

**Waterschap Vallei en Veluwe
en de gemeenten
Barneveld, Brummen, Ede en Voorst**

**Juridisch advies en
beleidsbeslisbomen voor
specifieke lozingen in het
buitengebied**

*Lozingen in verband met wasplaatsen,
tankplaatsen en ontijzeringsinstallaties*

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en opbouw advies	- 3 -
2	Bestaande regelgeving over lozingen	- 4 -
2.1	Overheidszorgplichten stedelijk afvalwater en relatie met bedrijfsafvalwater	- 4 -
2.2	Nationale lozingsregels per lozingsroute	- 6 -
2.2.1	Werking van het Activiteitenbesluit	- 7 -
2.2.2	Lozen op de riolering	- 7 -
2.2.3	Lozen in de bodem	- 8 -
2.2.4	Lozen in oppervlaktewater	- 9 -
2.2.5	Afvoer per as	- 10 -
2.3	Specifieke lozingsregels	- 11 -
2.3.1	Wasplaatsen	- 11 -
2.3.2	Tankplaatsen en tankstations	- 18 -
2.3.3	Ontijzeringswater	- 20 -
2.4	Decentrale regelgeving	- 21 -
2.4.1	Gemeente: riool(aansluit)verordening	- 21 -
2.4.2	Waterschap: keur en algemene regels	- 22 -
2.5	Kaderrichtlijn water	- 23 -
2.6	Handhaving lozingsregels	- 23 -
3	Lozingen onder de Omgevingswet	- 27 -
3.1	Inleiding in de stelselherziening	- 27 -
3.2	Rijksregels	- 28 -
3.3	Specifieke lozingsregels	- 30 -
3.3.1	Agrarische wasplaatsen	- 30 -
3.3.2	Tankplaatsen en tankstations	- 33 -
3.3.3	Ontijzeringswater	- 34 -
3.4	Decentrale regelgeving	- 34 -
3.4.1	Inleiding	- 34 -
3.4.2	Regelen lozingen in omgevingsplan	- 35 -
3.4.3	Regelen lozingen in waterschapsverordening	- 35 -
4	Beleidskader voor specifieke lozingen in beleidsbeslisbomen	- 36 -
4.1	Inleiding	- 36 -
4.2	Conclusies huidig kader	- 36 -
4.3	Regeling onder de Omgevingswet	- 37 -

5	Beleidskader voor lozingen vanaf wasplaatsen	- 38 -
5.1	Inleiding	- 38 -
5.2	Beleidskader lozingen uitwendig wassen vanaf wasplaatsen onder het huidig recht	- 38 -
5.3	Beleidskader lozingen hemelwater vanaf wasplaatsen onder het huidig recht	- 45 -
5.4	Beleidskader lozingen uitwendig wassen vanaf wasplaatsen onder de Omgevingswet	- 47 -
5.5	Beleidskader lozingen hemelwater vanaf wasplaatsen onder de Omgevingswet	- 52 -
6	Beleidskader voor lozingen vanaf tankplaatsen	- 55 -
6.1	Inleiding	- 55 -
6.2	Beleidskader lozingen vanaf tankplaatsen voor eigen gebruik naar huidig recht	- 55 -
6.3	Beleidskader lozingen hemelwater vanaf tankplaatsen naar huidig recht	- 55 -
6.4	Beleidskader lozingen vanaf tankplaatsen voor eigen gebruik onder de Omgevingswet	- 58 -
6.5	Beleidskader lozingen hemelwater vanaf tankplaatsen onder de Omgevingswet	- 59 -
7	Beleidskader voor lozingen vanaf ontijzeringsinstallaties	- 63 -
7.1	Beleidskader lozingen ontijzeringswater onder huidige wet- en regelgeving	- 63 -
7.2	Beleidskader lozingen ontijzeringswater onder de Omgevingswet	- 63 -
8	Conclusies en aanbevelingen	- 65 -
8.1	Inleiding en conclusies	- 65 -
8.2	Aanbevelingen	- 65 -
	 Bijlage 1: Betrokkenen bij het onderzoek	 - 67 -

1 **Aanleiding en opbouw advies**

In het buitengebied van de gemeenten Voorst, Brummen, Ede en Barneveld is sprake van diverse (agrarische) bedrijfsactiviteiten waarbij verontreinigd hemelwater van was- of tankplaatsen (onder meer voor het schoonspelen van voertuigen en veldspuiten voor gewasbeschermingsmiddelen) of ontijzeringswater (uit grondwaterontijzeringsinstallaties) vrijkomt.

Het ontbreekt momenteel aan eenduidig en afgestemd beleid tussen gemeenten en waterschap voor de verwerking van dit (bedrijfs)afvalwater. Het waterschap wil het afvalwater niet op het oppervlaktewater, gelet op de gevolgen voor de waterkwaliteit. De gemeenten willen het afvalwater niet op de drukriolering, vanwege de verstoring van de doelmatige werking hiervan. De gemeenten en het waterschap verschillen van mening over de te hanteren voorkeursvolgorde (art. 10.29a Wet milieubeheer [Wm]) en (zuiverings-)technieken voor een verantwoorde en doelmatige afvalwaterverwerking.

Het Waterschap Vallei en Veluwe wil met de vier gemeenten gezamenlijk beleid ontwikkelen waarmee de impasse rond de vergunningverlening en handhaving wordt opgeheven. Hiervoor is het om te beginnen noodzakelijk dat alle partijen hetzelfde begrip van het juridische kader hebben. In dit rapport wordt in de hoofdstukken 2 en 3 allereerst een overzicht gegeven van de nu geldende regelgeving en de regelgeving die met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (2022) zal gelden. In tweede instantie wordt in de vervolghoofdstukken 4 t/m 7 het door de gezamenlijke overheden ontwikkelde beleidskader geschetst. Hiertoe zijn voor de lozingen vanaf was- en tankplaatsen praktisch toepasbare beslisbomen ontwikkeld.

Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 brengt de huidige regelgeving voor de lozing van afvalwater van bedrijfsmatige activiteiten in kaart. Dit hoofdstuk begint met een algemene inleiding in de systematiek van de nationale lozingsregels. Daarna komen de specifieke regels voor was- en tankplaatsen en ontijzeringsinstallaties aan bod. Hoofdstuk 2 is vooral ook bedoeld om de bestaande mogelijkheden van de wet- en regelgeving in beeld te brengen.
- In hoofdstuk 3 volgt een overzicht van de regelgeving die onder het nieuwe stelsel van de Omgevingswet gaat gelden voor deze lozingen. Ook wordt hier ingezoomd op de specifieke regels voor was- en tankplaatsen en ontijzeringsinstallaties en op de onder de Omgevingswet verruimde mogelijkheden voor decentrale regelgeving.
- In hoofdstuk 4 t/m 7 wordt voor elk van de lozingssituaties het beleidskader weergegeven zoals dat op basis van de wet- en regelgeving en de eigen wensen en inzichten is ontwikkeld. Hoofdstuk 4 vormt hierbij een inleiding op die hoofdstukken.
- Hoofdstuk 8 sluit af met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

2 Bestaande regelgeving over lozingen

De bestaande regelgeving over lozingen is deels nationaal (wetten, algemene maatregelen van bestuur [amvb's] en ministeriële regelingen) en deels lokaal (verordeningen van gemeenten en waterschappen). In de nationale regelgeving worden taken en bevoegdheden aan waterschappen en gemeenten toebedeeld en wordt met name de *kwaliiteit* van lozingen gereguleerd.¹ Verordeningen van gemeenten (zoals een aansluitverordening riolering of een verordening afvoer hemel- en/of grondwater²) en waterschappen (keur) hebben met name betrekking op de *kwantiteit* van lozingen.

In paragraaf 2.1 zijn de overheidszorgplichten voor stedelijk afvalwater beschreven. Paragraaf 2.2 gaat in op de systematiek van lozingsregels, die zijn geordend naar lozingsroute. In paragraaf 2.3 is beschreven welke lozingsregels er specifiek gelden voor wasplaatsen (2.3.1), tankplaatsen en tankstations (2.3.2) en ontijzeringsinstallaties (2.3.3). Daarna wordt ingegaan op de relevante decentrale regelgeving en de betekenis van de Kaderrichtlijn water (Krw).

2.1 Overheidszorgplichten stedelijk afvalwater en relatie met bedrijfsafvalwater

Gemeenten hebben volgens art. 10.33 Wet milieubeheer (Wm) tot taak om stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren naar een zuiveringstechnisch werk (RWZI). Stedelijk afvalwater is in art. 1.1 Waterwet en art. 1.1 Wm gedefinieerd als huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.³ Deze zorgplicht geldt niet altijd in het buitengebied; de gemeente kan ontheffing vragen bij de provincie als de inzameling van stedelijk afvalwater buiten de bebouwde kom niet doelmatig is. Als de gemeente die ontheffing krijgt, moet de lozer zelf zorgen voor verwerking van het huishoudelijke of ander afvalwater. De gemeente beschrijft in het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) hoe zij precies wil omgaan met de zorgplicht voor stedelijk afvalwater. Het GRP kan ook beleid bevatten over welke lozingen in welke gevallen wel en niet op de openbare vuilwaterriolering worden geaccepteerd. Het GRP is verplicht op grond van artikel 4.22 Wm.

Nb: afvalwater is kortweg gesteld 'water waar degene die zich hiervan ontdoet vanaf wil'. Dat kan dus ook schoon hemelwater zijn.

Bij deze gemeentelijke zorgplicht is van belang in te zien dat een gemeente geen zorgplicht heeft voor de inzameling en transport van puur bedrijfsafvalwater. Zowel in bebouwd gebied als het buitengebied geldt een zorgplicht voor het stedelijk afvalwater en dat betreft feitelijk huishoudelijk afvalwater⁴, al dan niet vermengd met andere afvalwaterstromen zoals in voorkomende gevallen bedrijfsafvalwater en hemelwater. Maar hieruit volgt uitdrukkelijk *geen* verplichting om sec hemelwater en bedrijfsafvalwater in te zamelen. Voor die afvalwaterstromen bepaalt de gemeente zelf wat daarmee moet of kan gebeuren. Het Activiteitenbesluit (en ook het Besluit lozen buiten inrichtingen [Blbi] en het Besluit lozing afvalwater huishoudens

¹ Ook de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (in de praktijk Rijkswaterstaat) heeft bevoegdheden voor lozingen, als die plaatsvinden op de rijkswateren. Die bevoegdheden zijn voor dit rapport niet van belang en komen daarom niet aan bod.

² Deze laatste wordt in de praktijk vaak 'afkoppelverordening' genoemd.

³ Het hoofdbestanddeel is nadrukkelijk huishoudelijk afvalwater.

⁴ Huishoudelijk afvalwater is "afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden" (art. 1.1 Wm).

[Blah]) geeft wel algemene regels voor tal van activiteiten waarbij lozingen vrijkomen, maar de geformuleerde lozingsregels zien op het *waterkwaliteits-* en niet op het *waterkwantiteits-aspect*. Grote hoeveelheden afvalwater kunnen echter gestuurd worden met maatwerk op basis van de zorgplicht (art. 2.1) van het Activiteitenbesluit (en Blbi en Blah). Soms verplicht het Activiteitenbesluit dat bedrijfsafvalwater op de vuilwaterriolering wordt geloosd; daaruit volgt echter niet dat de gemeente verplicht is dit in te zamelen. Als het vuilwaterriool, zoals een drukriool, de bedrijfsafvalwaterstroom niet aankan, is de lozing in strijd met de zorgplicht van het Activiteitenbesluit. Die zorgplicht geeft de wettelijke grondslag om ook kwantiteitseisen te stellen met het oog op bv. de doelmatige werking van de riolering en/of de RWZI (art. 2.1 Ab). De gemeente mag dan ook eisen stellen aan het lozen van bedrijfsafvalwater op de openbare vuilwaterriolering. Zelfs weigeren van deze afvalwaterstroom is mogelijk. Voor hemelwater is dit niet anders, ook daarvoor geldt geen zorgplicht om dit in te zamelen en te transporteren.⁵

De waterschappen hebben tot taak om het stedelijke afvalwater, dat door de gemeenten wordt ingezameld, te zuiveren in de RWZI. Dit is geregeld in art. 3.4 van de Waterwet. Hierbij is tot slot van belang dat gemeenten en waterschappen met elkaar moeten afstemmen waar het de zorg voor de afvalwaterketen betreft (art. 3.8 Waterwet).

Voorkeursvolgorde afvalwater (hemelwater hieronder begrepen)

Art. 10.29a Wm geeft de voorkeursvolgorde voor het verwerken van afvalwater. Nogmaals: afvalwater is water waarvan een lozer zich wilt ontdoen; dat kan dus ook hemelwater zijn. De voorkeursvolgorde is gericht tot overheden: het Rijk, gemeenten en waterschappen passen de voorkeursvolgorde toe bij het stellen van regels aan lozingen. Volgens de voorkeursvolgorde wordt een lozing van afvalwater in het belang van de bescherming van het milieu bij voorkeur in de volgende volgorde verwerkt:

- a. het ontstaan van afvalwater wordt voorkomen of beperkt;
- b. verontreiniging van afvalwater wordt voorkomen of beperkt;
- c. afvalwaterstromen worden gescheiden gehouden, tenzij het niet gescheiden houden geen nadelige gevolgen heeft voor een doelmatig beheer van afvalwater;
- d. huishoudelijk afvalwater en, voor zover doelmatig en kostenefficiënt, afvalwater dat daarmee wat biologische afbreekbaarheid betreft overeenkomt worden ingezameld en naar een RWZI getransporteerd;
- e. ander afvalwater dan bedoeld in onderdeel d wordt, zo nodig na retentie of zuivering bij de bron, hergebruikt;
- f. ander afvalwater dan bedoeld in onderdeel d wordt lokaal, zo nodig na retentie of zuivering bij de bron, in het milieu (de bodem of het oppervlaktewater) gebracht, en
- g. ander afvalwater dan bedoeld in onderdeel d wordt naar een RWZI getransporteerd.

Gemeenten en waterschappen moeten, ook bij het stellen van maatwerkvoorschriften of vergunningvoorschriften over lozingen, rekening houden met de voorkeursvolgorde, maar de voorkeursvolgorde is geen dogma. Het bevoegd gezag kan, mits goed onderbouwd, afwijken

⁵ De hemelwaterzorgplicht zoals verankerd in de Waterwet (art. 3.5) kan er wel toe leiden dat een gemeente, mits dit doelmatig is, een voorziening moet aanbieden waarop particulieren hun overtollig hemelwater kunnen lozen. Maar hierbij moet worden bedacht dat het in eerste instantie aan de lozers van hemelwater is zelf zorg te dragen voor hemelwater op het eigen terrein. Ook daar kunnen gemeenten overigens sturen, bijvoorbeeld met een ‘verordening afvoer hemel- en grondwater’, door lozingen van hemelwater op het gemeentelijke stelsel te verbieden. Zie hiervoor het kader in paragraaf 2.4.1.

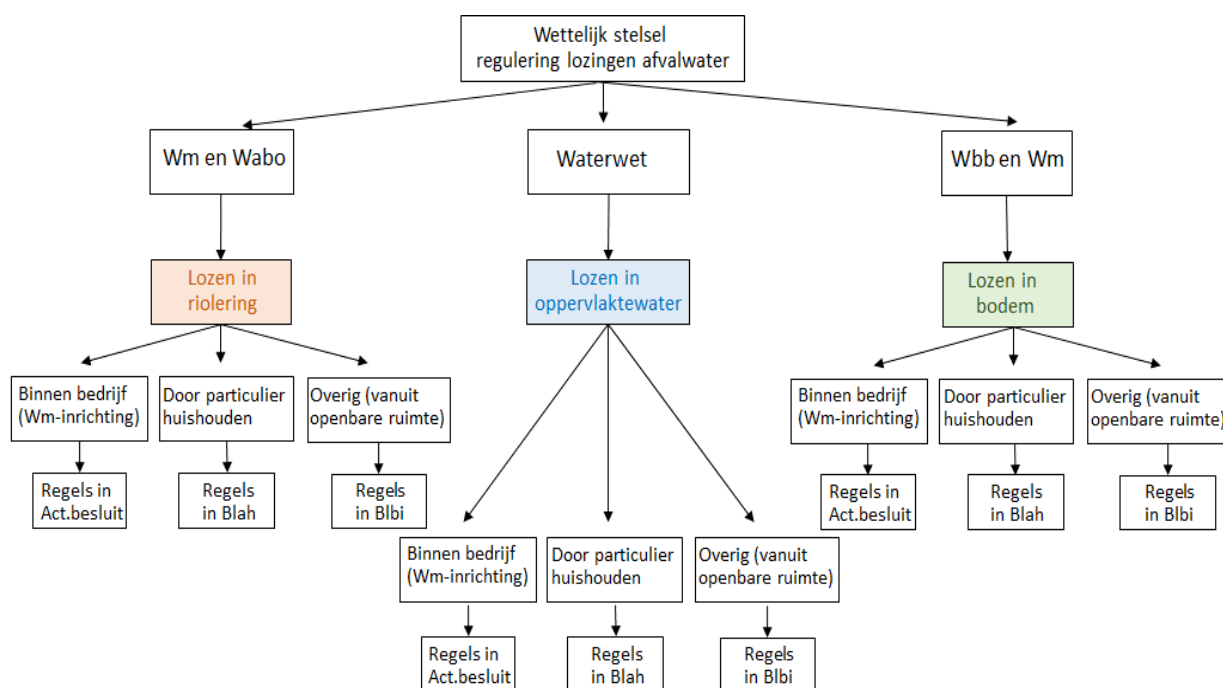
van de volgorde, een en ander in goede onderlinge afstemming. De voorkeursvolgorde is dan ook niet afdwingbaar.

De voorkeursvolgorde lijkt op het eerste gezicht op gespannen voet te staan met veel bepalingen uit het hierna te behandelen Activiteitenbesluit. Deze AMvB schrijft voor lozingen van veel milieubelastende activiteiten voor dat in beginsel op de riolering moet worden geloosd. Bij nader inzien echter moet worden bedacht dat het ook dan beleidsmatig mogelijk / gewenst is het ontstaan en de verontreiniging van afvalwater (zie a en b van de voorkeursvolgorde hiervoor) zoveel mogelijk te voorkomen. Zo kan met maatwerkvoorschriften of vergunningen worden bereikt dat bijvoorbeeld hemelwater niet in contact komt met het bedrijfsafvalwater (zoals schoonmaakwater).

2.2 Nationale lozingsregels per lozingsroute

Het Rijk heeft de regels over lozingen verspreid over verschillende wetten en amvb's. De Wet milieubeheer (Wm) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bieden de grondslag voor regels over het lozen op de riolering. De Wet bodembescherming (Wbb) en de Wet milieubeheer vormen samen de grondslag voor regels over lozen in de bodem. De regels over lozen in het oppervlaktewater worden gesteld in en op grond van de Waterwet. Deze drie wettelijke sporen komen (voor bedrijven) weer samen in het Activiteitenbesluit milieubeheer (kortweg: Activiteitenbesluit). Het Activiteitenbesluit is gebaseerd op de Wm, de Wbb en de Waterwet. In het Activiteitenbesluit zijn regels over bedrijfsmatige activiteiten bij elkaar gebracht, en worden steeds alle mogelijke lozingsroutes – lozen in openbare riolering, bodem en oppervlaktewater – voor een activiteit geregeld. Paragraaf 2.2.1 geeft een korte beschrijving van de werking van het Activiteitenbesluit. Daarna wordt ingegaan op de systematiek van de regels over de verschillende lozingsroutes.

Figuur 2.1: wettelijk stelsel regulering lozingen afvalwater voor drie lozingsroutes

Er is een vierde lozingsroute mogelijk: afvoer van afvalwater per as (ofwel tankwagen). Hierop zijn de regels voor het afgeven van afvalstoffen van toepassing; die staan in hoofdstuk 10 van de Wm (hoofdstuk afvalstoffen). Deze regels maken geen onderscheid tussen vaste en vloeibare afvalstoffen; afvalwater dat per as wordt verwerkt valt onder dezelfde regels als vaste afvalstoffen. De regels over afvoer per as worden kort behandeld in paragraaf 2.2.5.

2.2.1 Werking van het Activiteitenbesluit

In de Wet milieubeheer speelt het begrip inrichting een cruciale rol. Inrichtingen zijn bedrijfsmatige activiteiten (of activiteiten in een omvang alsof ze bedrijfsmatig zijn) die binnen een zekere begrenzing plegen te worden verricht; kort gesteld zijn dit bedrijven. In bijlage I bij het Besluit omgevingsrecht (Bor) zijn de soorten inrichtingen benoemd, waar het Rijk regels over heeft gesteld. Die regels staan in het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Het Activiteitenbesluit maakt onderscheid in inrichtingen type A, B en C. Inrichtingen type A en B vallen volledig onder de algemene regels van dat besluit (waaronder regels over het lozen op de riolering). Het verschil tussen een type A- en een type B-inrichting is dat er voor de oprichting of wijziging van type A-inrichtingen geen melding is vereist, en voor type B wel. Type C-inrichtingen zijn inrichtingen die vergunningplichtig zijn: in bijlage I van het Besluit omgevingsrecht (Bor) is aangegeven voor welke inrichtingen een 'omgevingsvergunning milieu' nodig is op grond van art. 2.1 lid 1 onder e van de Wabo. Op type C-inrichtingen zijn niet alle regels van het Activiteitenbesluit van toepassing: de regels van hoofdstuk 4 Activiteitenbesluit gelden alleen voor inrichtingen type A en B. In hoofdstuk 4 staan diverse lozingsregels, bijvoorbeeld over lozen bij metaalbewerking. Bij type C-inrichtingen worden voorschriften over die lozingen (met uitzondering van lozingen in het oppervlaktewater) in de omgevingsvergunning milieu opgenomen.

De hoofdregel is dat de gemeente bevoegd gezag is voor de omgevingsvergunning milieu en voor het toezicht op en de naleving van de algemene regels van het Activiteitenbesluit. Er zijn uitzonderingen op deze hoofdregel (dan is de provincie of een minister bevoegd gezag) maar die zijn voor dit advies niet relevant.⁶ In de praktijk wordt de rol van bevoegd gezag vervuld door de regionale uitvoeringsdienst (RUD), ook wel omgevingsdienst genoemd. Het bevoegd gezag voor de regels over lozen in oppervlaktewater is het waterschap (lozingen op regionale wateren) of de minister van IenW (in de praktijk Rijkswaterstaat). Voor dit rapport echter betreft het lozingen waarvoor het waterschap bevoegd gezag is.

2.2.2 Lozen op de riolering

Het algemene uitgangspunt van het Activiteitenbesluit is dat lozingen op de vuilwaterriolering (de riolering die naar een RWZI afvoert) zijn toegestaan, tenzij de lozing uitdrukkelijk is verboden. Voor lozingen op andere rioolstelsels, zoals een hemelwaterstelsel, geldt het omgekeerde: deze zijn alleen toegestaan als dat expliciet in de regels van het Activiteitenbesluit is bepaald. Als dat niet het geval is en een bedrijfseigenaar toch op het hemelwaterstelsel wil lozen, moet hij een maatwerkvoorschrift aanvragen op grond van art. 2.2 lid 3 Activiteitenbesluit (of wordt de lozing in de omgevingsvergunning milieu geregeld).

⁶ Nb: er komen in de praktijk van de gemeenten wel lozingen voor op rijkswater, maar die worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

In art. 2.1 Activiteitenbesluit is een zorgplicht opgenomen voor iedere bedrijfseigenaar. Hij moet er voor zorgen dat, als hij redelijkerwijs had kunnen weten dat door zijn inrichting nadelige gevolgen voor het milieu (kunnen) ontstaan die niet of onvoldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de in het Activiteitenbesluit gestelde regels, die gevolgen worden voorkomen of beperkt voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevegd. Onder “het voorkomen of beperken van de nadelige gevolgen voor het milieu” wordt ook verstaan, zo blijkt uit hetzelfde artikel, de bescherming van de doelmatige werking van de voorzieningen voor het beheer van afvalwater (zoals de riolering en de RWZI) en het doelmatig beheer van afvalwater.

Het derde lid van art. 2.1 Activiteitenbesluit biedt het bevoegd gezag (in de praktijk: de RUD) de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften te stellen, ter invulling van de zorgplicht. Die maatwerkvoorschriften kunnen alleen worden gesteld voor zover het betreffende aspect niet uitputtend is geregeld in de hoofdstukken 3 of 4 van het Activiteitenbesluit. Een voorbeeld van een aspect dat niet uitputtend is geregeld, is de *hoeveelheid* water die op de riolering wordt geloosd. Daarover kan de gemeente (praktijk: RUD) dus altijd maatwerkvoorschriften stellen.

Lozingen op de riolering die niet in hoofdstuk 3 Activiteitenbesluit zijn geregeld en die afkomstig zijn van een type C-inrichting, worden in de omgevingsvergunning milieu geregeld. Daarbij wordt onder andere getoetst op de toepassing van de beste beschikbare technieken (BBT) en op de voorkeursvolgorde voor afvalwater van art. 10.29a Wm. Ook moet het bevoegd gezag toepassing geven aan de Algemene BeoordelingsMethodiek 2016 (ABM, zie ook paragraaf 2.2.4) en het Handboek Immissietoets.

2.2.3 Lozen in de bodem

Voor lozen in de bodem geldt hetzelfde als voor lozen in een ander riool dan een vuilwater-riool. Lozen in de bodem is alleen toegestaan als dat expliciet in hoofdstuk 3 of 4 van het Activiteitenbesluit is bepaald. Zo niet, dan is het lozen in de bodem verboden. De RUD kan dit verbod met een maatwerkvoorschrift op grond van art. 2.2 lid 3 Activiteitenbesluit opheffen.

Het verbod geldt overigens niet als een lozing in de bodem is geregeld in een watervergunning van het waterschap voor een grondwateronttrekking. Zie daarover verder paragraaf 2.4.2.

De zorgplicht van art. 2.1 Activiteitenbesluit is ook van belang voor lozingen in de bodem. Die zorgplicht houdt ook in dat bodemverontreiniging zo veel mogelijk moet worden voorkomen dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk moet worden beperkt.⁷ Voor aspecten die niet uitputtend zijn geregeld, kan deze zorgplicht via een maatwerkvoorschrift nader worden ingevuld.

De Wbb bevat zelf ook nog een zorgplicht: art. 13 Wbb bepaalt kort gezegd dat verontreiniging van de bodem zo veel mogelijk moet worden voorkomen en dat, als er toch verontreiniging ontstaat, deze zo veel mogelijk moet worden opgeruimd. Deze zorgplicht heeft echter niet zo veel betekenis voor bedrijven die onder het Activiteitenbesluit vallen. De regels van het Activiteitenbesluit bieden al voldoende waarborg.

⁷ Deze eisen vloeien rechtstreeks voort uit de Europese Grondwaterrichtlijn 2006 (art. 6).

2.2.4 Lozen in oppervlaktewater

De systematiek voor lozen in oppervlaktewater wijkt iets af van de systematiek voor lozen in de riolering en de bodem. De basis voor de regels over lozen in oppervlaktewater is art. 6.2 van de Waterwet: het is verboden om zonder watervergunning te lozen in oppervlaktewater. Dit verbod geldt niet als er bij algemene maatregel van bestuur een vrijstelling is verleend. Die vrijstellingen zijn voor bedrijfsmatige lozingen opgenomen in art. 1.6 Activiteitenbesluit. In dat artikel is opgesomd voor welke lozingen op oppervlaktewater, genoemd in hoofdstuk 3 en 4 van het Activiteitenbesluit, geen watervergunning is vereist. Voor alle andere lozingen vanuit bedrijven is dus wel een watervergunning vereist.

Bij het verlenen van een watervergunning voor een lozing moet worden getoetst aan de doelstellingen van de Waterwet (art. 2.1 Wtw). Op de toetsing van watervergunningen voor lozingen zijn enkele artikelen van de Wabo van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit houdt onder andere in dat de beste beschikbare technieken (BBT) moeten worden toegepast en dat de gevolgen voor de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater in beeld moeten worden gebracht. De toetsing van de aanvaardbaarheid van een lozing op de waterkwaliteit is verder uitgewerkt in het Handboek Immissietoets.

Ook voor lozingen in oppervlaktewater is de zorgplicht van art. 2.1 Activiteitenbesluit van belang. Verontreiniging van het oppervlaktewater moet zo veel mogelijk worden voorkomen dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt. Voor aspecten die niet uitputtend zijn geregeld, kan deze zorgplicht via een maatwerkvoorschrift worden ingevuld.

Vergunningplichtige lozingen op oppervlaktewater

Bij lozingen op een oppervlaktewaterlichaam moet bij de vergunningverlening rekening worden gehouden met een aantal wettelijk voorgeschreven 'informatiedocumenten':⁸

- Algemene BeoordelingsMethodiek 2016 (ABM) en het
- Handboek Immissietoets.

Deze informatiedocumenten gelden overigens ook bij indirecte lozingen, zoals in paragraaf 2.2.2 is vermeld.

De ABM en het Handboek Immissietoets concretiseren de regels over het beoordelen van lozingen, door uit te gaan van drie achtereenvolgende toetsstappen:⁹

1. *Bronaanpak*: Hierbij ligt het accent op preventie ofwel het voorkómen dat bepaalde stoffen via afvalwater in het oppervlaktewater worden geloosd.
 - In deze stap wordt ten eerste beoordeeld welke stoffen vanuit waterkwaliteits-oogpunt toelaatbaar zijn in het te beoordelen (productie)proces én of gebruikte stoffen vervangen kunnen worden door andere, minder schadelijke stoffen (substitutie).
 - Ten tweede wordt beoordeeld in welke mate het toelaatbaar is dat deze stoffen terecht komen in het te lozen afvalwater. Hierbij wordt onder meer gekeken of door het aanpassen van processen contact van deze stoffen met water vermeden kan worden en/of deze stoffen hergebruikt kunnen worden.

⁸ Zie: art. 6.26, eerste lid, sub a, Wtw jo. art. 2.14, eerste lid, sub c, onder 1, Wabo en art. 5.4, eerste lid, Besluit omgevingsrecht (Bor) jo. art. 9.2 Regeling omgevingsrecht (Ror).

⁹ Zie: H.J.M. Havekes, P.J. de Putter en W.J. Wensink (eindredactie), Wegwijzer van Waterwet naar Omgevingswet, Wolters Kluwer Nederland, 2018, p. 382.

- Bij beide beoordelingen wordt erop toegezien dat ten minste BBT wordt toegepast. Na het doorlopen van deze stap blijft een zo klein mogelijke afvalwaterstroom over die zo weinig mogelijk milieubelastend is.
- 2. *Minimalisatie*: in deze stap wordt beoordeeld in welke mate zuivering van de afvalwaterstroom noodzakelijk is voordat deze in het oppervlaktewater geloosd wordt, gebaseerd op de eigenschappen van de stoffen aanwezig in de afvalwaterstroom.
 - Ook bij deze beoordeling wordt erop toegezien dat ten minste BBT wordt toegepast. Eventuele in wet- en regelgeving van toepassing zijnde emissiegrenswaarden worden hierbij in acht genomen.
- 3. *Immissietoets*: in deze stap wordt beoordeeld of vanuit waterkwaliteitsoogpunt een nog verdergaande bronaanpak en/of zuivering nodig is dan volgt uit de eerste twee toetsstappen. Dit wordt bepaald op basis van de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater waarop geloosd wordt en de relevante normen die daarvoor gelden. Dit kan leiden tot het voorschrijven van technieken die verdergaan dan BBT (dat is mogelijk omdat in de vaststelling van BBT ook een kostenafweging zit; er zijn dus technieken die een hoger niveau van milieubescherming bieden dan BBT, maar relatief duur zijn).

In de ABM komen toetsstappen 1 en 2 aan de orde.¹⁰ Toetsstap 3 komt aan de orde in het Handboek Immissietoets. Dit document beschrijft hoe een lozing getoetst wordt aan de doelstellingen voor de chemische en ecologische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen en tevens aan de relevante maatschappelijke functies van oppervlaktewaterlichamen, waaronder de drinkwaterfunctie.

Vergunningvoorschriften

Op grond van artikel 6.26 Waterwet moet de waterbeheerder (bevoegd gezag) aan een vergunning de voorschriften verbinden die nodig zijn met het oog op de doelen van de Waterwet (art. 2.1) en de hierop gebaseerde beoordelingsregels. Wat lozingsactiviteiten betreft, kunnen vergunningvoorschriften op tal van lozingsaspecten betrekking hebben, afhankelijk van wat nodig is om nadelige gevolgen van de lozing te voorkomen of (gedeeltelijk) weg te nemen. Bij het stellen van vergunningvoorschriften voor lozingsactiviteiten houdt het bevoegd gezag rekening met het document 'Lozingseisen Wvo-vergunningen' (dat ook als BBT-informatie-document geldt).¹¹

2.2.5 Afvoer per as

Afvalwater dat niet in de bodem, in het oppervlaktewater of op de riolering kan worden geloosd, kan (of moet) worden afgevoerd per as naar een erkende afvalstoffenverwerker. De kosten hiervan zijn vaak relatief hoog. Op de afvoer van afvalstoffen (waaronder afvalwater) per as is het Activiteitenbesluit niet van toepassing. De regels over het afgeven van bedrijfsafvalstoffen staan in titel 10.6 van de Wet milieubeheer en zijn verder uitgewerkt in het 'Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen'. De bedrijfseigenaar moet een erkende verwerker kiezen en er voor zorgen dat onder andere een begeleidingsbrief bij de afvalstoffen aanwezig is.

¹⁰ Hierbij moet in de vergunning een minimalisatieverplichting opgenomen worden als het een lozing van zgn. zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) betreft. Dit zijn de meest gevaarlijke stoffen voor mens en milieu die met voorrang aangepakt dienen te worden.

¹¹ Dit document is overigens aan actualisatie toe.

Het bevoegd gezag voor de controle op de afgifte en het vervoer van bedrijfsafvalstoffen is de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De gemeente en het waterschap hebben geen rol in het toezicht op de naleving van deze regels. Gemeenten en waterschappen kunnen ook geen maatwerkvoorschriften stellen over de afgifte of het vervoer van bedrijfsafvalstoffen.

2.3 Specifieke lozingsregels

2.3.1 Wasplaatsen

Voor het lozen van water afkomstig van het wassen van motorvoertuigen of van werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, zijn algemene regels opgenomen in het Activiteitenbesluit. Het Activiteitenbesluit bevat afzonderlijke regels voor het *inwendig* wassen van deze werktuigen en het *uitwendig* wassen van motorvoertuigen en werktuigen. Paragraaf 3.3.2 van het Activiteitenbesluit bevat de regels over het lozen van afvalwater afkomstig van *uitwendig* wassen. Onder het Activiteitenbesluit hangt de Activiteitenregeling (een ministeriële regeling) die sommige regels van het Activiteitenbesluit nader specificeert.

Uitwendig wassen werktuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Uitwendig wassen moet volgens art. 3.23b Activiteitenbesluit jo. art. 3.27 Activiteitenregeling plaatsvinden boven een vloeiendvrije vloer of verharding. Het afvalwater dat vrijkomt bij het uitwendig wassen van motorvoertuigen op een bodembeschermende voorziening mag, gelet op art. 3.23c Activiteitenbesluit, onder voorwaarden op het vuilwaterriool worden geloosd.

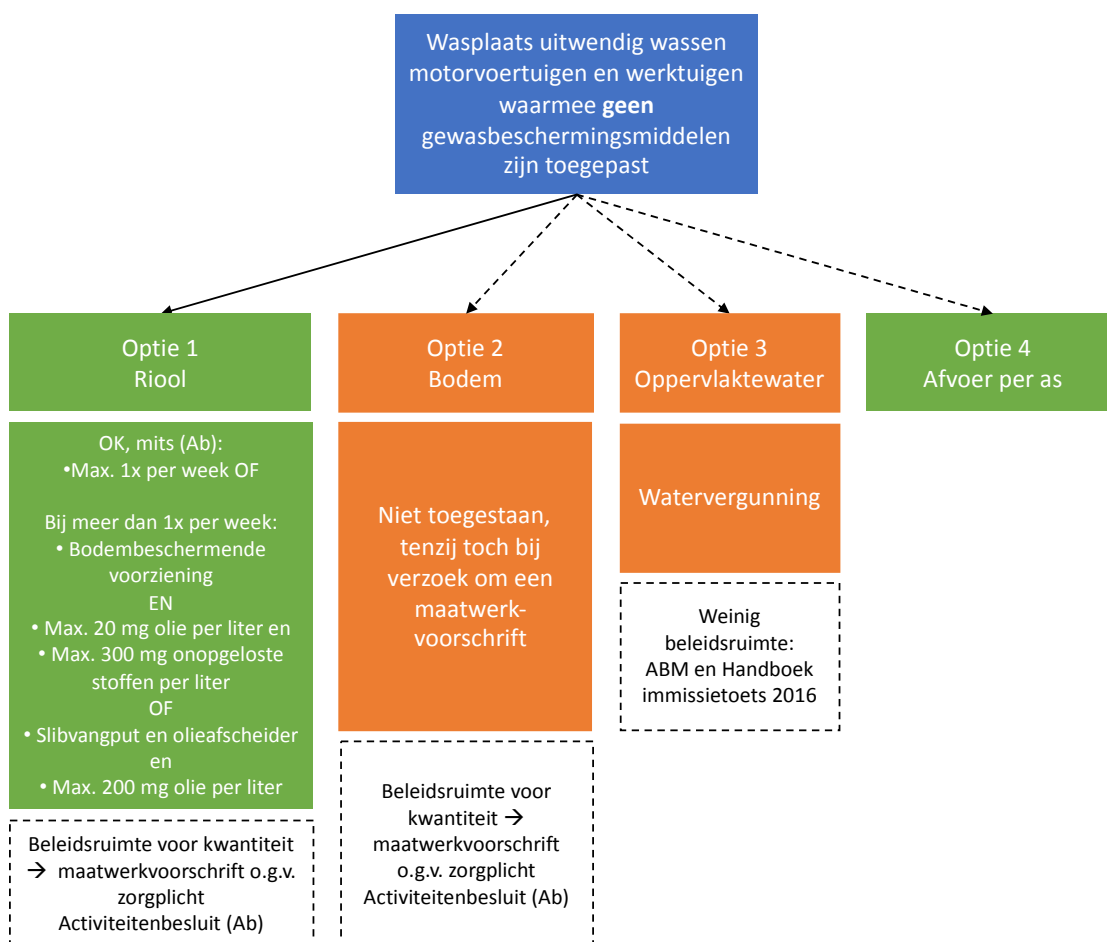
In art. 3.3 Activiteitenbesluit is bepaald dat het lozen van afvloeiend hemelwater in de bodem, de schoonwaterriolering of het oppervlaktewater is toegestaan, tenzij het hemelwater afkomstig is van een bodembeschermende voorziening. Hemelwater dat hiervan afkomstig is, valt onder de regels over het lozen van afvalwater vanaf die bodembeschermende voorziening, die zijn opgenomen in de andere paragrafen van hoofdstuk 3 en 4 van het Activiteitenbesluit. Daarnaast blijft ook de zorgplicht van het Activiteitenbesluit van toepassing. Op grond daarvan mag een activiteit niet de doelmatige werking van de riolering en de RWZI belemmeren.

Het afvalwater dat afkomstig is van een bodembeschermende voorziening mag in enig steekmonster niet meer dan 20 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten (art. 3.23c, lid 2 Activiteitenbesluit). In plaats van deze eisen mogen ook een slibvangput en olieafscheider worden gebruikt, die voldoet aan NEN-EN 858-1 en 2. In dat geval bedraagt het gehalte aan olie ten hoogste 200 milligram per liter in enig steekmonster (art. 3.23c, lid 3 Activiteitenbesluit). Lozen in de bodem en lozen in oppervlaktewater is niet toegestaan; als de bedrijfseigenaar dat toch wil, dan zal hij een maatwerkvoorschrift (bij de gemeente) resp. een watervergunning (bij het waterschap) moeten aanvragen.

Het komt in de praktijk wel voor dat een ondernemer door het waterschap is aangeschreven om de afvoer van zijn wasplaats te ontkoppelen van een oppervlaktewater en aan te sluiten op het drukriool. Het is echter niet aan het waterschap te oordelen over aansluitingen en lozingen op het riool. Waterschappen hebben die bevoegdheid niet. In zo'n geval is afstemming nodig (voorgeschreven in art. 3.8 Waterwet) met de betreffende bevoegde gemeente.

Een bodembeschermende voorziening is niet nodig als per week ten hoogste 1 werktuig of motorvoertuig wordt gewassen (art. 3.24 Activiteitenbesluit). Het afvalwater mag dan zonder voorzieningen in de bodem worden geloosd.

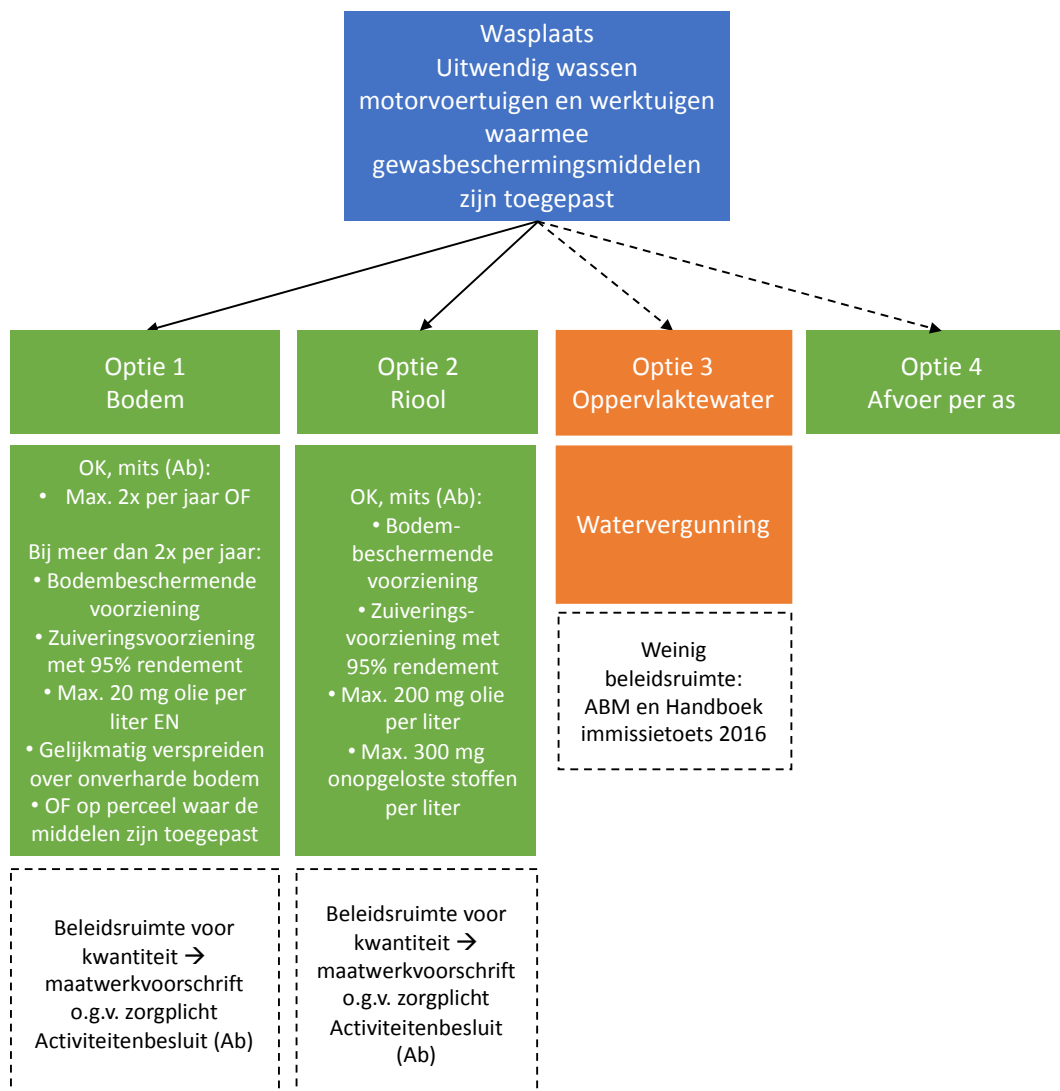
Beslisboom 2.1: lozingen waswater uitwendig wassen werktuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast onder huidige wet- en regelgeving

Uitwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Het uitwendig wassen van werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast, moet eveneens plaatsvinden boven een bodembeschermende voorziening (art. 3.23b Activiteitenbesluit). Dit afvalwater mag zowel op de vuilwaterriolering als in de bodem worden geloosd, mits er een zuiveringsvoorziening is geplaatst waarmee minimaal 95% van de gewasbeschermingsmiddelen wordt verwijderd (art. 3.23d). Lozen in de bodem moet plaatsvinden door het afvalwater gelijkmatig over de bodem te verspreiden. Lozen in oppervlaktewater is vergunningplichtig, want het Activiteitenbesluit bevat geen vrijstelling van de vergunningplicht voor deze lozing. Een bodembeschermende voorziening is niet nodig als per jaar ten hoogste 2 werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast, worden gewassen (art. 3.24 Activiteitenbesluit). Het afvalwater mag dan zonder voorzieningen in de bodem worden geloosd.

Beslisboom 2.2: lozingen waswater uitwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast onder huidige wet- en regelgeving

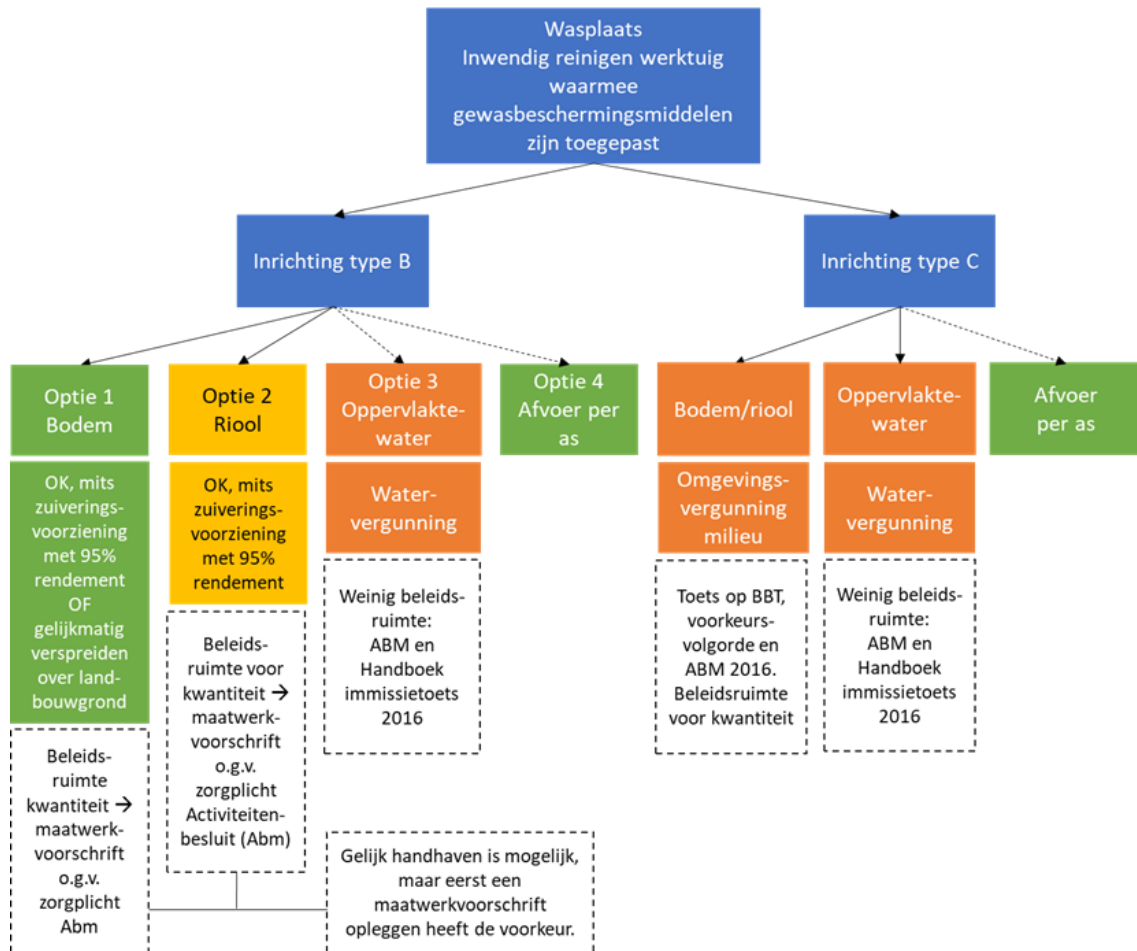
Inwendig wassen

De algemene regels voor het *inwendig* reinigen van de werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, staan in paragraaf 4.8.1 van het Activiteitenbesluit. Ook hiervoor geldt dat lozen in het vuilwaterriool en in de bodem is toegestaan, mits een zuiveringsvoorziening voor gewasbeschermingsmiddelen is geplaatst met een rendement van 95%. Lozen in de bodem is ook zonder zuiveringsvoorziening toegestaan, als het afvalwater wordt verspreid over de gronden waar de gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast. Lozen in het oppervlaktewater is niet toegestaan in het Activiteitenbesluit, dus bij die optie zal een watersvergunning moeten worden aangevraagd.

Aangezien de regels over inwendig reinigen in hoofdstuk 4 van het Activiteitenbesluit zijn geplaatst, gelden deze regels niet voor inrichtingen type C. Lozingen van afvalwater in de bodem en in de vuilwaterriolering, afkomstig van inwendig reinigen, worden bij die inrichtingen in de omgevingsvergunning milieu geregeld.

Nb: wasplaatsen op zichzelf zijn geen inrichting maar maken onderdeel uit van een inrichting, zoals een glastuinbouwbedrijf of een veehouderij. Daarbij hangt het van de specifieke omstandigheden af of het glastuinbouwbedrijf of de veehouderij een type C-inrichting is of niet. Een veehouderij is bijvoorbeeld een type C-inrichting als er meer dan 200 melkkoeien zijn.

Beslisboom 2.3: lozingen waswater inwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast onder huidige wet- en regelgeving

Als de capaciteit van de drukriolering in het buitengebied niet toereikend is om de afvalwaterstroom te ontvangen, kan de gemeente met een maatwerkvoorschrift op grond van de zorgplicht van het Activiteitenbesluit beperkingen opleggen aan de lozing of de lozing zelfs geheel verbieden. Tot de zorgplicht behoort immers ook het beschermen van de doelmatige werking van de riolering. De kwantiteit van de lozing is niet uitputtend geregeld paragraaf 4.8.1.

Geen hemelwater op drukriolering

Uit diverse casussen blijkt dat er naast het bedrijfsafvalwater ook verontreinigd hemelwater wordt 'meegeloosd'. Belangrijke oorzaak hiervoor is dat er bij de wasplaatsen veelal geen overkapping aanwezig is (zie hiervoor het volgende kader). Duidelijk is dat drukriolering niet bedoeld is voor het inzamelen van hemelwater. Aansluiten van verhard oppervlak (dus lozen van hemelwater) kan direct leiden tot volledige benutting van de marges waarbij bij het ontwerp van drukriolering rekening is gehouden. Overbelasting is dan het gevolg en dat leidt er dan toe dat lozingen van hemelwater op drukriolering altijd moeten worden voorkomen.

Juridisch is dit niet anders als wordt bedacht dat lozen van hemelwater op een drukriool in strijd is met de zorgplicht van de lozingsbesluiten waaronder ook het Activiteitenbesluit.¹² Ook overtredingen van de zorgplicht zijn handhaafbaar. In zo'n geval moet de gemeente (bevoegd gezag) in het handhavingsbesluit wel duidelijk maken aan welke eisen de betrokkene moet voldoen. De eis van de rechtszekerheid brengt met zich dat het handhaven op naleving van de zorgplicht alleen kan, voor zover de overtreder vooraf kan weten dat zijn handelen (of nalaten) ermee in strijd is. Die onderbouwing is bij lozen van hemelwater op een drukriool niet moeilijk te geven.

Direct handhaven op de zorgplicht is mogelijk, maar het is ook mogelijk eerst formeel een maatwerkvoorschrift op te leggen waarin staat dat niet langer hemelwater geloosd mag worden op de drukriolering. In zo'n geval zou een bedrijf dan enige tijd gegund kunnen worden af te koppelen (bv. één of twee maanden). Wordt het maatwerkvoorschrift niet opgevolgd, dan is daarmee de weg naar een handhavingsbeschikking geopend.

Voorbeelden van eisen die een gemeente met een maatwerkvoorschrift kan opleggen zijn:

- een beperking aan de maximale hoeveelheid water die per uur wordt geloosd op de vuilwaterriolering;
- het aanbrengen van een opslagvoorziening om pieken in de afvoer op te vangen;
- een beperking aan de tijden waarop mag worden geloosd op de vuilwaterriolering (bijvoorbeeld alleen tussen 22u en 5u);
- een volledig verbod om het afvalwater (zoals hemelwater) op het drukriool (de vuilwaterriolering) te lozen.

Praktijk gemeente Voorst: lozen hemelwater op drukriolering

In de gemeente Voorst zijn de drukrioleringssystemen bedoeld voor lozingen van afvalwater uit huishoudens. Hierbij is en wordt er uitgegaan van 0,3 m³ per woning per dag. In de praktijk echter wordt er ook hemelwater op de drukriolering geloosd. Hierbij is relevant te bedenken dat 100 m² aangesloten verharding er volgens onderzoek van adviesbureau Arcadis toe leidt dat er bij een reguliere regenbui van 40 liter per seconde per hectare een hoeveelheid hemelwater wordt geloosd die vergelijkbaar is met 115 woningen in één uur. Dergelijke piekafvoeren leiden tot problemen. Het betreft hier drukrioleringssystemen zonder overstorten naar oppervlaktewater. Op zich zouden overstorten aangebracht kunnen worden, maar die zouden de waterkwaliteit geen goed doen.

¹² Nb: voor particulieren die dusdanig lozen, geldt dat er dan strijd is met de zorgplicht van het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah).

Conclusie

Drukriolering is zeker niet bedoeld voor lozingen van hemelwater. Wie hemelwater loost op drukriolering handelt in strijd met de zorgplicht van het Activiteitenbesluit (bedrijven), het Besluit lozing afvalwater huishoudens (particulieren) of het Besluit lozen buiten inrichtingen (openbare ruimte, denk aan bronbemalingen). Hemelwater kan in de regel prima in de bodem of oppervlaktewater worden geloosd (waar nodig met een zuiveringsvoorziening ertussen).

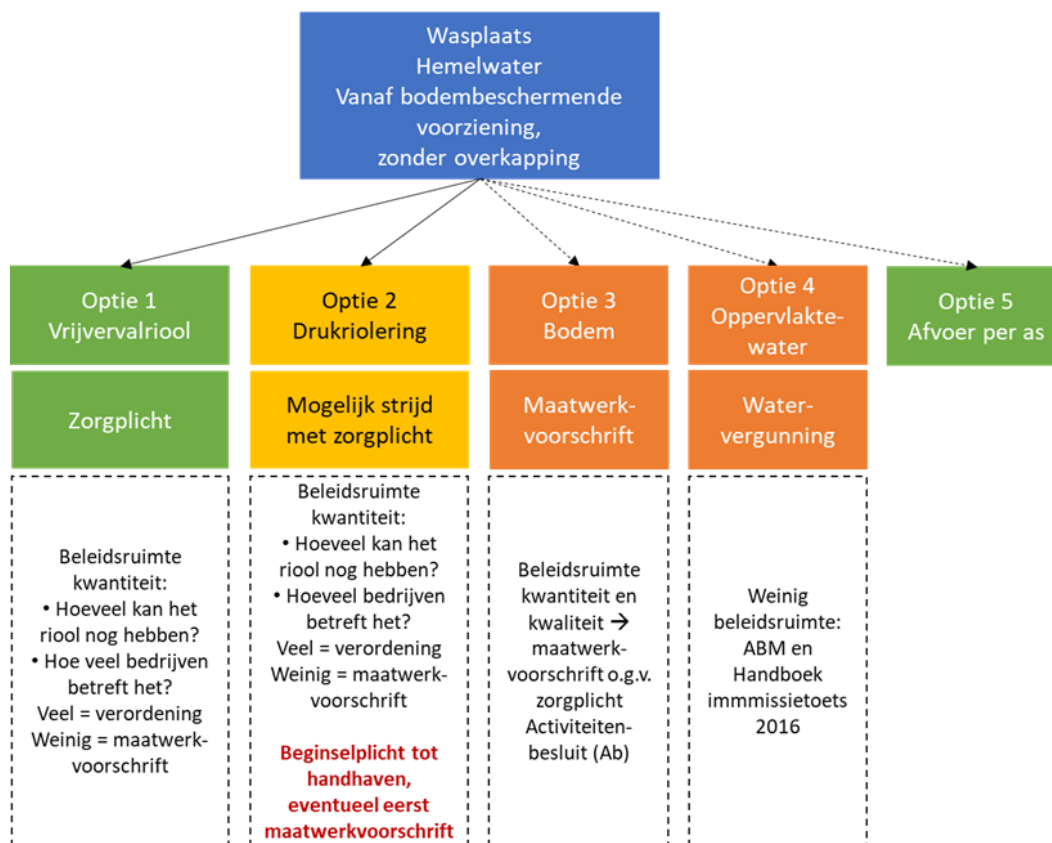
Lozingen van *verontreinigd* hemelwater vallen grotendeels te voorkomen door bijvoorbeeld afdekvoorzieningen voor te schrijven aan de was- en tankbedrijven. Dit is ook in lijn met de voorkeursvolgorde van de Wm. Zie hiervoor het begin van paragraaf 2.1 en het volgende kader.

De gemeente kan in een maatwerkvoorschrift, waarin lozen op de vuilwaterriolering wordt verboden, niet voorschrijven wat er wel met het afvalwater moet gebeuren; dat is een keuze voor de bedrijfseigenaar. Als deze wil lozen in oppervlaktewater, zal hij een watervergunning moeten aanvragen bij het waterschap.¹³ Het waterschap toetst de aanvraag van de vergunning vervolgens aan de doelstellingen van de Waterwet en de uitwerking daarvan in onder andere het Handboek Immissietoets. Als de lozing aanvaardbaar is c.q. in lijn is met de doelstellingen van de Waterwet, waaronder de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het betreffende oppervlaktewaterlichaam (art. 2.1 Waterwet), moet de watervergunning worden verleend (in de regel met vergunningvoorschriften); als de lozing niet aanvaardbaar is, wordt de vergunning geweigerd.

Als alle mogelijke lozingsroutes niet zijn toegestaan, dan resteert voor de bedrijfseigenaar alleen nog afvoer per as naar een erkende verwerker.

¹³ Of zal hij, als het hemelwater betreft dat *niet* afkomstig is van een bodembeschermende voorziening, moeten voldoen aan de algemene regels van hoofdstuk 3 van het Activiteitenbesluit (lozen van hemelwater dat niet afkomstig is van een bodembeschermende voorziening is hierin algemeen geregeld [art. 3.3 Ab]). Nb: voor dit rapport gaat het om lozingen van hemelwater dat *wel* afkomstig is van een bodembeschermende voorziening. Deze lozingen regelt het Activiteitenbesluit niet en dus geldt er een vergunningplicht.

Beslisboom 2.4: lozingen hemelwater vanaf wasplaats zonder overkapping onder huidige wet- en regelgeving

Kan het overkappen van een wasplaats worden geëist?

Maatwerkvoorschriften kunnen alleen worden gesteld in het belang van de bescherming van het milieu (art. 8.42 Wet milieubeheer). Het voorschrijven van de aanleg van een overkapping – waarmee wordt voorkomen dat hemelwater naar de vuilwaterriolering wordt afgevoerd – is mogelijk, mits het voorschrift (alleen) ter bescherming van het milieu wordt gesteld en deze maatregel redelijkerwijs van de inrichting kan worden gevergd.

In 2004 heeft de Raad van State uitspraak gedaan in een zaak waarbij motorblokken op een vloestofdichte vloer lagen opgeslagen.¹⁴ De Afdeling overwoog in die zaak dat het voorschrijven van een overkapping of een gelijkwaardige voorziening, zoals een dekzeil, niet onredelijk bezwarend was: “Het eisen van een overkapping of gelijkwaardige constructie, zoals een dekzeil, is gelet op het deskundigenbericht een afdoende maatregel om zo min mogelijk reststoffen te laten uitspoelen naar het riool, waardoor de goede werking van het riool wordt gewaarborgd. Verweerder heeft dit voorschrift daarom in redelijkheid aan de vergunning kunnen verbinden.”

Een andere uitspraak door de Raad van State uit 2004 maakt duidelijk dat argumenten van planologische aard, zoals het argument dat realisatie van een overkapping niet

¹⁴ <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RVS:2004:AP1077>.

mogelijk is omdat de maximale bebouwingspercentages al zijn overschreden, geen rol kunnen spelen bij het besluit om – ter bescherming van het milieu – voorschriften te stellen op basis van de Wet milieubeheer.¹⁵ De gemeente kan dus voorschrijven dat er geen hemelwater meer op een bodembeschermende voorziening mag vallen, ook al is het bouwen van een overkapping in strijd met het bestemmingsplan.

Het brengt een lozer echter in een lastig parket als een maatwerkvoorschrift wordt opgelegd dat hem in feite verplicht om in strijd met het planologisch regime te handelen, om aan dat voorschrift te kunnen voldoen. In de beleidsbeslisbomen (zie hoofdstuk 5 en 6) wordt daarom ook gekeken naar alternatieven voor overkapping, zoals flexibele afdekkingen die geen bouwwerk zijn.

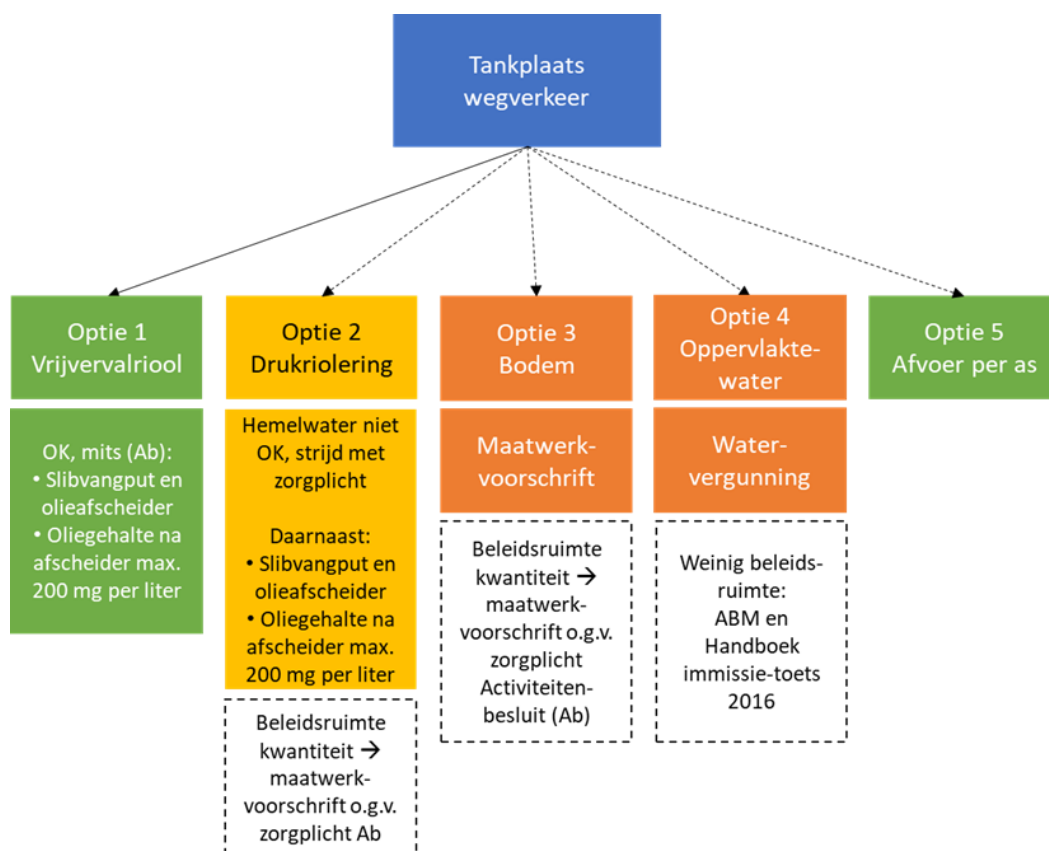
2.3.2 Tankplaatsen en tankstations

Het Activiteitenbesluit maakt onderscheid in regels voor het afleveren van brandstof aan motorvoertuigen voor het wegverkeer en afleveren van brandstof aan motorvoertuigen, anders dan voor het wegverkeer (dus voor eigen gebruik).

Het afleveren van meer dan 25 m³ brandstoffen moet plaatsvinden boven een vloeistofdichte vloer of verharding. Als er minder dan 25 m³ brandstoffen wordt afgeleverd, is een vloeistofkerende voorziening afdoende. Art. 3.23 Activiteitenbesluit geeft aan dat lozen van afvalwater afkomstig van een vloeistofdichte vloer of verharding van een tankplaats op de vuilwaterriolering is toegestaan, onder de voorwaarde dat het afvalwater door een slibvangput en olieafscheider wordt geleid en het oliegehalte na de afscheider niet meer dan 200 milligram per liter bevat.

¹⁵ <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RVS:2004:AO9705>.

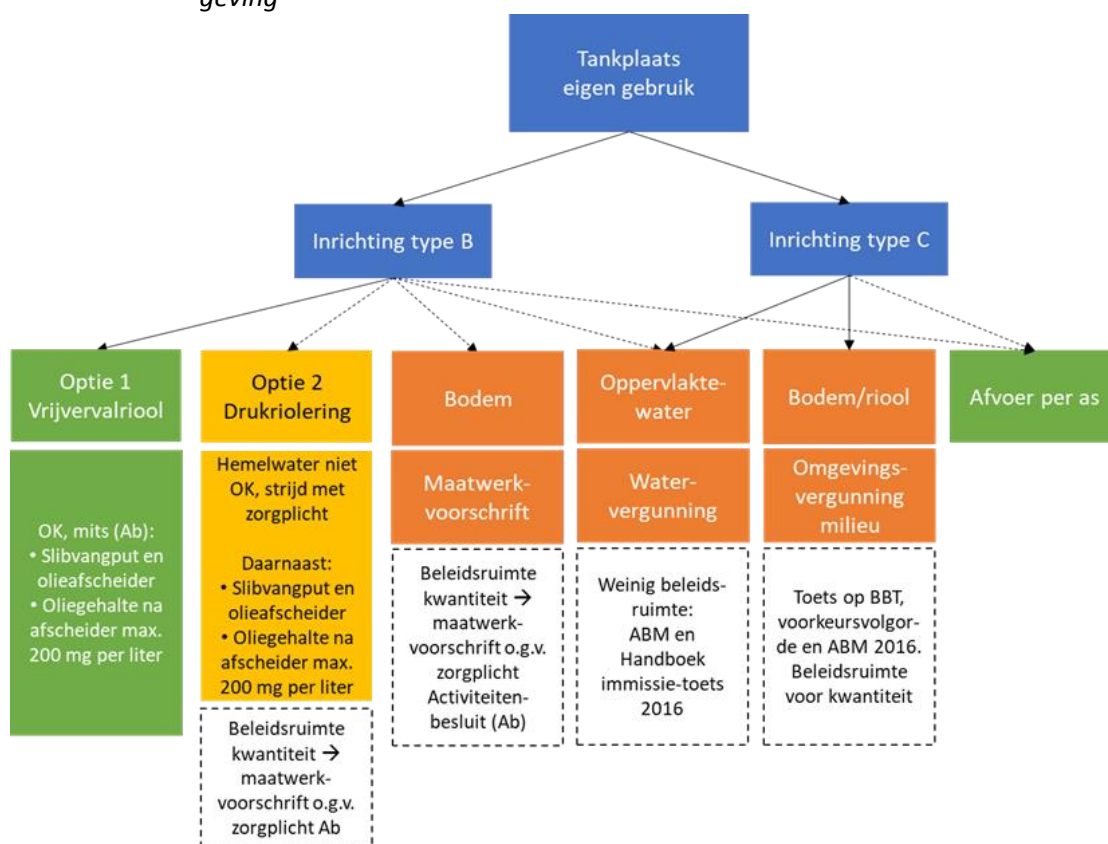
Beslisboom 2.5: lozingen vanaf tankplaats voor wegverkeer onder huidige wet- en regelgeving

Voor het afleveren van brandstof aan motorvoertuigen, anders dan voor het wegverkeer, geldt volgens art. 4.82 Activiteitenbesluit inhoudelijk hetzelfde. Het verschil is dat de regels voor tankplaatsen voor eigen gebruik in hoofdstuk 4 staan, en daarmee niet van toepassing zijn voor type C inrichtingen. Het lozen van afvalwater bij het tanken voor eigen gebruik in de vuilwaterriolering wordt bij type C inrichtingen in de omgevingsvergunning milieu geregeld.

Lozingen van dit afvalwater in de bodem en in oppervlaktewater zijn volgens het Activiteitenbesluit niet toegestaan. Als de bedrijfseigenaar toch wil lozen in de bodem of het oppervlaktewater, zal hij een maatwerkvoorschrift bij de gemeente resp. een watervergunning bij het waterschap moeten aanvragen.

Beslisboom 2.6: lozingen vanaf tankplaats voor eigen gebruik onder huidige wet- en regelgeving

Als de capaciteit van de drukriolering in het buitengebied te beperkt is, kan de gemeente met een maatwerkvoorschrift op grond van de zorgplicht beperkingen stellen aan de lozing, of de lozing op het vuilwaterriool zelfs geheel verbieden. Hiervoor geldt verder hetzelfde als bij lozingen van wasplaatsen (par. 2.3.1).

2.3.3 Ontijzeringswater

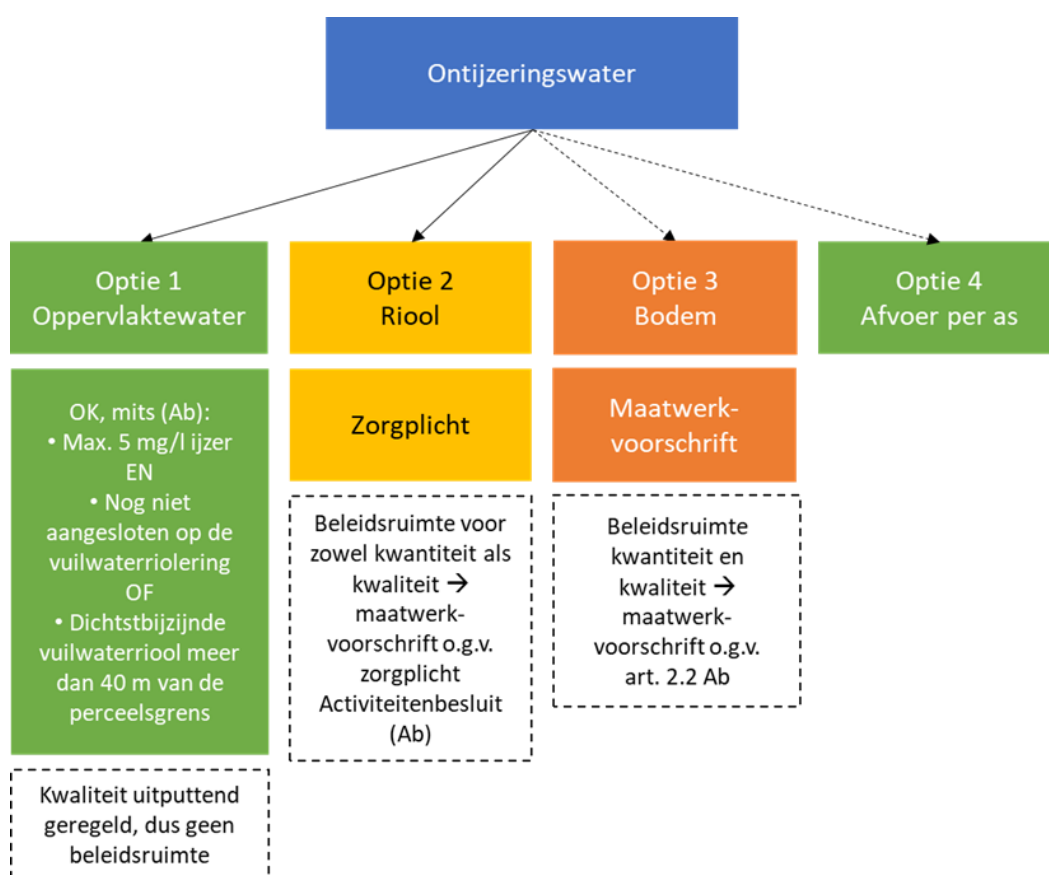
Bij het bereiden van drinkwater voor vee of beregeningswater uit ijzerhoudend grondwater, komt afvalwater vrij. Dit 'ontijzeringswater' mag volgens art. 3.91 Activiteitenbesluit op het oppervlaktewater worden geloosd, tenzij het betreffende perceel al op de vuilwaterriolering is aangesloten of het dichtstbijzijnde vuilwaterriool binnen 40 meter van de perceelgrens ligt. Voorwaarde is wel dat het afvalwater op dat riool *kan* worden geloosd. Hiermee geeft de wetgever al aan dat als het afvalwater niet op het vuilwaterriool kan worden geloosd – bijvoorbeeld omdat de capaciteit van dat riool te beperkt is – lozing op het oppervlaktewater alsnog is toegestaan. Het feit dat de capaciteit van de riolering niet toereikend is, kan door de gemeente worden vastgelegd in een maatwerkvoorschrift, maar dit is niet noodzakelijk.

Voor het lozen op *oppervlaktewater* geldt een emissiegrenswaarde voor ijzer van 5 mg/l. Dit aspect van de lozing is dus uitputtend geregeld, met als gevolg dat het waterschap hierover geen maatwerkvoorschrift op grond van de zorgplicht kan stellen. Art. 3.91 Activiteitenbesluit maakt het zelf ook niet mogelijk om strengere maatwerkvoorschriften te stellen over het ijzergehalte. Het waterschap moet de lozing dus accepteren, tenzij de lozing vanwege andere (niet genormeerde) stoffen onaanvaardbaar is.

Voor het lozen op de *vuilwaterriolering* zijn in art. 3.91 Activiteitenbesluit geen eisen gesteld. Dat betekent dat de kwaliteit van het afvalwater bij dergelijke lozingen niet uitputtend is geregeld. De gemeente kan dus bij maatwerkvoorschrift op grond van de zorgplicht eisen stellen aan de kwaliteit. Dat is bijvoorbeeld nodig als een hoog ijzergehalte of een hoog gehalte aan zwevende stof voor problemen zorgt in het vuilwaterriool. Ook kunnen maatwerkvoorschriften worden gesteld over het voorkomen van verstoppingen van pompen en leidingen.

Lozen in de bodem is volgens art. 3.91 niet toegestaan. Als de bedrijfseigenaar dat wel wil, zal hij een maatwerkvoorschrift moeten aanvragen op grond van art. 2.2 Activiteitenbesluit.

Beslisboom 2.7: lozingen ontijzeringswater onder huidige wet- en regelgeving

2.4 Decentrale regelgeving

2.4.1 Gemeente: riool(aansluit)verordening

Sommige gemeenten hebben een rioolverordening of rioolaansluitverordening vastgesteld. In de kern regelt deze verordening dat het verboden is om zonder aansluitvergunning een aansluiting te realiseren op de gemeentelijke riolering. De gemeente ontleent de bevoegdheid om een riool(aansluit)verordening vast te stellen aan de autonome regelgevende bevoegdheid op grond van de Gemeentewet. Gemeenten mogen volgens art. 121 van de Gemeentewet echter geen verordeningen vaststellen die in strijd zijn met nationale regelgeving. Voor een

riool(aansluit)verordening is de gemeentelijke beleidsvrijheid gering, omdat zowel het lozen van afvalwater (zie Activiteitenbesluit voor bedrijven) als het maken van gebouw- en terrein-riolering binnen een perceel (zie Bouwbesluit 2012) al nationaal geregeld is. Het Rijk heeft alleen geen regels gesteld over de aansluitleiding vanaf de perceelgrens tot aan de openbare riolering. Daar kan de gemeente dus wel regels over stellen.

Vaak bevat een riool(aansluit)verordening weigeringsgronden voor de aansluitvergunning die te maken hebben met de *lozing* in plaats van met de *aansluiting*. Dergelijke weigeringsgronden zijn in strijd met nationale regelgeving, omdat lozingen volledig door het Rijk zijn geregeld. Voor het vraagstuk over lozingen van wasplaatsen, tankplaatsen etc. heeft de riool(aansluit)-verordening daarom geen waarde. Anders gezegd: voor de aansluitleiding kan de gemeente nog wel wat regelen via deze verordening, maar voor het te lozen afvalwater niet.

Verordening afvoer hemel- en grondwater ('afkoppelverordening')

Op grond van art. 10.32a Wet milieubeheer kan de gemeente een verordening op- en vaststellen waarin regels kunnen worden gesteld over het lozen van afvloeiend hemelwater of van grondwater op of in de bodem of in de riolering. Deze verordening mag geen betrekking hebben op andere afvalwatersoorten zoals huishoudelijk afvalwater of bedrijfsafvalwater.¹⁶ De gemeente Voorst heeft een Verordening hemelwater en grondwater vastgesteld, waarin o.a. het verplicht afkoppelen van hemelwaterlozingen van de vuilwaterriolering is geregeld. Die verplichting sluit aan op de modelverordening van de VNG (thans opgenomen in de Kennisbank Stedelijk Water van Rioned).

2.4.2 Waterschap: keur en algemene regels

In de keur en algemene regels van het waterschap staan vergunningplichten en algemene regels voor handelingen in watersystemen. Deze hebben ook betrekking op het brengen van water in een oppervlaktewaterlichaam. Hiermee wordt de *kwantiteit* van lozingen geregeld; de kwaliteit van lozingen valt onder de hiervoor toegelichte regels van het Rijk. Volgens art. 3.4 van de Keur van Waterschap Vallei en Veluwe is het verboden om zonder watervergunning water te brengen in een oppervlaktewaterlichaam. In de Algemene Regels Keur Waterschap Vallei en Veluwe 2013 zijn enkele uitzonderingen opgenomen op dit verbod. Zo mag er bijvoorbeeld zonder vergunning worden geloosd als dit gebeurt in een oppervlaktewaterlichaam dat niet als water met natuurfunctie zijnde Hen-Sed water is aangeduid op de bij de algemene regel behorende natuurkaart, op die wijze niet meer dan 70 m³ per uur water in het oppervlaktewaterlichaam wordt gebracht, hierdoor geen verbinding tussen twee oppervlaktewaterlichamen ontstaat, en dit niet langer duurt dan zes maanden.

Als een bedrijfseigenaar water wil lozen op een watergang in beheer bij het waterschap, zal hij dus soms een (tweede) watervergunning van het waterschap nodig hebben, voor de kwantiteit van de lozing. Bij het verlenen van deze vergunning toetst het waterschap volgens haar beleidsregels onder meer op het voorkomen van stremming, stuwing en wijziging van de afvoer en aanvoer van water.

Ter toelichting: de eerste vergunning is de lozingsvergunning die met name aan de orde is als er in het Activiteitenbesluit geen algemene regels zijn vastgesteld. Verder kan een 'lozingsvergunning'

¹⁶ Zo'n bepaling in de verordening zou in strijd zijn met art. 10.32a van de Wet milieubeheer.

aan de orde zijn als lozen in oppervlaktewater volgens het Activiteitenbesluit is verboden, maar het bedrijf deze lozingsroute toch graag wilt en hiervoor dan een vergunning aanvraagt.

2.5 Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn water (Krw) bevat een aanpak om te zorgen dat oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen op termijn (uiterlijk in 2027) gaan voldoen aan een 'goede toestand'. Voor oppervlaktewaterlichamen bestaat deze goede toestand uit doelen voor chemische stoffen en ecologische doelen. De chemische doelen zijn Europees vastgelegd; de ecologische doelen worden door de waterbeheerder per waterlichaam afgeleid. De provincie legt de ecologische doelen vast in het regionaal waterplan. Daarbij is van belang dat niet al het water als oppervlaktewaterlichaam in de zin van de Krw wordt aangemerkt. Alleen grotere oppervlaktewaterlichamen vallen onder de Krw; kleinere wateren, zoals sloten, zijn geen Krw-waterlichaam en daarop zijn dus ook de doelen van de Krw niet van toepassing.

Het Rijk, de provincies en de waterbeheerders moeten de doelen van de Krw bereiken via een planmatige aanpak. Iedere zes jaar stellen zij waterplannen en waterbeheerplannen vast, waarin de doelen per waterlichaam worden toegelicht en de maatregelen worden geformuleerd om de doelen te bereiken. De huidige planperiode loopt tot eind 2021. De voorbereiding voor de plannen voor de planperiode 2021-2027 is inmiddels volop bezig. Aan het eind van die planperiode moeten alle doelen in principe zijn behaald. Vooralsnog voldoen de meeste waterlichamen in Nederland nog niet aan alle doelen, dus er zal in de komende planperiode een stevig maatregelenpakket moeten staan om alsnog tot doelbereik te komen.

Naast het feit dat Krw-doelen niet gelden voor kleine oppervlaktewateren, is het ook belangrijk te weten dat er geen directe koppeling bestaat tussen een individuele lozing op oppervlaktewater en de doelen van de Krw. Ofwel: bij het verlenen van een watervergunning voor een lozing of bij het stellen van een maatwerkvoorschrift, hoeft niet getoetst te worden of de doelstellingen van de Krw op de dag van de vergunningverlening wel worden gehaald. De toetsing vindt wel 'indirect' plaats. Bij het verlenen van een watervergunning of bij het stellen van een maatwerkvoorschrift moet namelijk wel rekening worden gehouden met de waterplannen en waterbeheerplannen die op het betreffende oppervlaktewaterlichaam van toepassing zijn. Concreet betekent dit dat bij het verlenen van een watervergunning of het stellen van een maatwerkvoorschrift het beleid, dat in die plannen is opgenomen, gevolgd moet worden. Verder komt een toets aan de doelstellingen van de Krw wel aan de orde als een lozing volgens de eerste stappen van het Handboek Immissietoets niet is toegestaan (bijvoorbeeld omdat de toename van de concentratie van een stof op de rand van de mengzone meer is dan 10% van de norm). Er vindt dan een nadere beoordeling plaats, waarin de toename van de concentratie op het dichtstbijgelegen meetpunt in een Krw-waterlichaam wordt beoordeeld. Als die toename verwaarloosbaar is (minder dan de meetnauwkeurigheid van de norm), is de lozing alsnog toegestaan.

2.6 Handhaving lozingsregels

Bestuursrechtelijk handhaven

Handelen (of nalaten) in strijd met een wettelijk voorschrift (zoals een bepaling in een gemeentelijke verordening, een maatwerkvoorschrift of een zorgplicht) is bestuursrechtelijk handhaafbaar. In de praktijk wordt meestal gehandhaafd door middel van een last onder dwangsom of

bestuursdwang. Voor lozingen door bedrijven in de riolering of in de bodem is de gemeente bevoegd gezag (met vaak de RUD als gemandateerd handhaver), voor directe lozingen in oppervlaktewater is het waterschap bevoegd tot toezicht en handhaving.

Strafrechtelijk handhaven

Bepaalde overtredingen gelden als een misdrijf in de zin van de Wet op de economische delicten (Wed) en zijn dan zelfs strafrechtelijk te handhaven. Maar voor de handhaving van lozingen in de riolering is de mogelijkheid van strafrechtelijke handhaving niet of nauwelijks van belang. Bestuursrechtelijke handhaving past vaak veel beter bij de aard van de overtredingen. In de praktijk komt strafrechtelijke handhaving van lozingsregels alleen voor bij bedrijven die opzettelijk de milieu-regels overtreden.

Bij bedrijven kunnen gemeente en waterschappen ook samenwerken als het om toezicht gaat. Zo is het waterschap ook bevoegd om toezicht te houden op vergunningen voor lozen in het riool, zeker als wordt bedacht dat deze de gevolgen kan ondervinden van overtredingen van voorschriften, doordat het riool uitkomt bij de RWZI of in oppervlaktewater. Daarom is voor de handhaving goede afstemming noodzakelijk. Gemeente en waterbeheerder kunnen bijvoorbeeld afspreken dat zij gezamenlijk optreden bij vergunningplichtige bedrijven. Maar de toezichthouders van de waterbeheerder zijn niet bevoegd om handhavend op te treden tegen overtredingen van de vergunningvoorschriften voor het lozen in de riolering. Dat mag alleen de toezichthouder van de gemeente of RUD doen.

Diverse casus: handhaven, legaliseren of laten betalen door lozer

Boerderij loost veel meer dan toegestaan

Een boerderij loost zijn bedrijfsafvalwater op het drukriool en heeft een vergunning voor het lozen van max. 60 m³/24h. Lozen mag alleen 's nachts om geen onnodige druk op het stelsel te geven. Werkelijke situatie is dat het bedrijf 120-160m³/dag loost en niet alleen in de nachtelijke uren. Hier is in het verleden nooit goed op gehandhaafd. Handhaven zou ook een groot impact hebben op het bedrijf. Maar het drukstelsel wordt nu overbelast.

- Onze reactie: in dat geval zal toch gehandhaafd moeten worden; de lozingsvoorschriften worden immers zwaar overtreden. Het feit dat de lozing langere tijd is gedoogd, betekent niet dat de gemeente niet alsnog kan handhaven. Alternatief is om te legaliseren, maar dan moet er rekening worden gehouden met de capaciteit van de drukriolering.

Boerderij met melkvee wordt jeugdherberg

Vanuit een melkveebedrijf mag melkspoelwater geloosd worden. De boer stopt met zijn bedrijf en begint een jeugdherberg met 110 slaapplekken. Hier is het drukstelsel niet op berekend. Hoe om te gaan met huishoudelijk afvalwater in bedrijfsmatige hoeveelheden? Nb: het vergroten van lozingen van huishoudelijk afvalwater op één aansluiting door het starten van jeugdherbergen / zorgboerderijen etc. komt met enige regelmaat voor.¹⁷

- Onze reactie: de hoeveelheid van de lozing is in het Activiteitenbesluit niet uitputtend geregeld, dus maatwerkvoorschriften op grond van de zorgplicht zijn mogelijk (noodzakelijk).
- Alternatief is om hier via een eenmalig aansluitrecht te regelen dat de initiatiefnemer zelf betaalt voor een nieuwe persleiding.

¹⁷ Nb: dergelijke lozingen komen bijvoorbeeld ook voor bij vakantieparken waar huisjes worden verhuurd.

Geitenboerderij die voor verstoppingen zorgt

Geitenboerderij met duizenden geiten waarvan de melkmachine 24/7 aanstaat. Er treden regelmatig verstoppingen op door bijvoorbeeld haren in spoelwater t.b.v. het melken.

- Onze reactie: hier kan een maatwerkvoorschrift worden gesteld om verstoppingen tegen te gaan. Ook is het mogelijk rechtstreeks te handhaven op overtreding van de zorgplicht van het Activiteitenbesluit. Het lozen van dit afvalwater tast immers de doelmatige werking van de riolering aan (art. 2.1, lid 2 onder n Activiteitenbesluit).

Onrechtmatige lozingen in de riolering en verzoek tot handhaving

Waterschappen zijn niet bevoegd om handhavend op te treden tegen onrechtmatige lozingen in de riolering. Zij kunnen op grond van de Wabo wel een (in bepaalde gevallen bindend) verzoek tot handhaving doen (art. 5.20, lid 2 Wabo). Het bindende karakter van een eventueel verzoek tot handhaving van het waterschap aan de gemeente is alleen van toepassing op *vergunningplichtige* indirecte lozingen vanuit inrichtingen, dus niet op de indirecte lozingen die onder algemene regels vallen.¹⁸ Een bindend verzoek kan worden ingediend als de doelmatige werking van de RWZI wordt belemmerd of als de Krw-doelen c.q. de gestelde milieukwaliteits-eisen voor oppervlaktewaterlichamen in het geding zijn (art. 5.20, lid 2 Wabo).

Rol gemeente bij meldingen

Bedrijven dienen hun meldingen voor het Activiteitenbesluit in bij het Wabo-bevoegde gezag. Via de zogenoemde Activiteiten Internet Module (AIM) ontvangt de gemeente deze meldingen. Als zij een melding van een directe lozing in het oppervlaktewater ontvangt, moet zij deze naar het waterschap doorsturen (art. 1.10 lid 4 Activiteitenbesluit). Bij bedrijven die activiteiten grenzend aan oppervlaktewater uitvoeren maar geen directe lozingen in oppervlaktewater doen, moet de gemeente alert zijn. Mochten bij bedrijven wel aspecten spelen waarvoor de Waterwet van toepassing is, dan moet de gemeente het waterschap op de hoogte brengen.

Handhaven zorgplicht lozingsbesluiten

Ook overtredingen van de zorgplicht zijn handhaafbaar. In zo'n geval moet het bevoegd gezag in zijn handhavingsbesluit wel duidelijk maken aan welke eisen de betrokkene moet voldoen. Dit blijkt uit een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) (zaak van 10 augustus 2011). In deze zaak gaat het om een bedrijventerrein dat afstromend hemelwater in het oppervlaktewater loost. Volgens het waterschap overtreedt het bedrijf hierdoor de in het Activiteitenbesluit neergelegde zorgplicht (art. 2.1), omdat het geloosde hemelwater te veel verontreinigingen bevat. Het bedrijf stelt hier tegenover dat het waterschap niet handhavend kan optreden wegens overtreding van de zorgplicht, onder meer omdat dit in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel. Zo betoogt het bedrijf onder andere dat er geen grond is voor handhavend optreden, omdat het voldoet aan de voor zijn inrichting geldende algemene regels van het Activiteitenbesluit.

De ABRvS oordeelt dat de eis van de rechtszekerheid meebrengt dat bedrijven alleen zijn aan te spreken op naleving van de zorgplicht, voor zover zij vooraf kunnen weten dat hun handelen of nalaten ermee in strijd is. Volgens de ABRvS bevat de zorgplicht enkele begrippen die nadere invulling behoeven en waarbij niet één invulling de enige juiste is. Sommige vragen zijn namelijk op verschillende manieren te beantwoorden. Zoals de vragen wanneer een bedrijf

¹⁸ Nb: iedereen kan bij een overtreding een verzoek om handhaving doen, ook het waterschap. Maar de Wabo regelt alleen voor vergunningplichtige bedrijven dat dat verzoek in bepaalde gevallen bindend is.

nadelige milieugevolgen niet voldoende tegengaat en wanneer redelijkerwijs is te vergen dat het deze gevolgen voorkomt. De beantwoording hangt af van de gekozen weging van alle relevante factoren. Dit betekent dat niet altijd een eenduidig antwoord bestaat op de vraag waartoe de zorgplicht in een concreet geval exact verplicht. Daarom oordeelt de ABRvS dat bestuursrechtelijke handhavingsmaatregelen vanwege overtreding van de zorgplicht uitsluitend mogelijk zijn als het handelen of nalaten van het bedrijf onmiskenbaar in strijd is met de zorgplicht. Dat was in de onderhavige casus het geval. Volgens vaste jurisprudentie (bijvoorbeeld ABRvS, 13 november 2002, zaaknr. 200202646/1, AB 2003, 77) moet een in het kader van bestuurlijke handhaving gegeven last duidelijk en concreet geformuleerd zijn. En wel zodanig dat degene tot wie de last is gericht niet in het duister hoeft te tasten over wat hij nu moet doen of nalaten om de aangekondigde dwangmaatregelen te voorkomen. Dit met het oog op de aan de last verbonden verstreckende gevolgen.

Beginselflicht tot handhaving

Tot slot is het goed te beseffen dat alle bestuursorganen een beginselflicht tot handhaving hebben. Anders gezegd: als er een overtreding wordt geconstateerd, moet er in beginsel worden gehandhaafd. Overtredingen verjaren hierbij niet, dus ook na jarenlange gedoog-situaties kan er gewoon worden gehandhaafd.

3 Lozingen onder de Omgevingswet

3.1 Inleiding in de stelselherziening

Naar verwachting treedt het nieuwe stelsel voor het omgevingsrecht (de Omgevingswet en de daarbij behorende uitvoeringsregelgeving) in werking op 1 januari 2022. De meeste regelgeving die in hoofdstuk 2 is genoemd, wordt geïntegreerd in het nieuwe stelsel: de Waterwet, de Wabo, de Wet bodembescherming, de regels van de Wet milieubeheer over inrichtingen en het Activiteitenbesluit. Alleen de regels van de Wet milieubeheer over het afgeven van bedrijfsafvalstoffen blijven voorlopig nog bestaan naast de Omgevingswet.

Op rijksniveau zijn vrijwel alle regels over de fysieke leefomgeving straks opgenomen in de Omgevingswet (Ow), vier algemene maatregelen van bestuur en één ministeriële regeling (de Omgevingsregeling). De AMvB's onderscheiden zich door hun doelgroep en het onderwerp dat ze regelen.

In het Omgevingsbesluit (Ob) staan de meer algemene en procedurele zaken. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is gericht tot overheden en bevat onder andere omgevingswaarden (een juridische vastgesteld beleidsdoel) voor de leefomgeving, zoals de waterkwaliteitsnormen van de kaderrichtlijn water. In dit besluit staan ook de instructieregels van het Rijk die zich richten tot decentrale overheden, bijvoorbeeld de beoordelingsregels voor omgevingsvergunningen. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) worden regels opgenomen over activiteiten van met name burgers en bedrijven, zoals lozingen, onttrekkingen en het aanleggen van infrastructuur. Het Bal heeft wel wat weg van het huidige Activiteitenbesluit. Tot slot is er het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) dat regels stelt aan de constructie e.d. van bouwwerken (vergelijkbaar met het huidige Bouwbesluit 2012).

Op decentraal niveau vindt ook een integratieslag plaats. Gemeenten worden verplicht om alle regels over de fysieke leefomgeving op te nemen in één omgevingsplan. Dat omgevingsplan bevat dus alle huidige bestemmingsplannen, maar ook verordeningen zoals de hemelwaterverordening en de rioolaansluitverordening. Ook waterschappen moeten hun regels integreren: alle regels komen in de waterschapsverordening te staan. Deze vervangt de huidige keur en de algemene regels op grond van die keur.

In de verhouding tussen rijksregels en decentrale regels treden ook veranderingen op. Het Rijk beperkt zich op milieugebied tot regels die moeten worden gesteld vanwege de implementatie van Europese richtlijnen, en het reguleren van bedrijfstakken die gebaat zijn bij uniforme regels in het hele land (art. 2.3 Ow). De regulering van andere bedrijfstakken wordt aan gemeenten en waterschappen overgelaten (in het omgevingsplan en de waterschapsverordening).

3.2 Rijksregels

Lozingen vallen in de Omgevingswet in juridische zin uiteen in twee activiteiten. Lozingen op een oppervlaktewaterlichaam of rechtstreeks op een zuiveringstechnisch werk (dus niet via de gemeentelijke riolering) zijn *lozingsactiviteiten*. Lozingen in de bodem en op de riolering zijn *milieubelastende activiteiten*. Een milieubelastende activiteit is in de Omgevingswet gedefinieerd als een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit.

Het Rijk heeft de regels voor milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).¹⁹ Daarbij is het subsidiariteitsbeginsel van art. 2.3 Ow toegepast: het Rijk stelt alleen regels als dat vanwege internationaalrechtelijke verplichtingen moet of als het stellen van regels door het Rijk doelmatiger en doeltreffender is dan wanneer alle gemeenten en waterschappen dat zelf zouden moeten doen. Dat laatste is het geval als er voor een bedrijfstak *beste beschikbare technieken (BBT)* zijn, die door alle bedrijven in het land toegepast moeten worden. In andere gevallen – bijvoorbeeld als de regels voor een bedrijfstak vooral afhangen van lokale omstandigheden, zoals de gevolgen van geluidemissies – laat het Rijk het stellen van regels over aan de gemeenten en waterschappen. Dit heeft ertoe geleid dat het Bal aanmerkelijk minder bedrijven regelt dan het Activiteitenbesluit.²⁰

Specifieke zorgplicht

De centrale regel voor milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten in het Bal is de specifieke zorgplicht van art. 2.11. Deze is vergelijkbaar met die van het Activiteitenbesluit, maar is verder uitgewerkt. Zo wordt bepaald dat ieder die een milieubelastende activiteit of lozingsactiviteit verricht, er voor moet zorgen dat passende preventieve maatregelen worden genomen, ten minste de beste beschikbare technieken worden toegepast en geen significante verontreiniging wordt veroorzaakt. De specifieke zorgplicht blijft altijd gelden, ook als er meer uitgewerkte algemene regels in het Bal staan of als de activiteit vergunningplichtig is. Dat maakt het mogelijk om de algemene regels en vergunningvoorschriften te beperken tot essentiële zaken.

Structuur van het Bal

Het Bal heeft een structuur die het eenvoudiger maakt om na te gaan welke regels gelden voor een bedrijf. Ieder bedrijf (en iedere toezichthouder) moet in hoofdstuk 3 Bal kijken of het bedrijf door het Rijk gereguleerd is.²¹ Als de juiste paragraaf in hoofdstuk 3 is gevonden, staat in die paragraaf:

- of er een vergunningplicht geldt voor deze bedrijven;
- welke paragrafen met algemene regels uit hoofdstuk 4 en 5 van toepassing zijn.

Een veehouderij valt bijvoorbeeld onder paragraaf 3.6.1 van het Bal. Voor veehouderijen is een omgevingsvergunning vereist als bijvoorbeeld meer dan 200 melkkoeien worden gehouden. Op

¹⁹ De laatste versie van het Bal is te vinden op <https://www.omgevingswetportaal.nl/wet-en-regelgeving/amvbs-omgevingswet/besluit-activiteiten-leefomgeving>.

²⁰ Voorbeelden van bedrijfstakken die het Rijk niet meer regelt zijn kantoren, horecabedrijven, sport- en recreatieterreinen, detailhandel en supermarkten, discotheken en muziekcentra.

²¹ De titels van de verschillende afdelingen van hoofdstuk 3 helpen daarbij (zoals afdeling 3.4: Industrie en afdeling 3.6: Agrarische sector). Hoofdstuk 3 wordt wel de 'richtingaanwijzer' genoemd.

grond van art. 3.203 Bal moeten veehouderijen voldoen aan onder andere de volgende paragrafen van hoofdstuk 4:

- het kleinschalig tanken, bedoeld in paragraaf 4.39,
- het grootschalig tanken, bedoeld in paragraaf 4.40,
- het bereiden van drinkwater voor landbouwhuisdieren, bedoeld in paragraaf 4.81,
- dierenverblijven, bedoeld in paragraaf 4.82,
- het opslaan van vaste mest, champost en dikke fractie, bedoeld in paragraaf 4.83,
- het composteren en opslaan van groenafval, bedoeld in paragraaf 4.89, en
- het reinigen van voertuigen, werktuigen en apparatuur voor agrarische activiteiten, bedoeld in paragraaf 4.90.

Het kan zijn dat een bedrijf ook andere activiteiten verricht, waarvoor wel algemene regels in hoofdstuk 4 Bal staan maar die niet zijn opgenomen in de richtingaanwijzer voor dat bedrijf. In dat geval valt die activiteit onder de specifieke zorgplicht.

Maatwerk

De algemene regels van het Bal zijn bedoeld om in 90% van de gevallen voldoende bescherming te bieden voor het milieu. Als de regels in een bijzonder geval niet voldoen, dan kan het bevoegd gezag met maatwerk alsnog in het juiste beschermingsniveau voorzien. Maatwerk komt onder de Omgevingswet in twee vormen voor: maatwerkvoorschriften en maatwerkregels. Maatwerkvoorschriften zijn individuele voorschriften, gericht tot een belanghebbende. Maatwerkregels zijn regels in het omgevingsplan of de waterschapsverordening, die voor een bepaalde locatie gelden (dus ongeacht wie er een activiteit op die locatie gaat verrichten). Maatwerkregels maken het mogelijk om gebiedsgericht de regels van het Bal aan te vullen of daarvan af te wijken.

De mogelijkheid van maatwerk wordt in het Bal in principe altijd geboden. Op alle voorschriften van hoofdstuk 3-5 van het Bal is dus maatwerk mogelijk. De enige uitzondering hierop zijn de artikelen over het *aanwijzen* van milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten (dat is feitelijk het toepassingsbereik van de regels) en over meldingen, waarbij overigens aanvullende meldplichten wel mogelijk zijn.

Voorgeschreven lozingsroute

In het Bal zijn bij de algemene regels voor activiteiten in hoofdstuk 4 vaak verplichte lozingsroutes op de vuilwaterriolering voorgeschreven. Zo'n voorgeschreven lozingsroute houdt ook een verbod in om een andere lozingsroute te gebruiken. Op grond van een artikel met een voorgeschreven lozingsroute naar het vuilwaterriool is het dus verboden om het afvalwater in het oppervlaktewater te lozen. Als dit laatste toch gewenst is, dan kan dat via een maatwerkvoorschrift worden toegestaan.

In theorie zouden dan twee maatwerkvoorschriften nodig zijn: een van de gemeente om de verplichte lozing op het vuilwaterriool op te heffen, en een van de waterbeheerder om de lozing op oppervlaktewater toe te staan. Dat is onhandig en daarom is bij iedere voorgeschreven lozingsroute geregeld dat een maatwerkvoorschrift dat een andere lozingsroute toestaat, ook de verplichte lozingsroute opheft ("moet" wordt "kan").

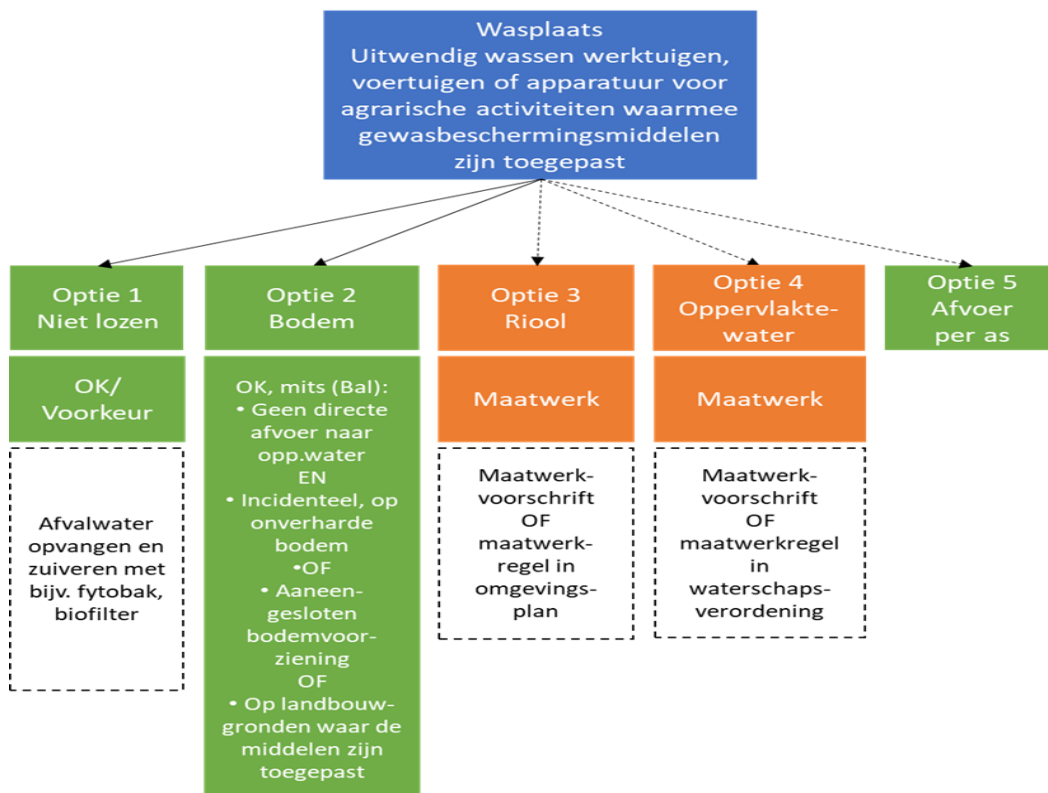
3.3 Specifieke lozingsregels

3.3.1 Agrarische wasplaatsen

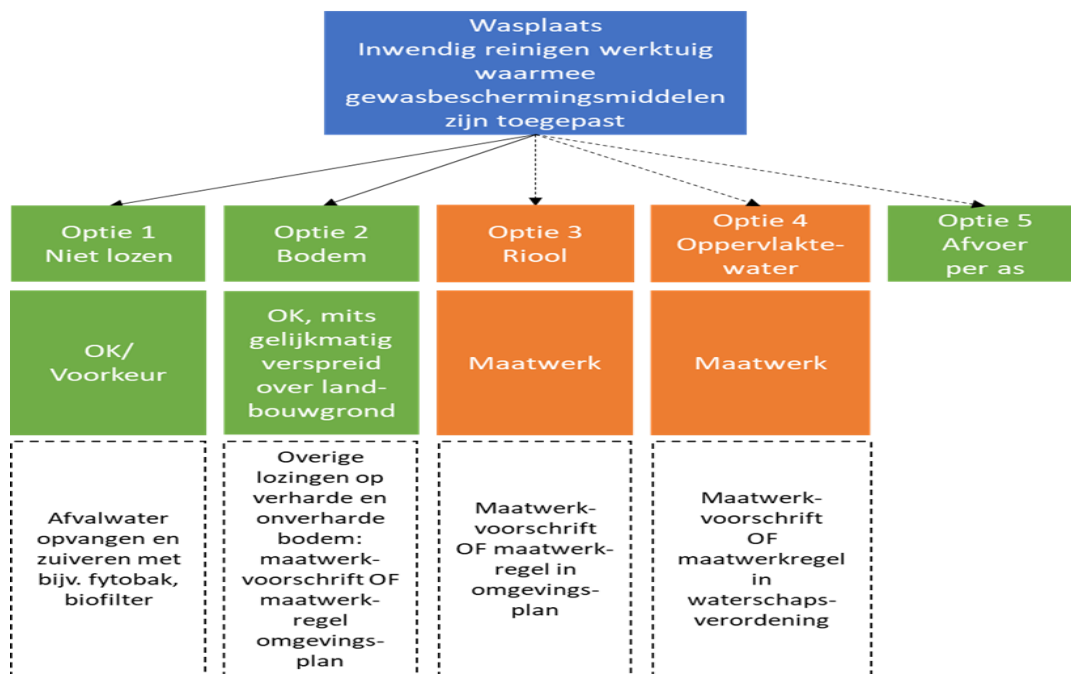
De regels over agrarische wasplaatsen staan in paragraaf 4.90 (Reinigen van werktuigen, voertuigen of apparatuur voor agrarische activiteiten) van het Bal. Op grond van deze paragraaf moeten werktuigen, voertuigen en apparatuur waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, worden gereinigd op een wasplaats die een aaneengesloten bodemvoorziening heeft. De wasplaats mag geen directe afvoer voor afvalwater en hemelwater naar een oppervlaktewaterlichaam hebben.

Als er gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, mag het afvalwater dat afkomstig is van *uitwendig* reinigen van de voertuigen, werktuigen of apparatuur worden geloosd op de landbouwgronden waar die gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast (beslisboom 3.1). Daarnaast kan het afvalwater worden geloosd op de onverharde bodem, mits het reinigen incidenteel gebeurt. In andere gevallen moet het afvalwater worden opgevangen en gezuiverd, zodat geen afvalwater wordt geloosd. In de nota van toelichting bij het Bal worden als voorbeeld van technieken waarbij geen afvalwater wordt geloosd de fytobak en biofilter genoemd. Dit zijn gesloten systemen, zodat er geen water overblijft. Lozen in de vuilwaterriolering en in het oppervlaktewater is dus niet toegestaan (tenzij daarvoor een maatwerkvoorschrift is verleend).

Beslisboom 3.1: lozingen waswater uitwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast (Omgevingswet)

Beslisboom 3.2: lozingen waswater inwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast (Omgevingswet)

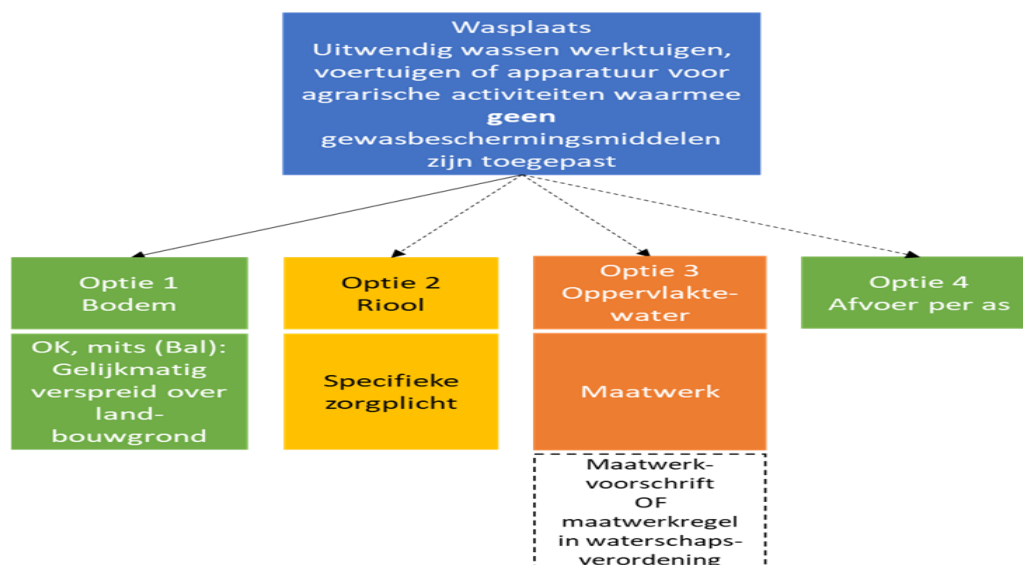
Ook voor *inwendig* reinigen van voertuigen, werktuigen en apparatuur waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, geldt dat het afvalwater mag worden geloosd op de landbouwgronden waar die gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast (beslisboom 3.2). Incidenteel lozen op onverharde bodem is echter niet toegestaan. Als er niet op de landbouwgronden kan worden geloosd, moet het afvalwater worden opgevangen en gezuiverd, zodat geen afvalwater wordt geloosd (door toepassing van bijvoorbeeld een fytobak of biofilter). Voor andere lozingsroutes (naar het riool of naar oppervlaktewater) moet een maatwerkvoorschrift worden aangevraagd.

Nb: de eisen die in het Activiteitenbesluit staan over de toepassing van een zuiveringsvoorziening met 95% rendement, keren niet terug. Het Rijk gaat er van uit dat gemeenten en waterschappen zo nodig bij maatwerkregel gebiedsgericht dergelijke eisen opnemen in het omgevingsplan en/of de waterschapsverordening.

Afvalwater afkomstig van het reinigen van werktuigen, voertuigen en apparatuur, waarmee *geen* gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, mag gelijkmatig worden verspreid over landbouwgronden of geloosd in een vuilwaterriool (beslisboom 3.3). De gemeente kan, als de capaciteit van het drukriool in het buitengebied niet afdoende is, bij maatwerkvoorschrift beperkingen opleggen aan de omvang van die lozing, of de lozing in zijn geheel verbieden. Daarmee wordt echter nog geen nieuwe lozingsroute geopend. De bedrijfseigenaar zal dan zelf een maatwerkvoorschrift moeten aanvragen voor een andere lozingsroute, of het afvalwater moeten afvoeren per as.

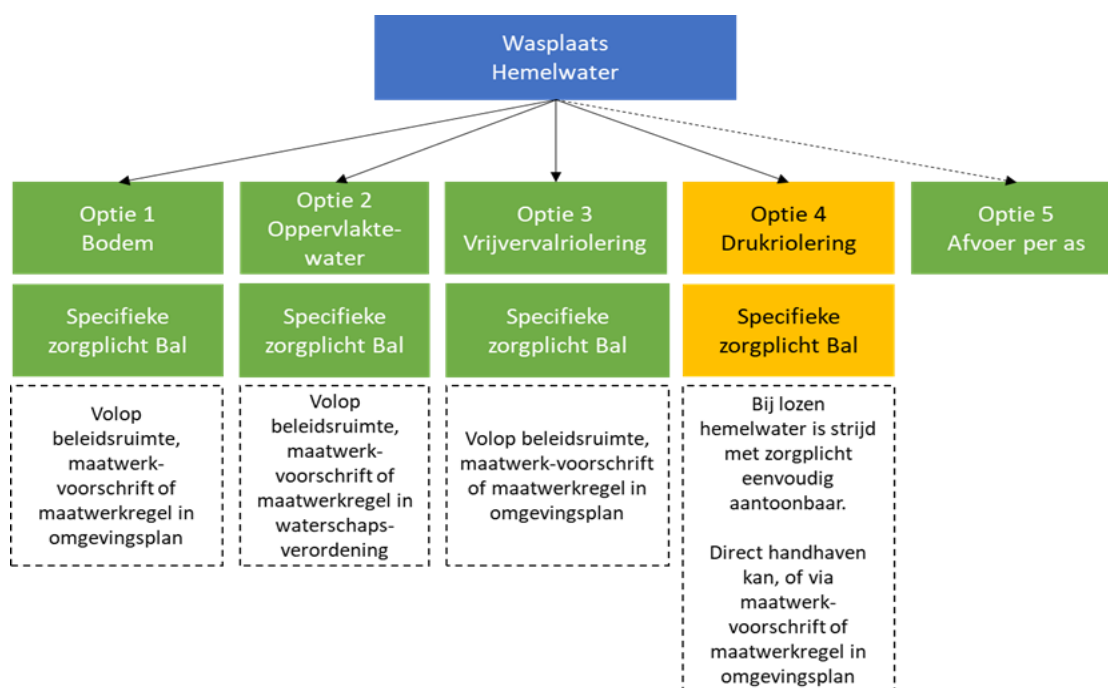
De uitzondering in het Activiteitenbesluit voor kleinschalig wassen (maximaal 1 voertuig of werktuig per week) keert in het Bal niet terug. Het bevoegd gezag kan dit wel bij maatwerkvoorschrift toestaan.

Beslisboom 3.3: lozingen waswater uitwendig wassen werktuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast (Omgevingswet)

Het Bal bevat geen uitgewerkte regels over het lozen van hemelwater (beslisboom 3.4). Op het lozen van het hemelwater dat op een wasplaats valt, is wel de specifieke zorgplicht van toepassing. Het bevoegd gezag kan maatwerkvoorschriften stellen over het lozen van hemelwater of gebiedsgericht maatwerkregels stellen in het omgevingsplan of de waterschapsverordening.

Beslisboom 3.4: lozingen hemelwater vanaf wasplaats zonder overkapping onder Omgevingswet

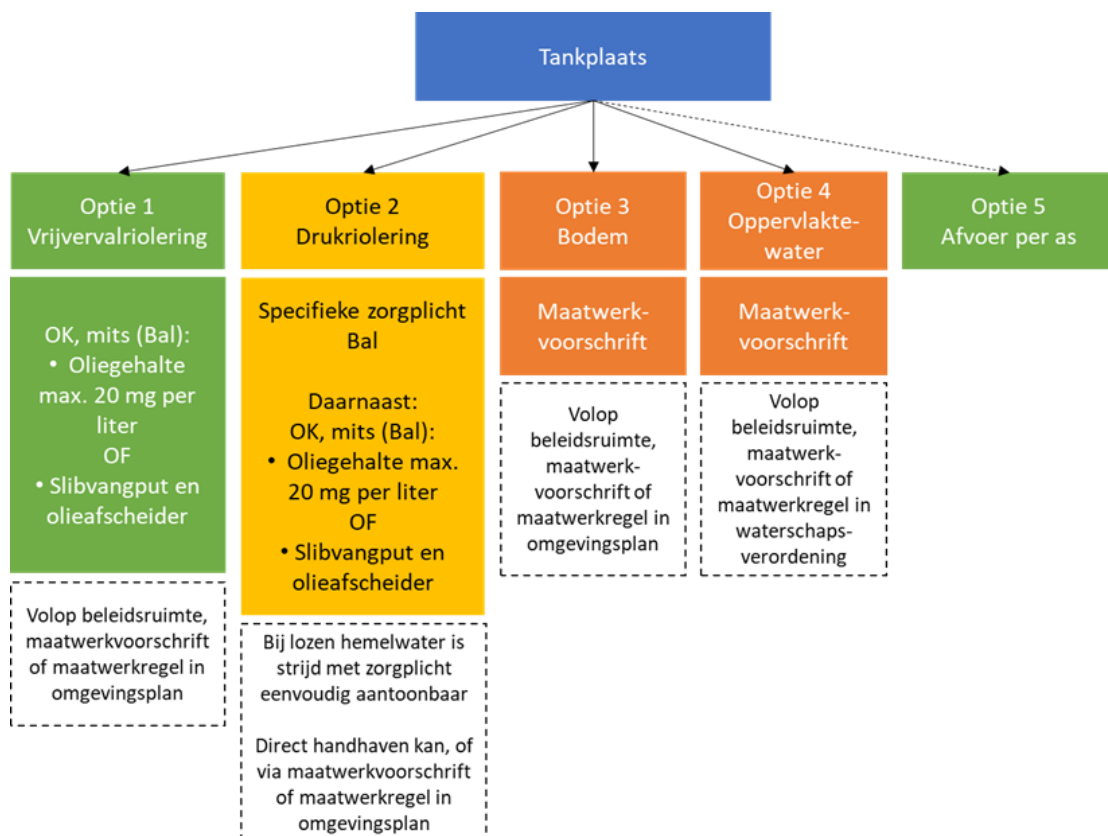
3.3.2 Tankplaatsen en tankstations

Het Rijk heeft in het Bal regels opgenomen voor kleinschalig tanken en grootschalig tanken (zie paragraaf 4.39 en 4.40). Deze paragrafen zijn vrijwel altijd van toepassing als een bedrijf onder het Bal valt. Dat geldt in ieder geval voor tankstations en de meeste agrarische bedrijven. In beide paragrafen is voor afvalwater dat afkomstig is van een aaneengesloten bodemvoorziening (kleinschalig tanken) of vloeistofdichte bodemvoorziening (grootschalig tanken) een verplichte lozingsroute naar het vuilwaterriool voorgeschreven. Lozing op de bodem of in het oppervlaktewater is dus alleen toegestaan als de gemeente resp. het waterschap een maatwerkvoorschrift stelt waarmee die lozing, in afwijking van de voorgeschreven lozingsroute, wordt toegestaan. Hierdoor wordt de voorgeschreven lozingsroute een mogelijke lozingsroute ("moet" wordt "kan").

De gemeente kan, als de capaciteit van het drukriool in het buitengebied niet afdoende is, bij maatwerkvoorschrift beperkingen opleggen aan de omvang van de lozing, of de lozing in zijn geheel verbieden. Daarmee wordt echter nog geen nieuwe lozingsroute geopend. De bedrijfs-eigenaar zal dan zelf een maatwerkvoorschrift moeten aanvragen voor een andere lozingsroute, of het afvalwater moeten laten afvoeren per as.

Een nieuwe mogelijkheid voor de gemeente is om beperkingen aan de lozing van afvalwater op de drukriolering op te nemen als maatwerkregel in het omgevingsplan. Daarmee kan de gemeente vooraf duidelijk maken wat er maximaal op welke locatie op de drukriolering mag worden geloosd, en kan de beschikbare capaciteit in het drukriool eerlijker worden verdeeld.

Beslisboom 3.5: lozingen vanaf tankplaats onder Omgevingswet

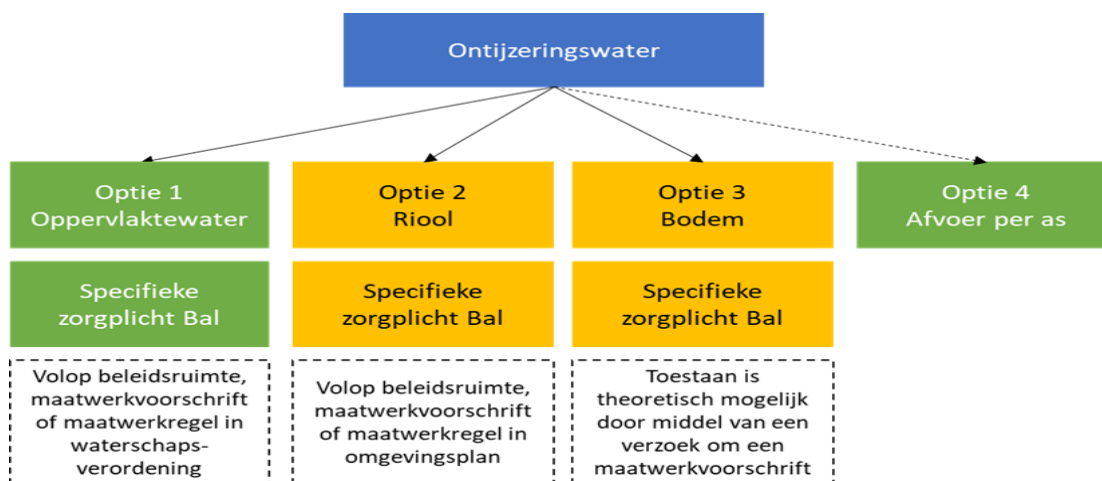

3.3.3 Ontijzeringswater

In het Bal wordt wel het lozen van brijn geregeld (afvalwater afkomstig van het bereiden van natriumarm gietwater of drinkwater voor landbouwhuisdieren) maar niet het lozen van ontijzeringswater. Bij agrarische bedrijven die wel onder het Bal vallen, geldt voor het lozen van ontijzeringswater dus alleen de specifieke zorgplicht van art. 2.11 Bal.

Vanzelfsprekend kunnen de gemeente en het waterschap wel maatwerkvoorschriften stellen over het lozen van ontijzeringswater in de riolering resp. het oppervlaktewater. De gemeente en het waterschap kunnen deze lozingen, in gebieden waar verwacht wordt dat veel ontijzeringsinstallaties worden gebruikt, ook vooraf reguleren met (maatwerk)regels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening. Het verdient aanbeveling dat de gemeente en het waterschap die regels op elkaar afstemmen.

Beslisboom 3.6: lozing ontijzeringswater onder Omgevingswet

3.4 Decentrale regelgeving

3.4.1 Inleiding

De voorgaande paragrafen laten al zien dat de betekenis van decentrale regelgeving onder de Omgevingswet toeneemt. In het omgevingsplan van de gemeente en in de waterschapsverordening kunnen regels worden gesteld over lozingen op de riolering en de bodem resp. op oppervlaktewater. Voor bepaalde bedrijfstakken, die niet meer onder de rijksregels vallen, zijn dit de enige regels die gelden. Voor bedrijfstakken die wel onder het Bal vallen, zoals het overgrote deel van de agrarische sector, kunnen gemeenten en waterschappen aanvullende of afwijkende regels stellen in de vorm van maatwerkregels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening. In individuele gevallen blijft de mogelijkheid van het stellen van maatwerkvoorschriften bestaan.

Ook de regels van de bestaande verordeningen (een rioolaansluitverordening, een verordening afvoer hemel- en grondwater van de gemeente en de keur en algemene regels van het waterschap) moeten in het omgevingsplan en de waterschapsverordening worden opgenomen. Dit biedt de mogelijkheid om die regels goed op elkaar af te stemmen. Idealiter stemmen gemeenten en waterschappen ook onderling hun regels goed op elkaar af.

3.4.2 Regelen lozingen in omgevingsplan

Op grond van de digitale standaarden voor het omgevingsplan (namelijk de standaard officiële publicaties [STOP], en het toepassingsprofiel voor omgevingsdocumenten [TPOD]) moeten regels in het omgevingsplan altijd een werkingsgebied hebben. Dat werkingsgebied moet als geografisch informatieobject worden toegevoegd aan het omgevingsplan. Het omgevingsplan kan dus verschillende regels bevatten voor verschillende gebieden. De mate waarin de gemeente onderscheid maakt tussen verschillende gebieden, kan zij zelf bepalen.

Een regel in het omgevingsplan over lozen op de riolering die (ook) van toepassing is op bedrijven die onder het Bal vallen, is per definitie een maatwerkregel. Dat hoeft echter niet uit de regel zelf te blijken. Het is alleen nodig om expliciet de relatie met het Bal te leggen als de gemeente bepaalde regels van het Bal wil versoepelen. Als de gemeente dat niet doet, gelden de regels van het omgevingsplan en het Bal naast elkaar en geldt dus de facto de strengste (= de regel in het Bal).

Voorbeeld voor een regel in het omgevingsplan

Hieronder is een voorbeeld opgenomen voor een regel die de gemeente in het omgevingsplan kan opnemen om de hoeveelheid bedrijfsafvalwater die in het buitengebied op de drukriolering wordt geloosd te beperken. Het werkingsgebied van deze regels is “het gerioleerde buitengebied”, maar het werkingsgebied kan ook beperkt worden tot een deel van het buitengebied.

Artikel X (bedrijfsafvalwater: debiet en venstertijden)

1. Met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van het openbare vuilwaterriool wordt bedrijfsafvalwater in het gerioleerde buitengebied alleen geloosd op dat vuilwaterriool:
 - a. met een maximaal debiet van x m³ per uur tussen 06:00 en 22:00 uur; en
 - b. met een maximaal debiet van y m³ per uur tussen 22.00 en 06.00 uur.
2. Met het oog op het beschermen van de doelmatige werking van het openbare vuilwaterriool kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift, in afwijking van het eerste lid, bepalen dat minder of geen bedrijfsafvalwater wordt geloosd.

3.4.3 Regelen lozingen in waterschapsverordening

Ook voor de waterschapsverordening geldt dat iedere regel een werkingsgebied moet hebben. De waterschappen kunnen daarmee ook gebiedsgericht regels stellen over lozingen op oppervlaktewater. Een reden voor het waterschap om gebiedsgerichte regels te stellen is bijvoorbeeld de kwetsbaarheid van verschillende oppervlaktewaterlichamen voor lozingen.

Als een regel in een waterschapsverordening over lozingen ook van toepassing is op bedrijven die onder het Bal vallen, dan is die regel per definitie een maatwerkregel. Het waterschap hoeft dat echter niet specifiek aan te geven in de regel. Alleen als het waterschap bepaalde lozingsregels van het Bal wil versoepelen, zal het expliciet moeten vermelden dat de regel in de waterschapsverordening in de plaats treedt van een bepaalde regel in het Bal. Doet het waterschap dat niet, dan gelden de regels van de verordening en het Bal naast elkaar en geldt feitelijk de strengste (= de regel in het Bal).

4 Beleidskader voor specifieke lozingen in beleidsbeslisbomen

4.1 Inleiding

Op basis van de hoofdstukken 2 en 3 is een aantal conclusies te trekken die bepalend zijn voor het heroverwegen en opnieuw vaststellen van beleid voor de verschillende specifieke lozingen. Uitgangspunt hierbij is dat de drukriolering en ook de RWZI zoveel mogelijk ontlast moeten worden van hemelwater en dat tegelijkertijd de kwaliteit van het oppervlaktewater door het eventueel toestaan van bepaalde lozingen niet (noemenswaardig) wordt aangetast. De belangrijkste conclusies voor zowel het huidige als het toekomstige stelsel zijn weergegeven in paragraaf 4.2 en 4.3. Deze conclusies vormen de basis voor nadere uitwerking in de vorm van beleidsbeslisbomen in de hoofdstukken 5, 6 en 7, achtereenvolgens voor:

- Lozingen vanaf wasplaatsen;
- Lozingen vanaf tankplaatsen;
- Lozingen vanuit ontijzeringsinstallaties.

Van belang is dat het nieuwe of aanvullende beleidskader een basis biedt voor het stellen van goed afgestemde, gebiedsgerichte (maatwerk)regels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening zoals deze onder de Omgevingswet gaan gelden. Waar andere beleidskeuzes worden gemaakt, kan aan ondernemers (en ook aan particulieren) vooraf duidelijkheid worden geboden over de gewenste lozingsroute en maatregelen, en wordt tegenstrijdigheid tussen de gemeentelijke regels en waterschapsregels voorkomen.

4.2 Conclusies huidig kader

Het Activiteitenbesluit dwingt in zekere mate het lozen van de genoemde afvalwaterstromen in het vuilwaterriool af. Als de gemeente de lozing op het openbare vuilwaterriool (zoals de drukriolering in het buitengebied) met een maatwerkvoorschrift wil beperken of verbieden, dan zal zij dit goed moeten motiveren. Idealiter biedt het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) voldoende onderbouwing om dit maatwerkvoorschrift te stellen. Zo niet, dan is aanvullend beleid voor de gemeente zeker gewenst. De gemeente kan daarin aangeven in welke gevallen zij bedrijfsafvalwater, dat niet vergelijkbaar is met huishoudelijk afvalwater, wel of niet op de openbare vuilwaterriolering wil accepteren. Het spreekt voor zich dat gemeenten bij het vaststellen van dit beleid het waterschap zullen betrekken (verplicht zelfs volgens art. 3.8 Waterwet). Voor het vaststellen van het GRP is betrokkenheid van het waterschap wettelijk voorgeschreven.

Waar lozingsregels worden overtreden moet er in beginsel worden gehandhaafd. Handhaven kan dan ook een manier zijn om anders met lozingen om te gaan. In bepaalde situaties (dat verschilt van geval tot geval) kan handhaven meer ruimte creëren in het gemeentelijke (druk-) riool, door lozingen te weigeren dan wel hier specifieke eisen aan te stellen. Waar er überhaupt geen ruimte meer is op het drukriool, zal mogelijk naar alternatieven gezocht moeten worden. Hierbij valt, waar het vuilwater (stedelijk afvalwater) betreft te denken aan uitbreiding van het rioleringsstelsel, vormen van zelfregulering (zoals zogenoemde nieuwe sanitatie²²) of verdergaand voorschrijven van zuiveringen en hergebruik van afvalwater door bedrijven zelf. Als het om schoon afvalwater (zoals hemelwater) gaat, ligt lozen in de bodem (bevoegd gezag

²² Zij het dat hier toch ook wel wat juridische haken en ogen aan kleven. Maar daar wordt hier niet verder op ingegaan.

is veelal de gemeente) of in oppervlaktewater (bevoegd gezag is het waterschap) voor de hand. Al met al ligt er hier een doelmatigheidsvraag waarbij zeker het kostenaspect in beschouwing moet worden meegenomen. Uit de verschillende beleidsbeslissbomen zoals deze in de hoofdstukken hierna zijn weergegeven wordt helder welke beleidskeuzes per lozingsactiviteit zijn gemaakt c.q. zijn te maken, passend binnen de huidige wet- en regelgeving en in onderlinge samenwerking met de gemeenten en het waterschap ontwikkeld.

4.3 Regeling onder de Omgevingswet

Met de komst van de Omgevingswet in 2022 blijven de regels voor lozingen deels hetzelfde, maar er verandert ook het nodige. Voor een aantal specifieke lozingen vanaf bodembeschermende voorzieningen schrijft het Rijk nog steeds in algemene rijksregels (Besluit activiteiten leefomgeving [Bal]) lozing op het vuilwaterriool voor. Voor afvalwater afkomstig van het inwendig en uitwendig reinigen van voertuigen of werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast, is deze lozingsroute echter niet meer standaard toegestaan.

Niet alle lozingen vanaf bodembeschermende voorzieningen zullen nog door het Rijk geregeld worden; voor een deel van de bedrijfstakken wordt regulering voortaan aan gemeenten en waterschappen overgelaten. De regels over lozingen van ontijzeringswater worden ook niet langer door het Rijk gesteld. Gemeenten en waterschappen zullen voor de lozingen die niet langer onder algemene rijksregels vallen, zelf in afdoende regels moeten voorzien. Gemeenten moeten deze regels opnemen in het omgevingsplan en waterschappen in de waterschapsverordening. Het is aan te raden dat gemeenten en waterschappen samen de 'gedecentraliseerde' lozingen oppakken en zorgen dat de regels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening goed op elkaar worden afgestemd.

Voor die lozingen die het Rijk nog wel regelt, kunnen gemeenten en waterschappen altijd maatwerk bieden in de vorm van maatwerkvoorschriften (individuele gevallen, vergelijkbaar met de praktijk onder het huidige recht) en maatwerkregels (generiek van toepassing, in afwijking van in het Bal gestelde algemene regels). Maatwerkregels zijn dus regels in het omgevingsplan of de waterschapsverordening die de algemene rijksregels aanvullen of daarvan afwijken. Ook hiervoor geldt dat gemeenten en waterschappen bij voorkeur in overleg gaan over het proactief stellen van maatwerkregels. Dit voorkomt dat die maatwerkregels onderling tegenstrijdig zijn.

Tot slot wordt hier opgemerkt dat het onder de Wet milieubeheer verplichte GRP haar verplichte status onder de Omgevingswet verliest. Het gemeentelijke rioleringsprogramma (ook af te korten als GRP) is facultatief (art. 3.14 Ow). Te verwachten valt echter dat gemeenten een GRP (dan wel een ander programma waarvan een concretisering van de de gemeentelijke watertaken onderdeel uitmaken) blijven maken. Op een of andere wijze zal immers verantwoording moeten worden afgelegd aan de gemeenteraad over de met het gemeentelijke waterbeheer gemoeide middelen.

5 Beleidskader voor lozingen vanaf wasplaatsen

5.1 Inleiding

Voor lozingen vanaf wasplaatsen is geconcludeerd dat zich geen beleidsmatige problemen voordoen bij het *inwendig* reinigen van werktuigen / motorvoertuigen. De lozingen hiervan kunnen zonder problemen in de bodem worden geloosd, ook als er gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast. Wel zal de hoeveelheid afvalwater gelijkmatig verspreid moeten worden over de gronden waar de gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast. Het Activiteitenbesluit staat deze beleidsmatige voorkeursroute expliciet toe. In de praktijk zijn bij de meeste wasplaatsen ook gronden beschikbaar waarop geloosd kan worden. Alternatief is dat er een zuiveringsvoorziening wordt toegepast dat een zuiveringsrendement heeft van ten minste 95%, waarna op het vuilwaterriool mag worden geloosd. Voor de praktijk echter zal het voor bedrijfseigenaren / lozers het meest doelmatig (goedkoop) zijn het reinigingswater uit te rijden over land.

Omdat de regels over inwendig reinigen in hoofdstuk 4 van het Activiteitenbesluit zijn opgenomen, gelden deze regels niet voor inrichtingen type C. Lozingen van afvalwater in de bodem afkomstig van inwendig reinigen (en eventueel in de vuilwaterriolering) worden voor die bedrijven in de omgevingsvergunning milieu geregeld. Gemeenten moeten daar op letten.

Bij niet overdekte wasplaatsen wordt ook hemelwater geloosd. Door de grote hoeveelheid is dat vaak het grootste probleem voor de drukriolering.

Voor de toepasselijke wet- en regelgeving wordt verder verwezen naar paragraaf 2.3.1. Wat de regelgeving onder de Omgevingswet betreft, wordt verwezen naar paragraaf 3.3.1.

Toelichting op de in de beleidskaders van de hoofdstukken 5, 6 en 7 gebruikte kleuren

In blauw kader staat een vraag of wordt doorverwezen naar een ander schema

In groen kader wordt de beleidsmatige keuze / maatregel weergegeven

5.2 Beleidskader lozingen uitwendig wassen vanaf wasplaatsen onder het huidig recht

In paragraaf 2.3.1 is het juridisch kader voor lozingen vanaf wasplaatsen voor voertuigen of werktuigen beschreven zoals dat geldt onder het huidige recht. Op dit moment vormen deze lozingen het grootste probleem tussen waterschap en gemeenten. Voor de omgang met deze lozingen is een beleidskader ontwikkeld.

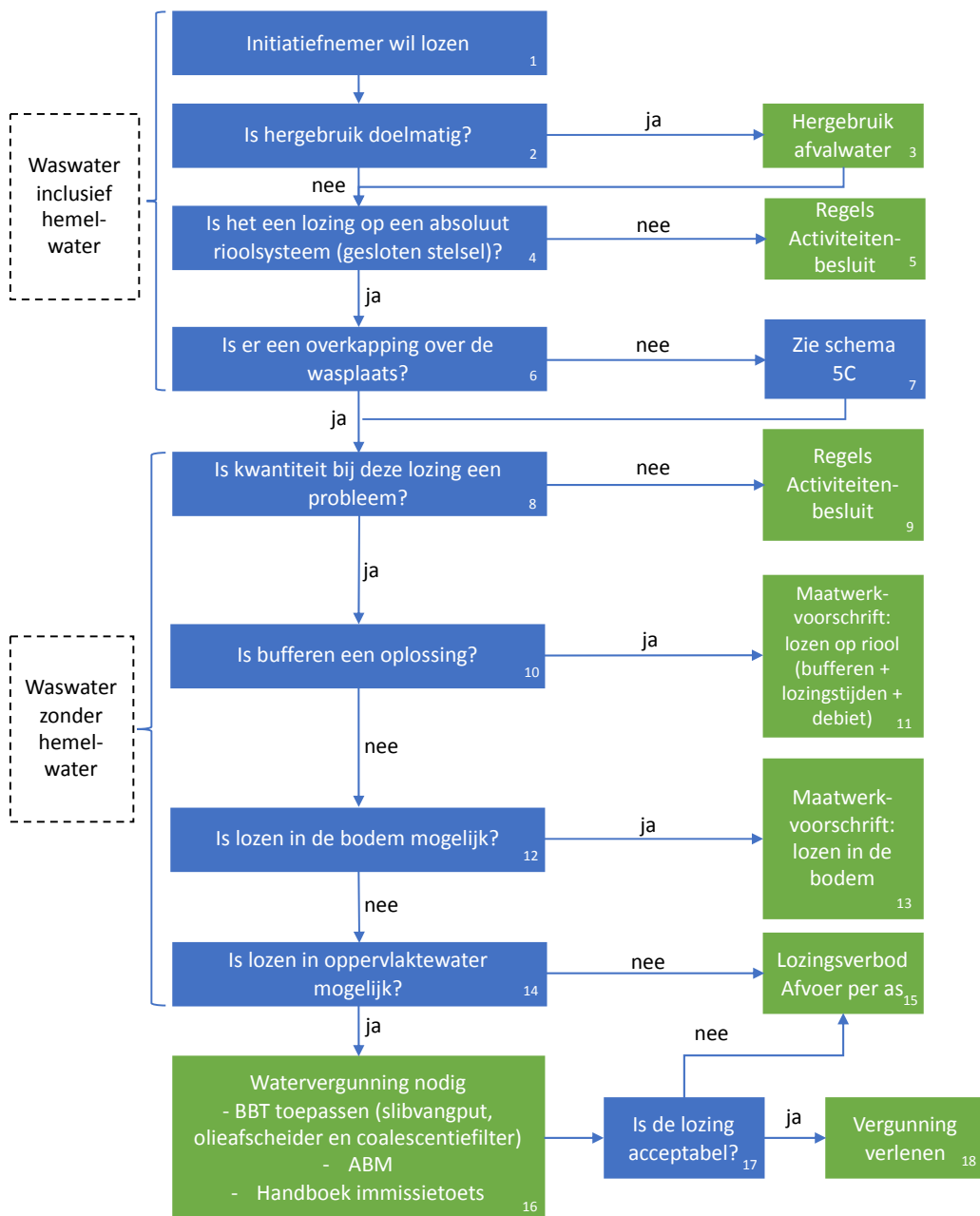
Uitwendig wassen werktuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Het beleidskader voor lozen van afvalwater afkomstig van wasplaatsen voor voertuigen of werktuigen waarmee geen beschermingsmiddelen zijn toegepast, is opgenomen in het schema op de volgende pagina (beleidskader 5A). De stappen in dit beleidskader worden na het

schema toegelicht.

Beleidskader 5A

Lozen waswater van uitwendig wassen werktuigen/motorvoertuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast – huidig recht

1. Initiatiefnemer wil lozen.

Uitgangspunt voor de start van dit beleidskader is dat een initiatiefnemer het afvalwater afkomstig van het wassen van werktuigen of motorvoertuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is. Overigens kan voorafgaand aan dit startpunt wel de

vraag gesteld worden of een wasplaats echt nodig is. Het is immers toegestaan om op beperkte schaal te wassen zonder wasplaats (namelijk 1 voertuig of werktuig per week).

2 en 3. Is hergebruik mogelijk?

Hergebruik van afvalwater is in lijn met de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater van art. 10.29a Wm. Daarbij kan worden gedacht aan het opvangen van waswater om dat opnieuw te gebruiken. De initiatiefnemer moet onderbouwen waarom hergebruik niet mogelijk zou zijn, waarbij onder andere de investeringskosten een rol spelen. Na hergebruik (3) blijft er altijd afvalwater over (ga door naar 4).

4 en 5. Is het een lozing op een absoluut rioolsysteem?

Een absoluut rioolsysteem is een rioolsysteem dat geen overstorten heeft (ook wel gesloten stelsel genoemd). Deze systemen zijn gevoelig voor te grote hoeveelheden afvalwater waardoor de doelmatige werking wordt verstoord. Onder een absoluut systeem vallen een drukriool en een DWA-riool. Een gemengd stelsel is geen absoluut systeem. Lozing van het afvalwater (waswater en eventueel hemelwater) op een gemengd stelsel is acceptabel (5). Er moet wel worden voldaan aan regels uit het Activiteitenbesluit: lozingen vanaf een bodembeschermende voorziening mogen in enig steekmonster niet meer dan 20 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten. Voldoet de lozing hier niet aan, dan kan in plaats hiervan een slibvangput en olieafscheider worden gebruikt, die voldoet aan NEN-EN 858-1 en 2. In dat geval bedraagt het gehalte aan olie ten hoogste 200 milligram per liter in enig steekmonster (zie art. 3.23c Activiteitenbesluit).

Tabel 5.1: kostenraming voor voorzieningen om vuilwater en hemelwater gescheiden te houden of vervuild water zo schoon mogelijk te maken

Nr.	Voorziening	Kosten (raming)	Opmerkingen
1	Phytobak	€ 7.500,--	Een phytobak verwijdert gewasbeschermingsmiddelen uit het afvalwater.
2	Biofilter	€ 1.000,-- à € 2.000,--	
3	Driewegklep	€ 150,-- à € 250,--	Zorg voor scheiding van de diverse waterstromen.
4	Overkapping van was- of tankplaats	€ 15.000,-- à € 20.000,--	Indien hiervoor een 'omgevingsvergunning voor een afwijkactiviteit' verplicht is, moet rekening worden gehouden met ca. € 5.000,-- extra aan legeskosten.
5	Dekzeil	< € 100,--	Eigen inschatting.
6	Slibvangput	€ 1.000,- à € 2.000,-	
7	Olieafscheider	€ 3.500,-- à € 5.000,--	
8	Verspreiden afvalwater (spoelwater) over eigen grond	< € 100,--	Kostenraming per keer.
9	Coalescentiefilter	€ 5.000,-- à € 6.500,--	
10	Buffervoorziening hemelwater	€ 5.000,--	Hierbij is nog een OBAS en pomp met debietbeperker en tijdschakelaar nodig.
11	Hergebruikinstallatie	€ 500,-- à € 23.000,--	Bij hoge kosten kan zo'n installatie onredelijk duur zijn in relatie tot het te bereiken doel. Bewijslast hierbij is voor ondernemer.

Deze kostenramingstabel kan helpen bij de te maken doelmatigheidsafweging. Doelmatigheid wordt immers naast de te verwachten milieuwinst ook bepaald door de te maken kosten. Op voorhand kan worden gesteld dat er van een ondernemer investeringen gevraagd (geëist) mogen worden om de milieubelasting van zijn lozingen terug te dringen. De in de tabel genoemde bedragen worden niet als onredelijk beschouwd. Hierbij is van belang dat BBT-maatregelen sowieso geëist kunnen worden.

6 en 7. Is er een overkapping over de wasplaats?

Als er geen overkapping is, wordt er ook hemelwater geloosd op een absoluut systeem. Dat vergt een nadere beoordeling en maatregelen. Zie daarvoor schema 5C (het beleidskader voor lozen van verontreinigd hemelwater) in paragraaf 5.3.

8 en 9. Is kwantiteit bij deze lozing een probleem?

Ook als er geen hemelwater wordt geloosd, kan de hoeveelheid waswater een probleem zijn voor een absoluut rioolsysteem. Dit speelt bijvoorbeeld in gebieden waar een grote concentratie bedrijven is ontstaan, terwijl het absolute rioolsysteem is ontworpen op uitsluitend huishoudelijk afvalwater. Als kwantiteit geen probleem is, is de lozing op het absolute rioolsysteem acceptabel (9). Er moet wel worden voldaan aan regels uit het Activiteitenbesluit: lozingen vanaf een bodembeschermende voorziening mogen in enig steekmonster niet meer dan 200 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten. Voldoet de lozing hier niet aan, dan kan in plaats hiervan een slibvangput en olie-afscheider worden gebruikt, die voldoet aan NEN-EN 858-1 en 2 (art. 3.23c Activiteitenbesluit).

10 en 11. Is bufferen een oplossing?

Met buffering kan er voor worden gezorgd dat er alleen tijdens de nachtelijke uren wordt geloosd, met een beperkt debiet. Als bufferen en lozen tijdens venstertijden een oplossing is, wordt dit vastgelegd in een maatwerkvoorschrift (11). Daarnaast gelden regels over kwaliteit uit het Activiteitenbesluit: zie hiervoor de toelichting onder 4 en 5 hiervoor.

12 en 13. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het Activiteitenbesluit staat lozen van het waswater in de bodem afkomstig van een bodembeschermende voorziening bij deze wasplaatsen niet toe. Op grond van artikel 2.2 Activiteitenbesluit kan het bevoegd gezag de lozing in de bodem echter alsnog toestaan door het stellen van een maatwerkvoorschrift (13). Daarbij is in ieder geval toepassing van de beste beschikbare technieken vereist, waaronder ten minste een slibvangput, olie-afscheider en coalescentiefilter. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) wordt het lozen van dit afvalwater toegestaan zonder dat een maatwerkvoorschrift is vereist, op voorwaarde dat het water gelijkmatig wordt verspreid over landbouwgronden. In een maatwerkvoorschrift op grond van het huidige Activiteitenbesluit kan op die nieuwe regel worden geanticipeerd en kan verspreiden over landbouwgronden bij maatwerkvoorschrift worden toegestaan. Of lozen in de bodem mogelijk is wordt bijvoorbeeld ook bepaald door de ter plekke aanwezige grondwaterstand. Er zal echter wel veel geloosd moeten worden wil dit aspect betekenis hebben.

Nb: in grondwaterbeschermingsgebieden (waarvoor de provincie strenge regels over bodem-bedreigende activiteiten heeft gesteld in de provinciale milieuverordening), is lozen van het afvalwater in de bodem niet acceptabel.

14, 15, 16, 17 en 18. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als zowel bufferen en lozen op de riolering tijdens venstertijden als lozen in de bodem geen of

geen volledige oplossing biedt, komt lozen in het oppervlaktewater in beeld. Hiervoor is een watervergunning vereist (16). Daarbij is in ieder geval toepassing van de beste beschikbare technieken vereist, waaronder ten minste een slibvangput, olie-afscheider en coalescentiefilter. De aanvraag voor een watervergunning wordt beoordeeld met toepassing van de ABM en het Handboek immissietoets. Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie olie (of andere verontreinigingen) op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt de watervergunning geweigerd en resteert alleen afvoer per as (15). Als de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets, wordt de watervergunning verleend (17 en 18). Volgens het Handboek immissietoets kan, als de lozing niet voldoet aan de significantietoets, een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

Uitwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Voor het omgaan met lozingen van hemelwater dat op wasplaatsen valt waarop werktuigen of motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast worden gewassen, is een apart beleidskader ontwikkeld: beleidskader 5B (volgende pagina). Hieronder worden de stappen in het beleidskader beschreven.

1. Initiatiefnemer wil lozen.

Uitgangspunt voor de start van dit beleidskader is dat een initiatiefnemer het afvalwater afkomstig van het wassen van werktuigen of motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is. Overigens kan voorafgaand aan dit startpunt wel de vraag gesteld worden of een wasplaats echt nodig is. Het is immers toegestaan om op beperkte schaal te wassen zonder wasplaats (namelijk 2 voertuigen of werktuigen per jaar).

2. Is hergebruik mogelijk?

Hergebruik van afvalwater is in lijn met de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater van art. 10.29a Wm. Daarbij kan worden gedacht aan het opvangen van waswater om dat opnieuw te gebruiken. De initiatiefnemer moet onderbouwen waarom hergebruik niet mogelijk zou zijn, waarbij onder andere de investeringskosten een rol spelen (zie tabel 5.1). Na hergebruik (3) blijft er altijd afvalwater over (ga door naar 4).

4 en 5. Is het een lozing op een absoluut rioolsysteem?

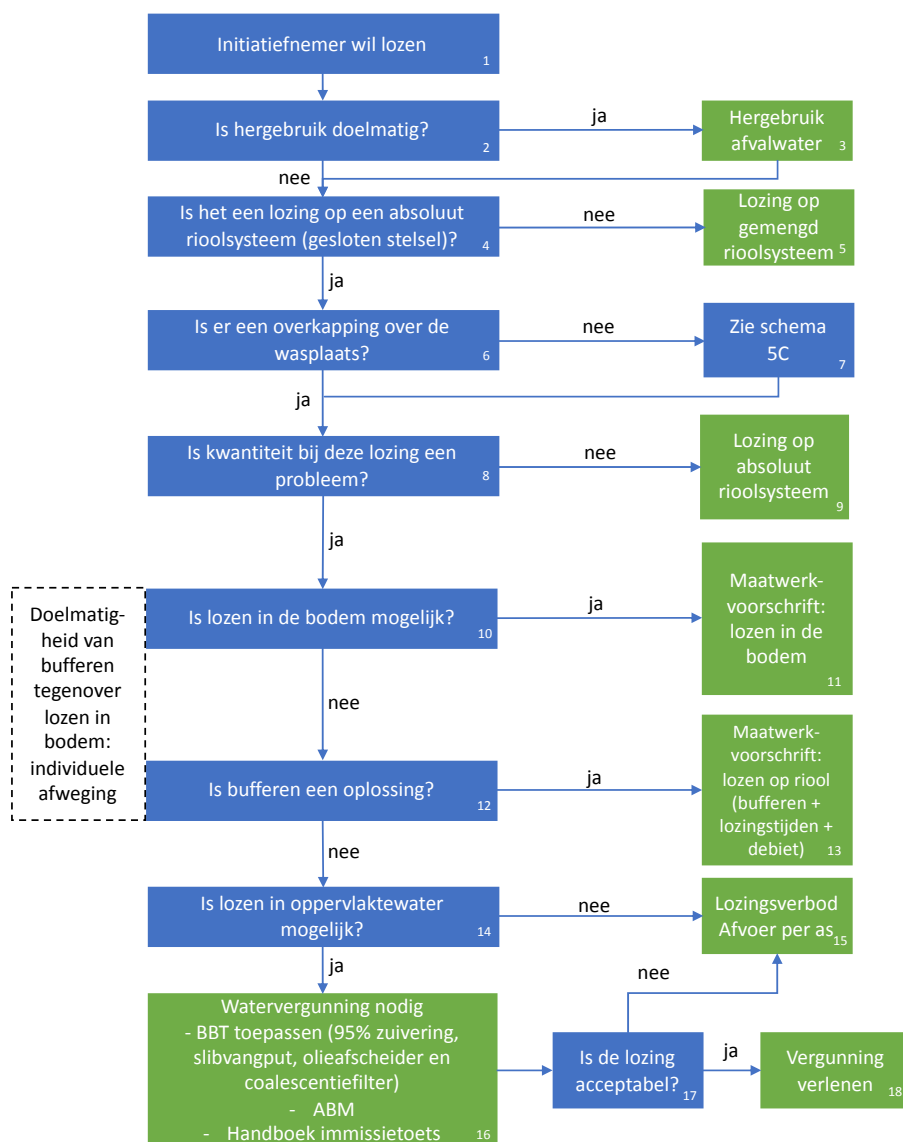
Een absoluut rioolsysteem is een rioolsysteem dat geen overstorten heeft (ook wel gesloten systeem genoemd). Deze systemen zijn gevoelig voor te grote hoeveelheden afvalwater. Onder een absoluut systeem vallen een drukriool en een DWA-riool. Een gemengd stelsel is geen absoluut systeem. Lozing van het afvalwater (waswater en eventueel hemelwater) op een gemengd stelsel is acceptabel (5).

Er gelden regels vanuit het Activiteitenbesluit: er moet een zuiveringsvoorziening aanwezig zijn waarmee minimaal 95% van de gewasbeschermingsmiddelen wordt verwijderd. Daarnaast mag het afvalwater niet meer dan 200 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten (art. 3.23d).

Nb: zie tabel 5.1 voor een kostenraming voor voorzieningen om vuilwater en hemelwater gescheiden te houden of vervuild water zo schoon mogelijk te maken.

Beleidskader 5B

Lozen waswater van uitwendig wassen werktuigen/motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast – huidig recht

6 en 7. Is er een overkapping over de wasplaats?

Als er geen overkapping is, wordt er ook hemelwater geloosd op een absoluut systeem. Dat vergt een nadere beoordeling en maatregelen. Zie daarvoor schema 5C (het beleidskader voor lozen van verontreinigd hemelwater) in paragraaf 5.3.

8 en 9. Is kwantiteit bij deze lozing een probleem?

Ook als er geen hemelwater wordt geloosd, kan de hoeveelheid waswater een probleem zijn voor een absoluut rioolsysteem. Dit speelt bijvoorbeeld in gebieden waar een grote concentratie bedrijven is ontstaan, terwijl dit rioolsysteem uitsluitend is ontworpen voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater. Als kwantiteit geen probleem is, is de lozing op

het absoluut rioolsysteem acceptabel (9). Overigens kunnen er ook dan via een maatwerkvoorschrift (13) eisen worden gesteld aan de tijdstippen waarop afvalwater geloosd mag worden op het vuilwaterriool. Verder gelden er regels uit het Activiteitenbesluit: er moet een zuiveringsvoorziening aanwezig zijn waarmee minimaal 95% van de gewasbeschermingsmiddelen wordt verwijderd. Daarnaast mag het afvalwater niet meer dan 200 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten (art. 3.23d).

10 en 11. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het Activiteitenbesluit staat lozen van het waswater – na behandeling met een zuiveringsvoorziening met een rendement van 95% – op de bodem toe, als het afvalwater gelijkmatig wordt verspreid over de bodem. Daarbij mag het afvalwater niet meer dan 20 mg/l olie bevatten. Het afvalwater moet worden opgevangen en worden uitgereden over (landbouw-) gronden. Dit is in ieder geval mogelijk bij bedrijven die eigen gronden hebben. Ook bij loonwerkbedrijven wordt beoordeeld of opvangen en verspreiden over de gronden van de klanten van het loonwerkbedrijf een mogelijkheid is. Als dat zo is, stelt het bevoegd gezag (gemeente) een maatwerkvoorschrift waarin deze lozingsroute wordt voorgeschreven (11). In grondwaterbeschermingsgebieden (waarvoor de provincie strenge regels over bodembedreigende activiteiten heeft gesteld in de provinciale milieuverordening) zijn bodemlozingen niet acceptabel. Of lozen in de bodem mogelijk is wordt bijvoorbeeld ook bepaald door de ter plekke aanwezige grondwaterstand. Er zal echter wel veel geloosd moeten worden wil dit aspect betekenis hebben.

12 en 13. Is bufferen een oplossing?

Met buffering kan er voor worden gezorgd dat er alleen tijdens de nachtelijke uren wordt geloosd op de riolering, met een beperkt debiet. De keuze tussen opvangen en lozen in de bodem of bufferen en lozen op het vuilwaterriool vergt een individuele afweging. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de beschikbaarheid van (landbouw)gronden en de beschikbare capaciteit in het vuilwaterriool. Het is ook mogelijk om beide lozingsroutes te combineren: een deel van het afvalwater wordt verspreid over de bodem en een deel van het afvalwater wordt tijdens venstertijden geloosd op het vuilwaterriool. Als bufferen en lozen tijdens venstertijden een oplossing is, wordt dit vastgelegd in een maatwerkvoorschrift (13). Er gelden regels uit het Activiteitenbesluit: er moet een zuiveringsvoorziening aanwezig zijn waarmee minimaal 95% van de gewasbeschermingsmiddelen wordt verwijderd. Daarnaast mag het afvalwater niet meer dan 200 milligram olie per liter en niet meer dan 300 milligram onopgeloste stoffen per liter bevatten (art. 3.23d).

14, 15, 16, 17 en 18. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als zowel lozen in de bodem als bufferen en lozen op de riolering tijdens venstertijden geen of geen volledige oplossing bieden, komt lozen in het oppervlaktewater in beeld. Hiervoor is een watervergunning vereist (16). In ieder geval moet – net als bij lozen in de bodem en lozen in de riolering – een zuiveringsvoorziening met 95% rendement worden toegepast. De aanvraag voor een watervergunning wordt beoordeeld met toepassing van de ABM en het Handboek immissietoets. Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie van gewasbeschermingsmiddelen op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt de watervergunning geweigerd en resteert alleen afvoer per as (15). Als

de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets (17), wordt de watervergunning verleend (18).

Volgens het Handboek immissietoets kan, als de lozing niet voldoet aan de significantietoets, een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

5.3 **Beleidskader lozingen hemelwater vanaf wasplaatsen onder het huidig recht**

Bij wasplaatsen die niet zijn overkapt, wordt hemelwater opgevangen op de bodembeschermende voorziening. Beleidskader 5C wordt gehanteerd om te bepalen wat hiervoor de juiste aanpak is.

Na het doorlopen van schema 5C ga je terug naar de volgende vraag in het hoofdschema.

1. Is overkapping (bouwwerk) mogelijk?

Overkappen zorgt er voor dat het hemelwater niet meer op de wasplaats valt en dus ook niet naar een absoluut rioolsysteem zal afstromen. Het overkappen kan worden belemmerd door fysieke objecten (bijvoorbeeld bomen).

2, 3, 5 en 6. Is de overkapping volgens het bestemmingsplan toegestaan?

In het bestemmingsplan staan regels over het bouwen van bouwwerken. In het buitengebied gelden vaak regels over het maximaal oppervlak aan bebouwing op het perceel. Als het bestemmingsplan de overkapping toestaat, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Ga vervolgens door naar vraag 8 van beleidskader 5A (geen gewasbeschermingsmiddelen) of 5B (wel gewasbeschermingsmiddelen) voor het beleid voor het lozen van het waswater (6). Als het bestemmingsplan geen overkapping toestaat, moet een vergunning worden aangevraagd voor het afwijken van het bestemmingsplan (3).

4 en 5. Afwijkvergunning verleend?

Als de vergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan wordt verleend, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Ga vervolgens door naar vraag 8 van beleidskader 5A (geen gewasbeschermingsmiddelen) of 5B (wel gewasbeschermingsmiddelen) voor het beleid voor het lozen van het waswater (6).

7. Kan de wasplaats worden verplaatst naar een bestaand gebouw?

Soms is het niet noodzakelijk om een overkappend bouwwerk aan te brengen, omdat het wassen van werk- of motorvoertuigen kan plaatsvinden binnen een bestaand gebouw. Als het bestemmingsplan of een afwijkvergunning het plaatsen van een overkappend bouwwerk niet toestaat, kan er gekeken worden of het verplaatsen van de wasplaats naar een bestaand gebouw een optie is – ook gelet op bestaande (bestemmingsplan)regelgeving.

Als dit het geval is, kan de gemeente wederom een maatwerkvoorschrift stellen waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden (8).

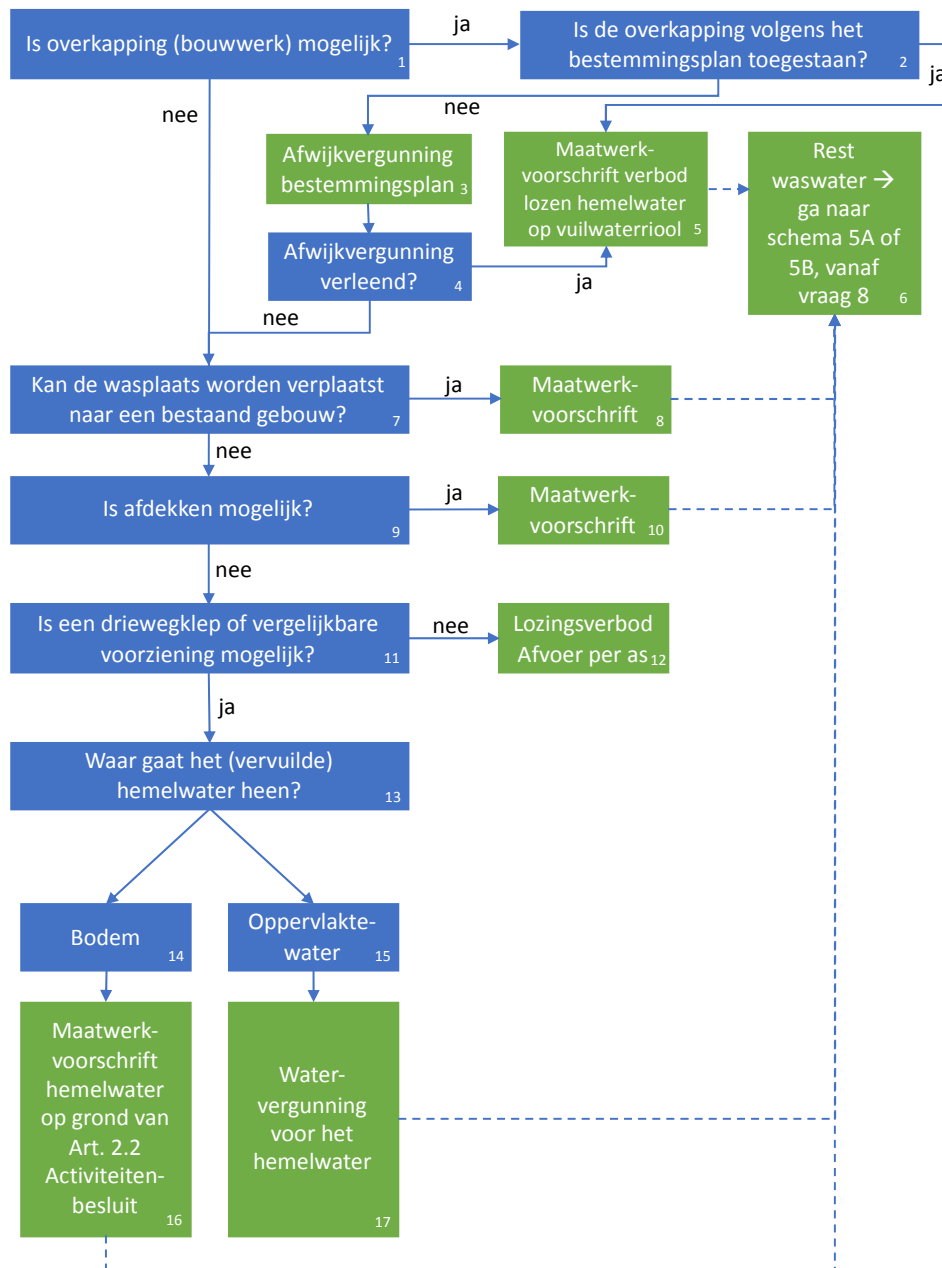
9. Is afdekken mogelijk?

Als een overkapping of verplaatsing van de wasplaats naar een bestaand gebouw niet mogelijk is, kan de wasplaats op een andere manier worden afgedekt, zodat er geen hemelwater op kan

vallen. Denk aan een mobiele overkapping (geen bouwwerk) of een dekzeil. Het zal vaak mogelijk zijn om een afdekking te realiseren die voorkomt dat regenwater op de wasplaats valt. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift (10).

Beleidskader 5C

Lozen verontreinigd hemelwater vanaf wasplaats – huidig recht

11, 12, 13, 14, 15, 16 en 17. Is een driewegklep of vergelijkbare voorziening mogelijk?

Als ook een afdekking niet haalbaar is of een te hoog risico op niet-naleving met zich meebrengt, wordt bekeken of een andere technische voorziening mogelijk is die zorgt dat hemelwater en waswater afzonderlijk van elkaar kunnen worden geloosd. Een voorbeeld is een

driewegklep. Omdat er in dit geval wel hemelwater vanaf een wasplaats wordt geloosd, is een maatwerkvoorschrift nodig (bij bodemlozing, 14 en 16) of een watervergunning (bij lozen in oppervlaktewater, 15 en 17). Aan het maatwerkvoorschrift of de watervergunning kunnen voorschriften worden verbonden die het correcte gebruik van de driewegklep of andere technische voorziening bevorderen.

5.4 Beleidskader lozingen uitwendig wassen vanaf wasplaatsen onder de Omgevingswet

In paragraaf 3.3.1 van dit rapport is het juridisch kader voor deze lozingen beschreven zoals dat zal gelden onder het stelsel van de Omgevingswet. Ook hiervoor is een beleidskader opgesteld. NB: dit beleidskader is niet toepasbaar op agrarische loonwerkbedrijven die werkzaam zijn in de weg- en waterbouw, omdat voor dergelijke bedrijven andere regels gelden in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Uitwendig wassen werktuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Het beleidskader voor lozen van afvalwater afkomstig van wasplaatsen voor voertuigen of werktuigen waarmee geen beschermingsmiddelen zijn toegepast onder de Omgevingswet, is opgenomen in het schema op de vorige pagina (beleidskader 5D). De stappen in dit beleidskader worden hieronder toegelicht.

1. Initiatiefnemer wil lozen.

Uitgangspunt voor de start van dit beleidskader is dat een initiatiefnemer het afvalwater afkomstig van het wassen van werktuigen of motorvoertuigen waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is.

2 en 3. Is hergebruik mogelijk?

Hergebruik van afvalwater is in lijn met de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater van art. 10.29a Wm. Daarbij kan worden gedacht aan het opvangen van waswater om dat opnieuw te gebruiken. De initiatiefnemer moet onderbouwen waarom hergebruik niet mogelijk zou zijn, waarbij onder andere de investeringskosten een rol spelen (zie tabel 5.1). Na hergebruik (3) blijft er altijd afvalwater over (ga door naar 4).

4 en 5. Is het een lozing op een absoluut rioolsysteem?

Een absoluut rioolsysteem is een rioolsysteem dat geen overstorten heeft (ook wel gesloten systeem genoemd). Deze systemen zijn gevoelig voor te grote hoeveelheden afvalwater. Onder een absoluut systeem vallen een drukriool en een DWA-riool. Een gemengd stelsel is geen absoluut systeem. Lozing van het afvalwater (waswater en eventueel hemelwater) op een gemengd stelsel is acceptabel (5). Er zijn in paragraaf 4.90 van het Bal geen eisen gesteld aan de kwaliteit van het te lozen afvalwater (maar de specifieke zorgplicht geldt wel, dus er mag niet buitensporig veel olie of zwevende stof in het afvalwater voorkomen).

6 en 7. Is er een overkapping over de wasplaats?

Als er geen overkapping is, wordt er ook hemelwater geloosd op een absoluut rioolsysteem. Dat vergt een nadere beoordeling en mogelijk maatregelen. Zie daarvoor schema 5F (het beleidskader voor lozen van verontreinigd hemelwater) in paragraaf 5.5.

8 en 9. Is kwantiteit bij deze lozing een probleem?

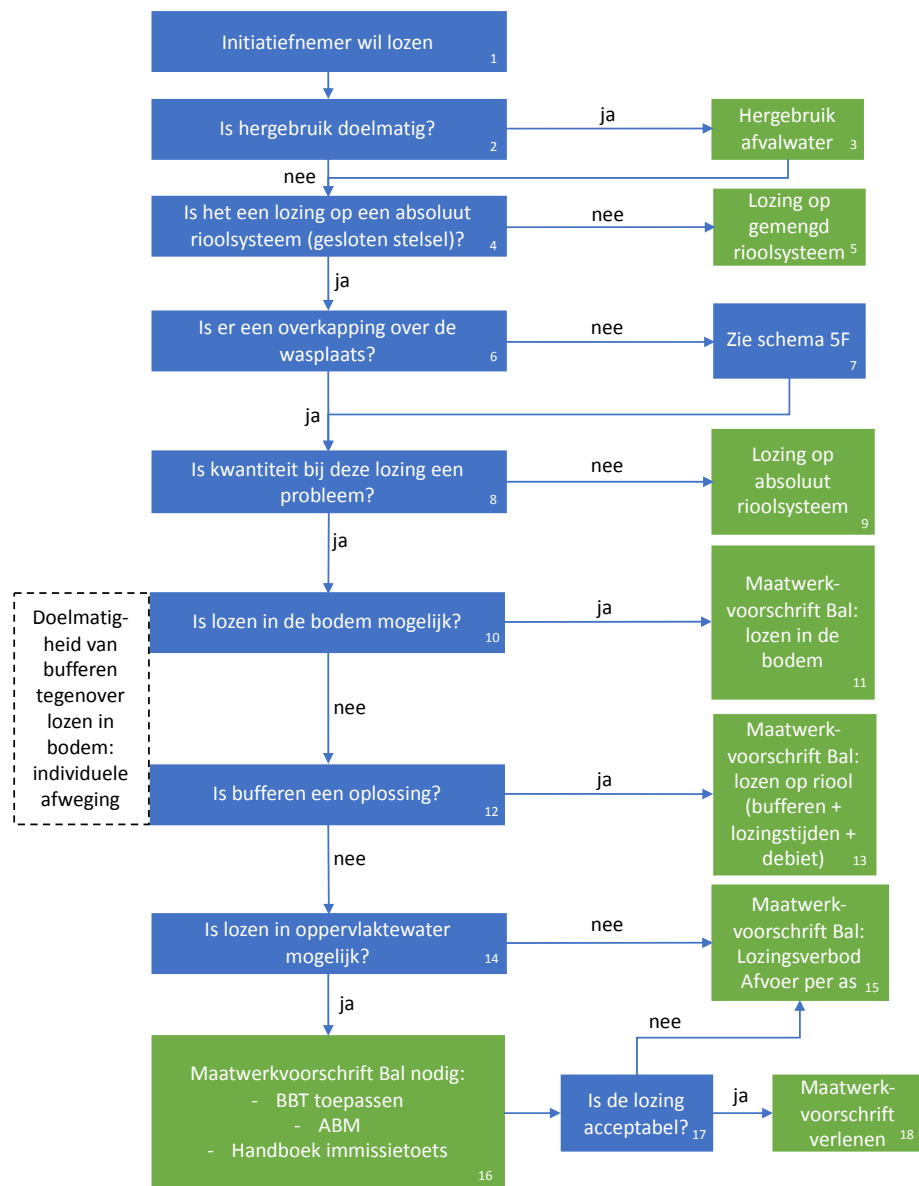
Ook als er geen hemelwater wordt geloosd, kan de hoeveelheid waswater een probleem zijn

voor een absoluut rioolsysteem. Dit speelt bijvoorbeeld in gebieden waar een grote concentratie bedrijven is ontstaan, terwijl het absoluut rioolsysteem is ontworpen op uitsluitend huishoudelijk afvalwater. Als kwantiteit geen probleem is, is de lozing op het absoluut rioolsysteem acceptabel (9). Overigens kunnen er ook dan via een maatwerkvoorschrift (13) eisen worden gesteld aan de tijdstippen waarop afvalwater geloosd mag worden op het vuilwaterriool.

Beleidskader 5D

Lozen waswater van uitwendig wassen werktuigen/motorvoertuigen

waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast - Omgevingswet

10 en 11. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het Bal staat het lozen van het waswater door gelijkmatige verspreiding over landbouwgronden toe. Het afvalwater moet hiervoor worden opgevangen en worden uitgereden over

die gronden. Dit is in ieder geval mogelijk bij bedrijven die eigen gronden hebben. Ook bij loonwerkbedrijven wordt beoordeeld of opvangen en verspreiden over de gronden van de klanten van het loonwerkbedrijf een mogelijkheid is. Als dat zo is, stelt het bevoegd gezag (de gemeente) een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal waarin deze lozingsroute wordt voorgeschreven (11). Er zijn in paragraaf 4.90 van het Bal geen eisen gesteld aan de kwaliteit van het te lozen afvalwater (maar de specifieke zorgplicht geldt wel, dus er mag niet buitensporig veel olie in het afvalwater zitten). Of lozen in de bodem mogelijk is wordt bijvoorbeeld ook bepaald door de ter plekke aanwezige grondwaterstand. Er zal echter wel veel geloosd moeten worden wil dit aspect betekenis hebben.

Nb: in grondwaterbeschermingsgebieden kan de provincie in haar omgevingsverordening via een maatwerkregel op het Bal bepalen dat lozen van het afvalwater in de bodem niet is toegestaan.

12 en 13. Is bufferen een oplossing?

Met buffering kan er voor worden gezorgd dat er alleen tijdens de nachtelijke uren wordt geloosd, met een beperkt debiet. De capaciteit van het absoluut rioolsysteem wordt daarmee optimaal gebruikt. Als bufferen en lozen tijdens venstertijden een oplossing is, wordt dit vastgelegd in een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal (13).

14, 15, 16, 17 en 18. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als zowel bufferen en lozen tijdens venstertijden als lozen in de bodem geen (volledige) oplossing bieden, komt lozen in oppervlaktewater in beeld. Hiervoor is een maatwerkvoorschrift van het waterschap vereist, waarmee wordt afgeweken van de voorgeschreven lozingsroute van art. 4.894 Bal. Daarbij is in ieder geval toepassing van de beste beschikbare technieken vereist, waaronder ten minste een slibvangput, olie-afscheider en coalescentiefilter. Het maatwerkvoorschrift wordt beoordeeld met toepassing van de ABM en het Handboek immissietoets. Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie olie (of andere verontreinigingen) op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt het maatwerkvoorschrift geweigerd en resteert alleen afvoer per as (15). Als de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets, wordt het maatwerkvoorschrift verleend (18).

Volgens het Handboek immissietoets kan een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

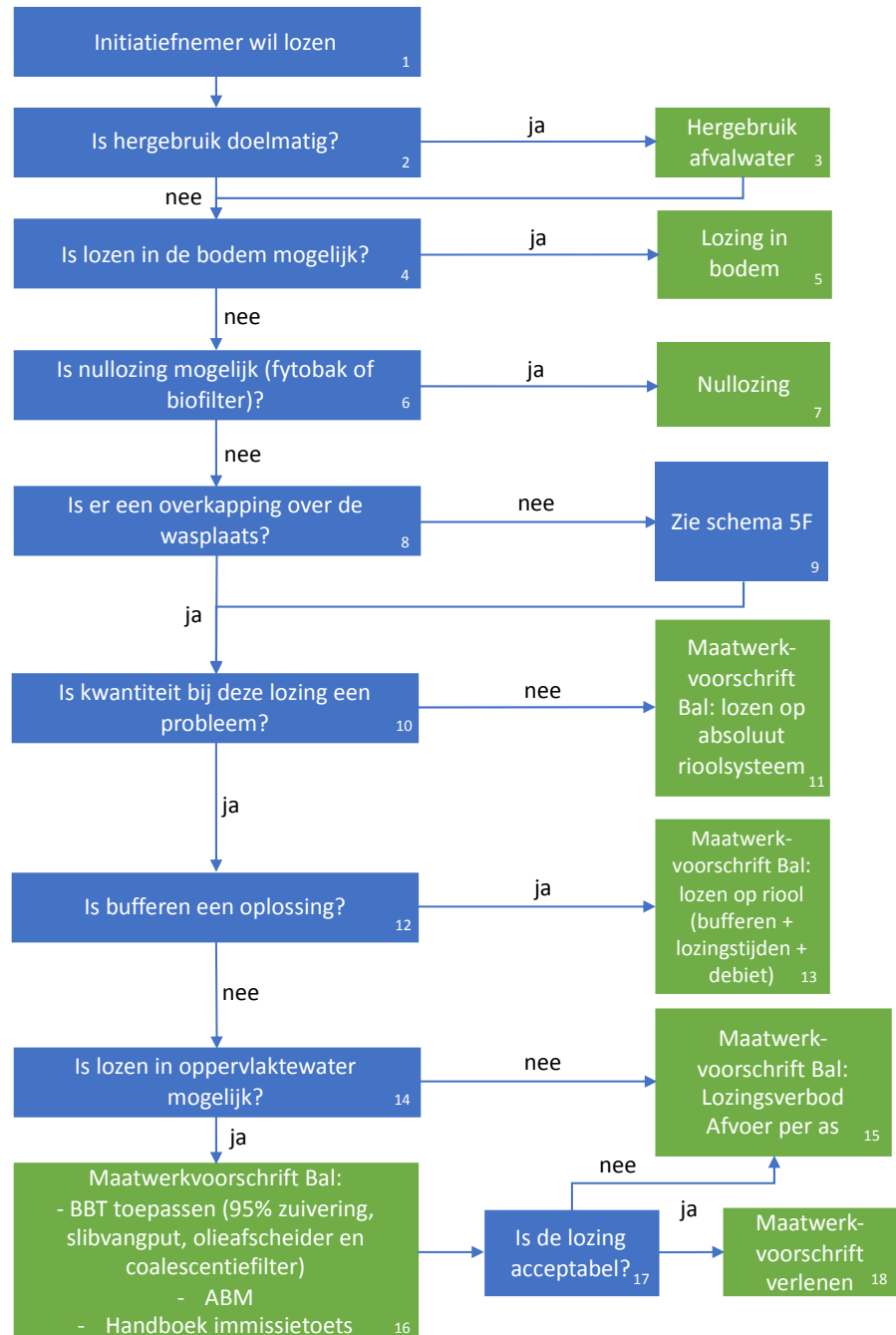
Uitwendig wassen werktuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast

Voor het omgaan met lozingen van afvalwater dat op wasplaatsen valt waarop werktuigen of motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast worden gewassen onder de Omgevingswet, is een apart beleidskader ontwikkeld: beleidskader 5E. NB: dit beleidskader is niet toepasbaar op agrarische loonwerkbedrijven die werkzaam zijn in de wegen- en waterbouw, omdat voor dergelijke bedrijven andere regels gelden in het Bal.

Overigens is lozen op de onverharde bodem toegestaan als het reinigen incidenteel gebeurt. In dat geval is dus geen aaneengesloten bodemvoorziening nodig en hoeft het beleidskader verder niet te worden doorlopen.

Beleidskader 5E

Lozen waswater van uitwendig wassen werktuigen/motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast - Omgevingswet

1. Initiatiefnemer wil lozen.

Uitgangspunt voor de start van dit beleidskader is dat een initiatiefnemer het afvalwater afkomstig van het wassen van werktuigen of motorvoertuigen waarmee gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is.

2 en 3. Is hergebruik mogelijk?

Hergebruik van afvalwater is in lijn met de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater van art. 10.29a Wm. Daarbij kan worden gedacht aan het opvangen van waswater om dat opnieuw te gebruiken. De initiatiefnemer moet onderbouwen waarom hergebruik niet mogelijk zou zijn, waarbij onder andere de investeringskosten een rol spelen (zei tabel 5.1). Na hergebruik (3) blijft er altijd afvalwater over (ga door naar 4).

4 en 5. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het Bal staat lozen van het waswater toe op de landbouwgronden waar de gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt. Dit geldt zowel voor landbouwbedrijven met eigen gronden als voor loonwerkers. Lozen in de bodem is daarom in principe altijd mogelijk (5). Of lozen in de bodem mogelijk is wordt echter ook bepaald door de ter plekke aanwezige grondwaterstand. Er zal echter wel veel geloosd moeten worden wil dit aspect betekenis hebben. Als de initiatiefnemer niet al zelf voor deze lozingsroute kiest, kan het bevoegd gezag (de gemeente) een maatwerkvoorschrift stellen waarin deze lozingsroute wordt voorgeschreven. Er zijn in paragraaf 4.90 van het Bal geen eisen gesteld aan de kwaliteit van het te lozen afvalwater (maar de specifieke zorgplicht geldt wel, dus er mag niet buitensporig veel olie in het afvalwater voorkomen).

Nb: in grondwaterbeschermingsgebieden kan de provincie in haar omgevingsverordening via een maatwerkregel op het Bal bepalen dat lozen van het afvalwater in de bodem niet is toegestaan.

6 en 7. Is nullozing mogelijk?

Als niet op de landbouwgronden wordt geloosd, moet het afvalwater worden opgevangen en gezuiverd, zodat geen afvalwater wordt geloosd (7). In de nota van toelichting bij het Bal worden als voorbeeld van technieken waarbij geen afvalwater wordt geloosd de fytobak en een biofilter genoemd. Dit zijn gesloten systemen, zodat er geen te lozen afvalwater overblijft. Zie voor de kosten-/doelmatigheidsafweging tabel 5.1.

8 en 9. Is er een overkapping over de wasplaats?

Alleen in bijzondere gevallen is een andere lozingsroute dan lozen op de landbouwgronden of nullozing aan de orde. In dat geval is een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal vereist, in afwijking van art. 4.892 Bal. Daarbij is de eerste vraag of de wasplaats een overkapping heeft. Als er geen overkapping is, wordt er ook hemelwater geloosd. Dat vraagt om een nadere beoordeling en mogelijk maatregelen. Zie daarvoor schema 5F (het beleidskader voor lozen van verontreinigd hemelwater) in paragraaf 5.5.

10 en 11. Is kwantiteit bij deze lozing een probleem?

Ook als er geen hemelwater wordt geloosd, kan de hoeveelheid waswater een probleem zijn. Dit speelt bijvoorbeeld in gebieden waar een grote concentratie bedrijven is ontstaan, terwijl het absolute rioolsysteem is ontworpen op uitsluitend huishoudelijk afvalwater. Als kwantiteit geen probleem is, kan de lozing op het absoluut rioolsysteem met een maatwerkvoorschrift worden toegestaan (11). Dit is een maatwerkvoorschrift waarmee wordt afgeweken van de voorgeschreven lozingsroute van art. 4.892 Bal. Overigens kunnen er ook dan via een maatwerkvoorschrift eisen worden gesteld aan de tijdstippen waarop afvalwater geloosd mag worden op het vuilwaterriool.

Er zijn in paragraaf 4.90 van het Bal geen eisen gesteld aan de kwaliteit van het te lozen afvalwater (maar de specifieke zorgplicht geldt wel, dus er mogen niet buitensporig veel olie of gewasbeschermingsmiddelen in het afvalwater voorkomen).

12 en 13. Is bufferen een oplossing?

Met buffering kan er voor worden gezorgd dat er alleen tijdens de nachtelijke uren wordt geloosd, met een beperkt debiet. De capaciteit van het absolute rioolsysteem wordt daarmee optimaal gebruikt. Als bufferen en lozen tijdens venstertijden een oplossing is, kan het lozen in een absoluut rioolsysteem met een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal worden toegestaan, waarbij de buffervoorziening, het lozingsdebiet en de venstertijden worden voorgeschreven (13). Dit is een maatwerkvoorschrift waarmee wordt afgeweken van de voorgeschreven lozingsroute van art. 4.892 Bal. Er zijn in paragraaf 4.90 van het Bal geen eisen gesteld aan de kwaliteit van het te lozen afvalwater (maar de specifieke zorgplicht geldt wel, dus er mogen niet buitensporig veel olie of gewasbeschermingsmiddelen in het afvalwater voorkomen).

14, 15, 16, 17 en 18. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als zowel lozen op landbouwgronden als bufferen en lozen tijdens venstertijden geen of geen volledige oplossing bieden, komt lozen in het oppervlaktewater in beeld. Hiervoor is een maatwerkvoorschrift van het waterschap vereist, waarmee wordt afgeweken van de voorgeschreven lozingsroute van art. 4.892 Bal. Daarbij is in ieder geval toepassing van de beste beschikbare technieken (BBT) vereist. Dat zal (net als in het huidige recht) veelal een slibvangput, olieafscheider en coalescentiefilter inhouden, plus een techniek waarmee 95% zuiveringsrendement op gewasbeschermingsmiddelen wordt bereikt. Het maatwerkvoorschrift wordt beoordeeld met toepassing van de ABM en het Handboek immissietoets. Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie van gewasbeschermingsmiddelen op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt het maatwerkvoorschrift geweigerd en resteert alleen afvoer per as (15). Als de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets, wordt het maatwerkvoorschrift verleend (18).

Volgens het Handboek immissietoets kan een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

5.5 Beleidskader lozingen hemelwater vanaf wasplaatsen onder de Omgevingswet

Bij wasplaatsen die niet zijn overkapt, wordt hemelwater opgevangen op de bodembeschermende voorziening. Beleidskader 5F wordt gehanteerd om te bepalen wat hiervoor de juiste aanpak is onder de Omgevingswet.

1. Is overkapping (bouwwerk) mogelijk?

Overkappen zorgt er voor dat het hemelwater niet meer op de wasplaats valt en dus ook niet naar een absoluut rioolsysteem zal afstromen. Het overkappen kan worden belemmerd door fysieke objecten (bijvoorbeeld bomen).

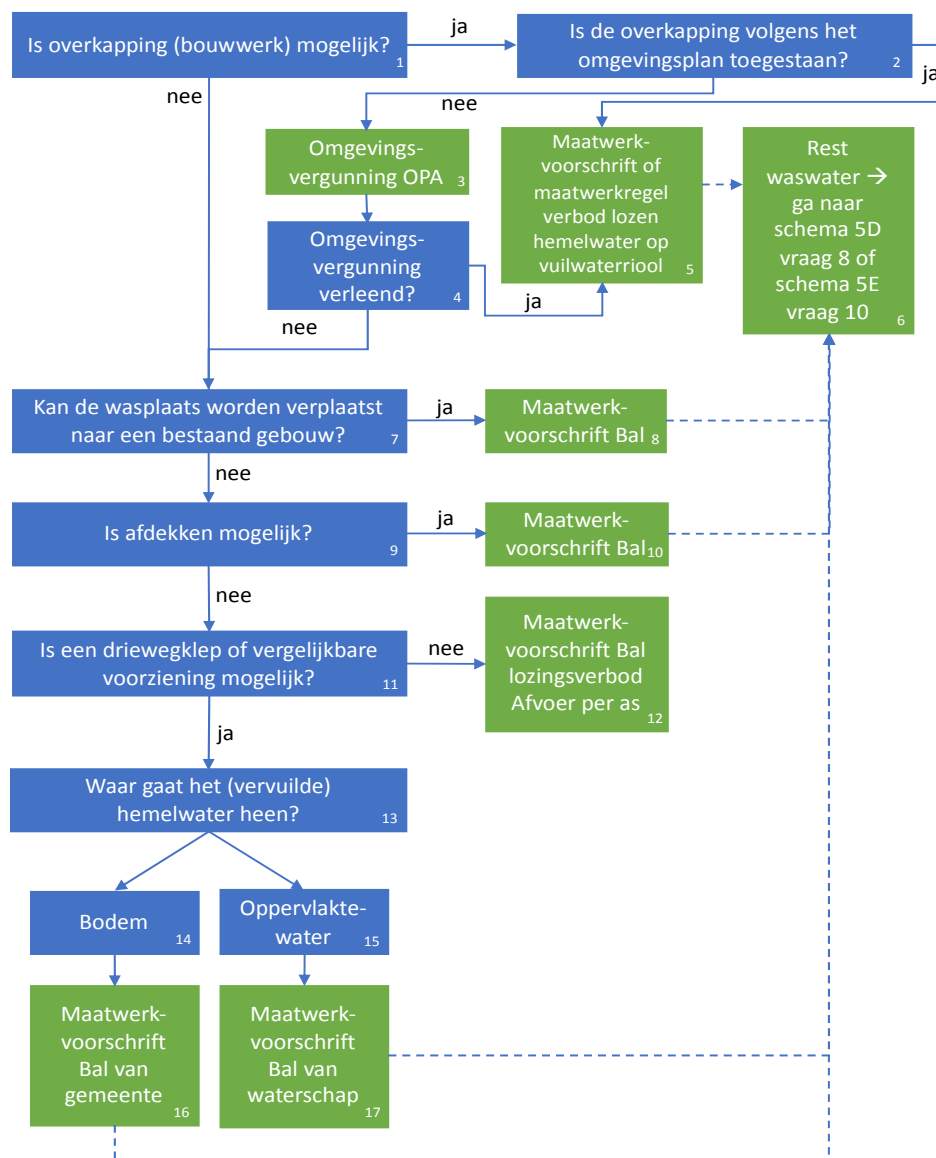
2, 3, 5 en 6. Is de overkapping volgens het omgevingsplan toegestaan?

In het omgevingsplan staan regels over het bouwen van bouwwerken. In het buitengebied gelden vaak regels over het maximaal oppervlak aan bebouwing op het perceel. Als het

omgevingsplan de overkapping toestaat, wordt een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden of wordt, gebiedsgericht, een lozingsverbod opgenomen als maatwerkregel in het omgevingsplan (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Ga vervolgens door naar vraag 8 van beleidskader 5D (geen gewasbeschermingsmiddelen) of vraag 10 van beleidskader 5E (wel gewasbeschermingsmiddelen) voor het beleid voor het lozen van het waswater (6). Als het omgevingsplan geen overkapping toestaat, moet een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit (OPA) worden aangevraagd voor het afwijken van het omgevingsplan (3).

Beleidskader 5F

Lozen verontreinigd hemelwater vanaf wasplaats - Omgevingswet

4, 5 en 6. Omgevingsvergunning verleend?

Als de omgevingsvergunning voor de omgevingsplanactiviteit wordt verleend, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt

verboden (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Ga vervolgens door naar vraag 8 van beleidskader 5D (geen gewasbeschermingsmiddelen) of vraag 10 van beleidskader 5E (wel gewasbeschermingsmiddelen) voor het beleid voor het lozen van het waswater (6).

7. Kan de wasplaats worden verplaatst naar een bestaand gebouw?

Soms is het niet noodzakelijk om een overkappend bouwwerk aan te brengen, omdat het wassen van werk- of motorvoertuigen kan plaatsvinden binnen een bestaand gebouw. Als het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor het afwijken van het omgevingsplan het plaatsen van een overkappend bouwwerk niet toestaat, kan er gekeken worden of het verplaatsen van de wasplaats naar een bestaand gebouw een optie is – ook gelet op bestaande regelgeving. Als dit het geval is, kan de gemeente een maatwerkvoorschrift stellen waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden (8).

9 en 10. Is afdekken mogelijk?

Als een overkapping of verplaatsing van de wasplaats naar een bestaand gebouw niet mogelijk is, kan de wasplaats op een andere manier worden afgedekt, zodat er geen hemelwater op kan vallen. Denk aan een mobiele overkapping (geen bouwwerk) of een dekzeil. Het zal vaak mogelijk zijn om een afdekking te realiseren die voorkomt dat hemelwater op de wasplaats valt. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal (10).

11, 12, 13, 14, 15, 16 en 17. Is een driewegklep of vergelijkbare voorziening mogelijk?

Als ook een afdekking niet haalbaar is of een te hoog risico op niet-naleving met zich meebrengt, wordt bekeken of een andere technische voorziening mogelijk is die zorgt dat hemelwater en waswater afzonderlijk van elkaar kunnen worden geloosd. Een voorbeeld is een driewegklep. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal van de gemeente (bij bodemlozing, 14 en 16) of het waterschap (bij lozen in oppervlaktewater, 15 en 17). Aan het maatwerkvoorschrift kunnen voorschriften worden verbonden die het correcte gebruik van de driewegklep of andere technische voorziening bevorderen.

6 Beleidskader voor lozingen vanaf tankplaatsen

6.1 Inleiding

Uit de verschillende sessies met gemeenten en het waterschap is gebleken dat er nauwelijks tot geen discussie is met betrekking tot het beleid voor lozingen vanaf tankplaatsen die (met name) het wegverkeer bedienen. Voor de regelgeving hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 2.3.2 (huidig kader) en 3.3.2 (kader Omgevingswet).

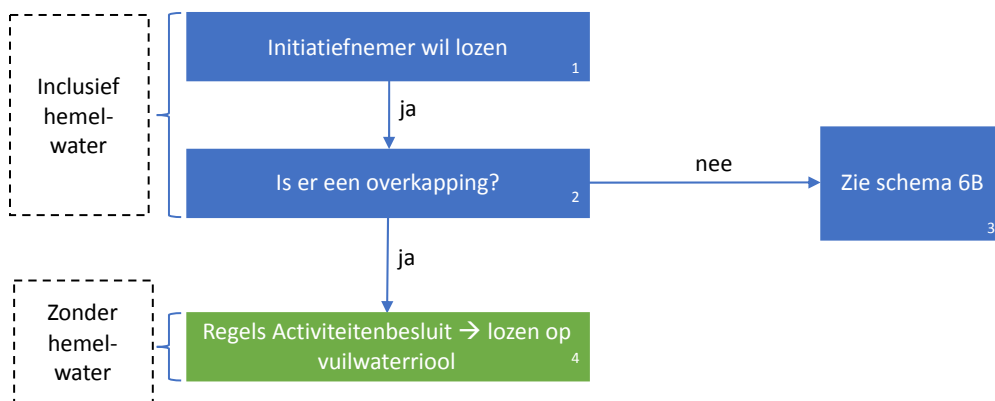
Er is gezamenlijk beleid bedacht voor lozingen vanaf tankplaatsen voor eigen gebruik. Het beleidskader hiervoor, inclusief toelichting, is opgenomen in paragraaf 6.2 tot en met 6.5.

6.2 Beleidskader lozingen vanaf tankplaatsen voor eigen gebruik naar huidig recht

Het beleidskader is opgenomen in schema 6A. Hieronder worden de stappen van dat schema toegelicht.

Beleidskader 6A

Lozen vanaf tankplaats voor eigen gebruik – huidig recht

1. Initiatiefnemer die wil lozen.

Startpunt van het beleidskader is een initiatiefnemer die wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is.

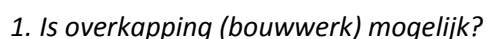
2, 3 en 4. Is er een overkapping?

Zo niet, ga dan voor een nadere uitwerking naar beleidskader 6B. Als er wel een overkapping is, mag de lozing van de tankplaats plaatsvinden op een vrijvervalriool of absoluut rioolsysteem, conform de regels van het Activiteitenbesluit (4). Dat houdt in ieder geval in dat een slibvangput en olieafscheider moeten worden aangebracht.

6.3 Beleidskader lozingen hemelwater vanaf tankplaatsen naar huidig recht

Bij tankplaatsen die niet zijn overkapt, wordt hemelwater opgevangen op de bodembeschermende voorziening. Beleidskader 6B wordt gehanteerd om te bepalen wat hiervoor de juiste aanpak is.

Lozen verontreinigd hemelwater vanaf tankplaats – huidig recht

- 56 -

2, 3, 5 en 6. Is de overkapping volgens het bestemmingsplan toegestaan?

In het bestemmingsplan staan regels over het bouwen van bouwwerken. In het buitengebied gelden vaak regels over het maximaal oppervlak aan bebouwing op het perceel.

- Als het bestemmingsplan de overkapping toestaat, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de tankplaats wordt verboden (5). Dit dwingt de initiatief-nemer om de overkapping aan te brengen. Een overkapping is wel gevoelig voor correct gebruik. Daarom wordt een flowmeter op de aanvoerleiding naar de pompput geplaatst en wordt intensiever toezicht gehouden.
- Als het bestemmingsplan geen overkapping toestaat, moet een vergunning worden aangevraagd voor het afwijken van het bestemmingsplan (3).

Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Activiteitenbesluit (6). Dat houdt in ieder geval in dat een slibvangput en olieafscheider moeten worden aangebracht. (Zie paragraaf 6.2, beleidskader 6A.)

4, 5 en 6. Afwijkvergunning verleend?

Als de vergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan wordt verleend, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de tankplaats wordt verboden (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Activiteitenbesluit (6). Dat houdt in ieder geval in dat een slibvangput en olieafscheider moeten worden aangebracht. (Zie paragraaf 6.2, beleidskader 6A.)

7 en 8. Kan de tankplaats worden verplaatst naar een bestaand gebouw?

Soms is het niet noodzakelijk om een overkappend bouwwerk aan te brengen, omdat het tanken kan plaatsvinden binnen een bestaand gebouw. Als het bestemmingsplan of een afwijkvergunning het plaatsen van een overkappend bouwwerk niet toestaat, kan er gekeken worden of het verplaatsen van de tankplaats naar een bestaand gebouw een optie is – ook gelet op bestaande (bestemmingsplan)regelgeving. Als dit het geval is, kan de gemeente wederom een maatwerkvoorschrift stellen waarmee het lozen van hemelwater vanaf de wasplaats wordt verboden (8).

9 en 10. Is afdekken mogelijk?

Als een overkapping of verplaatsing van de tankplaats naar een bestaand gebouw niet mogelijk is, kan de tankplaats op een andere manier worden afgedekt, zodat er geen hemelwater op kan vallen. Denk aan een mobiele overkapping (geen bouwwerk) of een dekzeil. Het zal vaak mogelijk zijn om een afdekking te realiseren die voorkomt dat regenwater op de tankplaats valt. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift (10). Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Activiteitenbesluit (6). Dat houdt in ieder geval in dat een slibvangput en olieafscheider moeten worden aangebracht. (Zie paragraaf 6.2, beleidskader 6A.)

11 en 12. Is bufferen en afvoer naar een absoluut rioolsysteem mogelijk?

Deze stap (en de navolgende stappen) worden alleen bij bestaande situaties bekeken. Voor nieuwe situaties geldt dat er nooit wordt toegestaan dat hemelwater op tankplaatsen valt. Dat

betekent dus dat het tanken dan niet op de gewenste locatie kan plaatsvinden, en dat elders zal moeten worden getankt.

Als het opvangen van het afstromende hemelwater in een buffer mogelijk is en de capaciteit van het absolute rioolsysteem het toelaat dat de buffer tijdens venstertijden met een beperkt debiet wordt geloosd (oftewel: het betreft een absoluut rioolsysteem met een flinke overcapaciteit), dan wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee de buffer en lozing tijdens venstertijden wordt afgedwongen (5). Dit is een maatwerkvoorschrift op grond van de zorgplicht van art. 2.1 Activiteitenbesluit. De buffer heeft een beperkte capaciteit en wordt voorzien van een vlotter, zodat de toevoer wordt afgesloten als de buffer vol is. Dit leidt er toe dat het hemelwater op de tankplaats blijft staan en vervolgens overloopt naar de omliggende gronden, wat een signaal is voor de eigenaar om maatregelen te nemen.

13 en 14. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het lozen van hemelwater (en ander afvalwater) vanaf een bodembeschermende voorziening in de bodem is niet toegestaan. Op grond van art. 2.2 Activiteitenbesluit kan dit verbod bij maatwerkvoorschrift worden opgeheven. Daarbij zijn ten minste een slibvangput, olieafscheider en coalescentiefilter vereist. Dit wordt vastgelegd in het maatwerkvoorschrift (14).

Nb: in grondwaterbeschermingsgebieden (waarvoor de provincie strenge regels over bodembedreigende activiteiten heeft gesteld in de provinciale milieuverordening) is lozen van het afvalwater in de bodem niet acceptabel.

15, 16, 17, 18 en 19. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als lozen in de bodem niet mogelijk is (bijvoorbeeld vanwege ruimtegebrek of een hoge grondwaterstand), komt lozen in oppervlaktewater in beeld. Ook daarbij moeten ten minste een slibvangput, olieafscheider en coalescentiefilter worden toegepast. Er is een watervergunning vereist. De aanvraag hiervoor wordt beoordeeld met toepassing van de ABM en het Handboek immissietoets. Dat heeft tot gevolg dat alleen een lozing op grotere wateren (zoals aangewezen wateren als bedoeld in het Activiteitenbesluit) toegestaan kan worden.

Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie van olie op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt de watervergunning geweigerd en resteert alleen afvoer per as (16). Als de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets, wordt de watervergunning verleend (19). Volgens het Handboek immissietoets kan een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

6.4 Beleidskader lozingen vanaf tankplaatsen voor eigen gebruik onder de Omgevingswet

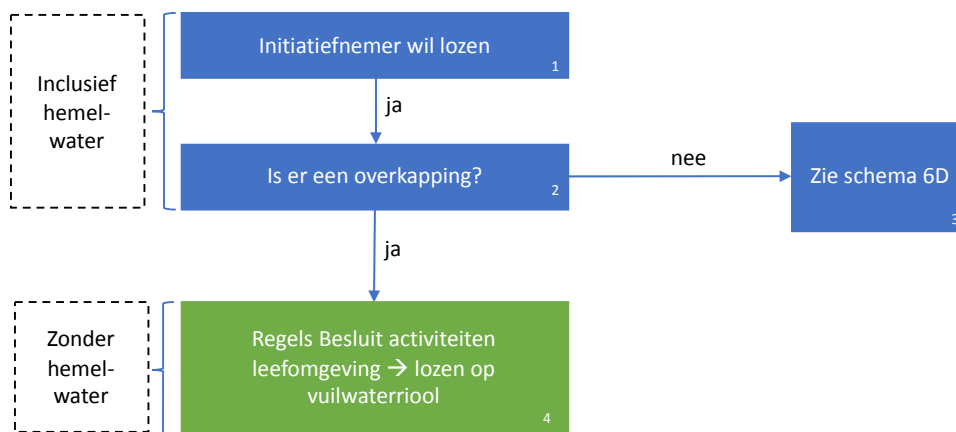
Het beleidskader voor lozingen vanaf tankplaatsen onder de Omgevingswet is opgenomen in schema 6C.

1. Er is een initiatiefnemer die wil lozen

Startpunt van het beleidskader is een initiatiefnemer die wil lozen. In de navolgende stappen van het beleidskader wordt bepaald welke lozingsroute acceptabel is.

Beleidskader 6C

Lozen vanaf tankplaats voor eigen gebruik – Omgevingswet

2, 3 en 4. Is er een overkapping?

Zo niet, gaan dan voor een nadere uitwerking van deze vraag naar beleidskader 6D. Als er wel een overkapping is, mag de lozing plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (4). Het afvalwater mag niet meer dan 20 mg/l olie bevatten, of moet worden geleid door een slibvangput en olieafscheider (paragraaf 4.29 en 4.40 Bal).

6.5 Beleidskader lozingen hemelwater vanaf tankplaatsen onder de Omgevingswet

Bij tankplaatsen die niet zijn overkapt, wordt hemelwater opgevangen op de bodembeschermende voorziening. Beleidskader 6D wordt gehanteerd om te bepalen wat hiervoor de juiste aanpak is onder de Omgevingswet.

1. Is overkapping (bouwwerk) mogelijk?

Een overkapping zorgt er voor dat het hemelwater niet meer op de tankplaats valt en dus ook niet naar een absoluut rioolsysteem zal afstromen. Het overkappen kan worden belemmerd door fysieke objecten (bijvoorbeeld bomen).

2, 3, 5 en 6. Is de overkapping volgens het omgevingsplan toegestaan?

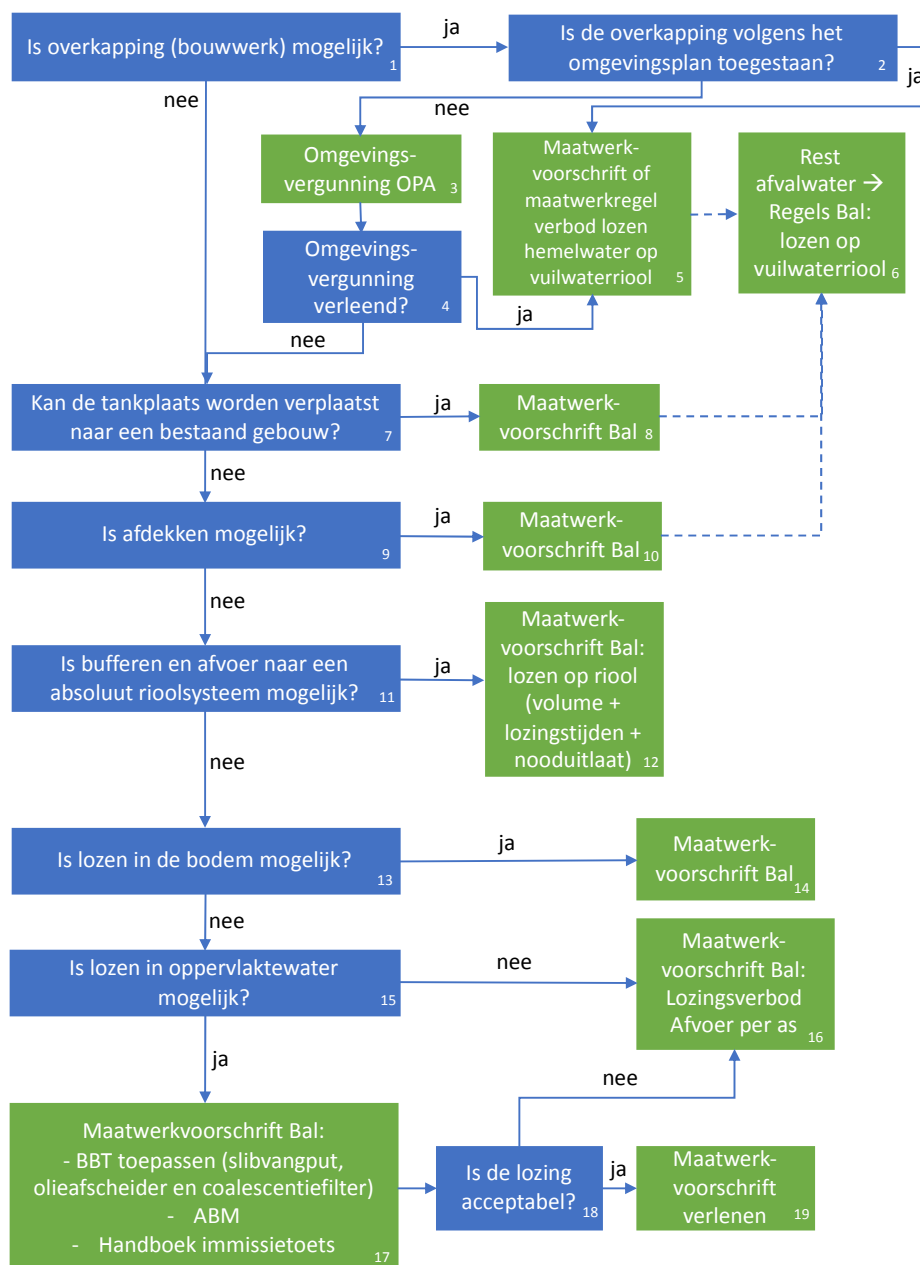
In het omgevingsplan staan regels over het bouwen van bouwwerken. In het buitengebied gelden vaak regels over het maximaal oppervlak aan bebouwing op het perceel. Als het omgevingsplan de overkapping toestaat, wordt een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de tankplaats wordt verboden of wordt, gebiedsgericht, een lozingsverbod opgenomen als maatwerkregel in het omgevingsplan (5). Dit dwingt de initiatiefnemer om de overkapping aan te brengen. Een overkapping is wel gevoelig voor correct gebruik. Daarom wordt een flowmeter op de aanvoerleiding naar de pompput geplaatst en wordt intensiever toezicht gehouden. Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (6). Het afvalwater mag niet meer dan 20 mg/l olie bevatten, of moet worden geleid door een slibvangput en olieafscheider (paragraaf 4.29 en 4.40 Bal).

4 en 5. Omgevingsvergunning verleend?

Als de omgevingsvergunning voor de omgevingsplanactiviteit (OPA) wordt verleend, wordt een maatwerkvoorschrift gesteld waarmee het lozen van hemelwater vanaf de tankplaats wordt verboden (5). Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (6). Het afvalwater mag niet meer dan 20 mg/l olie bevatten, of moet worden geleid door een slibvangput en olieafscheider (paragraaf 4.29 en 4.40 Bal).

Beleidskader 6D

Lozen verontreinigd hemelwater vanaf tankplaats – Omgevingswet

7. Kan de tankplaats worden verplaatst naar een bestaand gebouw?

Soms is het niet noodzakelijk een overkappend bouwwerk aan te brengen, omdat het tanken kan plaatsvinden binnen een bestaand gebouw. Als het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor het afwijken van het omgevingsplan het plaatsen van een overkappend bouwwerk niet toestaat, kan er gekeken worden of het verplaatsen van de tankplaats naar een bestaand gebouw een optie is – ook gelet op bestaande regelgeving. Als dit het geval is, kan de gemeente een maatwerkvoorschrift stellen waarmee het lozen van hemelwater vanaf de tankplaats wordt verboden (8). Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (6). Het afvalwater mag niet meer dan 20 mg/l olie bevatten, of moet worden geleid door een slibvangput en olieafscheider (paragraaf 4.29 en 4.40 Bal).

9 en 10. Is afdekken mogelijk?

Als een overkapping of verplaatsing van de tankplaats naar een bestaand gebouw niet mogelijk is, kan de tankplaats op een andere manier worden afgedekt, zodat er geen hemelwater op kan vallen. Denk aan een mobiele overkapping (dat is geen bouwwerk) of een dekzeil. Het zal vaak mogelijk zijn om een afdekking te realiseren die voorkomt dat hemelwater op de tankplaats valt. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal (10). Voor de rest van het afvalwater (afvalwater zonder hemelwater) geldt dat de lozing mag plaatsvinden op een vrijvervalriool of een absoluut (gesloten) rioolsysteem, conform de regels van het Bal (6). Het afvalwater mag niet meer dan 20 mg/l olie bevatten, of moet worden geleid door een slibvangput en olieafscheider (paragraaf 4.29 en 4.40 Bal).

11 en 12. Is bufferen en afvoer naar een absoluut rioolsysteem mogelijk?

Deze stap (en de navolgende stappen) worden alleen bij bestaande situaties bekeken. Voor nieuwe situaties geldt dat er nooit wordt toegestaan dat hemelwater op tankplaatsen valt. Dat betekent dus dat het tanken dan niet op de gewenste locatie kan plaatsvinden, en dat elders zal moeten worden getankt.

Als het opvangen van het afstromende hemelwater in een buffervoorziening mogelijk is en de capaciteit van het absoluut rioolsysteem het toelaat dat de bufferhoeveelheid tijdens venstertijden met een beperkt debiet wordt geloosd (oftewel: het betreft een absoluut rioolsysteem met een flinke overcapaciteit), dan wordt een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal gesteld waarmee de buffer en lozing tijdens venstertijden wordt afgedwongen (12). De buffer heeft een beperkte capaciteit en wordt voorzien van een vlotter, zodat de toevoer wordt afgesloten als de buffer vol is. Dit leidt er toe dat het hemelwater op de tankplaats blijft staan en vervolgens overloopt naar de omliggende gronden, wat een signaal is voor de eigenaar om maatregelen te nemen.

13 en 14. Is lozen in de bodem mogelijk?

Het Bal bevat geen uitgewerkte regels over lozen van hemelwater. Op die lozing is wel de specifieke zorgplicht van toepassing. Met een maatwerkvoorschrift kan de specifieke zorgplicht nader worden ingevuld. Bij het lozen van afstromend hemelwater afkomstig van een tankplaats zijn ten minste een slibvangput, olieafscheider en coalescentiefilter vereist. Dit wordt vastgelegd in een maatwerkvoorschrift op grond van het Bal (14). Of lozen in de bodem mogelijk is wordt bijvoorbeeld ook bepaald door de ter plekke aanwezige grondwaterstand. Er zal echter wel veel geloosd moeten worden wil dit aspect betekenis hebben.

Nb: in grondwaterbeschermingsgebieden kan de provincie in haar omgevingsverordening via een maatwerkregel op het Bal bepalen dat lozen van het afvalwater in de bodem niet is toegestaan.

15, 16, 17, 18 en 19. Is lozen in oppervlaktewater mogelijk?

Als lozen in de bodem niet mogelijk is (bijvoorbeeld vanwege ruimtegebrek of een hoge grondwaterstand), komt lozen in oppervlaktewater in beeld. In dat geval is het waterschap bevoegd gezag voor het stellen van maatwerkvoorschriften. Ook bij lozen in oppervlaktewater moeten ten minste een slibvangput, olieafscheider en coalescentiefilter worden toegepast. Bij het stellen van het maatwerkvoorschrift worden de ABM en het Handboek immissietoets toegepast. Dat heeft tot gevolg dat alleen lozing op grotere wateren toegestaan kan worden. Als uit toepassing van het Handboek immissietoets blijkt dat de concentratie van olie op de rand van de mengzone groter is dan 10% van de jaargemiddelde milieukwaliteitsnorm (de significantietoets), zijn aanvullende maatregelen nodig. Als na het nemen van aanvullende maatregelen nog steeds niet aan de significantietoets wordt voldaan, wordt het maatwerkvoorschrift geweigerd en resteert alleen afvoer per as (16). Als de lozing na de aanvullende maatregelen wel voldoet aan de significantietoets, wordt het maatwerkvoorschrift verleend (19).

Volgens het Handboek immissietoets kan een genuanceerde afweging worden gemaakt voor specifieke gevallen. Het waterschap heeft besloten hier geen gebruik van te maken.

7 Beleidskader voor lozingen vanaf ontijzeringsinstallaties

7.1 Beleidskader lozingen ontijzeringswater onder huidige wet- en regelgeving

In paragraaf 2.3.3. van dit rapport is het juridisch kader voor deze lozingen beschreven. Ontijzeringswater mag volgens art. 3.91 Activiteitenbesluit op het oppervlaktewater worden geloosd, tenzij het betreffende perceel al op de vuilwaterriolering is aangesloten of het dichtstbijzijnde vuilwaterriool binnen 40 meter van de perceelgrens ligt. Voorwaarde is wel dat het afvalwater op dat riool *kan* worden geloosd. Als het afvalwater niet op het vuilwaterriool kan worden geloosd – bijvoorbeeld omdat de capaciteit van dat riool te beperkt is of omdat in het water aanwezige stoffen schade aanbrengen aan de pompen en leiding – is lozing op het oppervlaktewater alsnog toegestaan (zonder dat een lozingsvergunning is vereist).

Beleidsvoorkeursroute: lozen op oppervlaktewater of de bodem

Ontijzeringswater is relatief schoon water. Het is niet doelmatig en technisch ongewenst om dit afvalwater via drukriolering te transporteren naar de RWZI. Het heeft daarom de voorkeur om dit afvalwater – na behandeling – te lozen in het oppervlaktewater of op de bodem. Omdat er voor het lozen op oppervlaktewater een emissiegrenswaarde voor ijzer geldt van 5 mg/l, is dit kwaliteitsaspect van de lozing uitputtend geregeld. Het waterschap kan dus geen maatwerkvoorschrift stellen over het ijzergehalte. Het waterschap kan wel bij maatwerkvoorschrift eisen stellen aan andere stoffen dan ijzer. Voor dergelijke stoffen is er immers niets geregeld in het Activiteitenbesluit.

Lozen in de bodem is volgens art. 3.91 Ab niet toegestaan. Als een bedrijfseigenaar dat wel wil, zal hij een maatwerkvoorschrift moeten aanvragen op grond van art. 2.2 Activiteitenbesluit. De gemeente kan dan eisen stellen aan de gehalten verontreiniging in het te lozen water.

Voor het lozen op de vuilwaterriolering zijn in art. 3.91 Ab geen eisen opgenomen. Dat betekent dat de kwaliteit en kwantiteit van het afvalwater bij lozing op de vuilwaterriolering niet uitputtend is geregeld. De gemeente kan, als zij dit noodzakelijk acht, bij maatwerkvoorschrift eisen stellen aan de hoeveelheid of de kwaliteit, bijvoorbeeld als een hoog ijzergehalte of een hoog gehalte aan zwevende stof voor problemen zorgt in het vuilwaterriool. Ook kunnen maatwerkvoorschriften worden gesteld met betrekking tot het voorkomen van verstoppingen van pompen en leidingen.

7.2 Beleidskader lozingen ontijzeringswater onder de Omgevingswet

In paragraaf 3.3.3 is het juridisch kader voor deze lozingen beschreven zoals dat zal gelden onder het stelsel van de Omgevingswet. Voor agrarische bedrijven die onder het Bal vallen, geldt voor het lozen van ontijzeringswater alleen de specifieke zorgplicht van art. 2.11 Bal. Specifiek algemene regels zijn niet opgenomen. Dat betekent dat het lozen van het ontijzeringswater is toegestaan, mits de lozer zich aan de specifieke zorgplicht houdt. Deze zorgplicht is gericht op de belangen, genoemd in art. 2.2 Bal. Daartoe behoren het beschermen van het milieu (waaronder bodem en oppervlaktewater) maar ook het doelmatig omgaan met afvalstoffen (oftewel: geen relatief schoon water lozen op de drukriolering).

De gemeente (riolering en bodem) en het waterschap (oppervlaktewater) kunnen gebiedsgericht maatwerkregels stellen over het lozen van ontijzeringswater, zodat voor initiatiefnemers duidelijk is wat er onder de specifieke zorgplicht moet worden verstaan.

Voorbeelden van een maatwerkregel in omgevingsplan en waterschapsverordening

Een maatwerkregel in het omgevingsplan zou als volgt kunnen luiden:

Artikel X

1. Met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van de voorzieningen voor het beheer van afvalwater, wordt in het drukrioleringsgebied geen afvalwater afkomstig van het ontijzeren van grondwater geloosd op het openbare vuilwaterriool.
2. Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem kan dat afvalwater worden geloosd op de bodem.
3. Voor het afvalwater dat op de bodem wordt geloosd is de emissiegrenswaarde voor ijzer 5 mg/l, gemeten in een steekmonster.

Een maatwerkregel in de waterschapsverordening zou als volgt kunnen luiden:

Artikel Y

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater kan afvalwater afkomstig van het ontijzeren van grondwater in het drukrioleringsgebied worden geloosd op een oppervlaktewaterlichaam.
2. Voor dat afvalwater is de emissiegrenswaarde voor ijzer 5 mg/l, gemeten in een steekmonster.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Inleiding en conclusies

In het buitengebied van de gemeenten Voorst, Brummen, Ede en Barneveld is sprake van diverse (agrarische) bedrijfsactiviteiten waarbij verontreinigd hemelwater van was- of tankplaatsen of ontijzeringswater (uit grondwaterontijzeringsinstallaties) vrijkomt. Op dit moment is er geen eenduidig en afgestemd beleid tussen gemeenten en waterschap voor de verwerking van dit (bedrijfs)afvalwater. Het waterschap wil het afvalwater niet op het oppervlaktewater, gelet op de gevolgen voor de waterkwaliteit. De gemeenten willen het afvalwater niet op de drukriolering, vanwege de verstoring van de doelmatige werking hiervan.

Om de impasse te doorbreken hebben de vier gemeenten en het waterschap gezamenlijk beleid ontwikkeld. Om hiertoe te komen is allereerst een gezamenlijk beeld gecreëerd van het juridische kader. In hoofdstuk 2 is de nu geldende regelgeving weergegeven. In hoofdstuk 3 is de wet- en regelgeving geschetst zoals deze gaat gelden onder het stelsel van de Omgevingswet. Beide hoofdstukken geven voor elk van de drie hoofdactiviteiten de lozingsroutes weer, in duidelijke juridische beslisbomen. Deze conclusies vormen de basis voor nadere uitwerking in samen ontwikkelde beleidsbeslisbomen in de hoofdstukken 5, 6 en 7, achtereenvolgens voor:

- Lozingen vanaf wasplaatsen;
- Lozingen vanaf tankplaatsen;
- Lozingen vanuit ontijzeringsinstallaties.

Hoofdstuk 4 vormt hierbij een soort schakelhoofdstuk tussen de juridische werkelijkheid enerzijds (hst. 2 en 3) en het wenselijke en toepasbare beleidskader anderzijds (hst. 5, 6 en 7). Voor elk van de drie geselecteerde lozingsactiviteiten is door de gezamenlijke overheden een gemeenschappelijk te hanteren beleidskader geschetst. Hiertoe zijn voor de diverse lozingen praktisch toepasbare beslisbomen ontwikkeld, gebaseerd op zowel de wet- en regelgeving als de eigen wensen en inzichten. Dit beleidskader biedt tevens een basis voor het stellen van goed afgestemde, gebiedsgerichte (maatwerk)regels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening zoals deze onder de Omgevingswet gaan gelden.

Waar andere beleidskeuzes worden gemaakt kan aan ondernemers (en particulieren) vooraf duidelijkheid worden geboden over de gewenste lozingsroute en maatregelen, en wordt tegenstrijdigheid tussen de gemeentelijke regels en waterschapsregels voorkomen. De beleidsbeslisbomen zijn dan ook niet alleen goed bruikbaar voor beleidsmedewerkers, maar zeker ook voor vergunningverleners en handhavers. De beleidskaders zijn zeker ook bruikbaar als communicatiemiddel ('praatplaat') voor de betreffende lozers van afvalwater.

8.2 Aanbevelingen

De voorliggende rapportage is in nauwe samenwerking met verschillende medewerkers van de gemeenten en het waterschap ontwikkeld (zie bijlage 1 voor de direct betrokkenen). Gezien het belang van het onderwerp – zowel binnen de organisaties van de verschillende opdrachtgevers als daarbuiten (regionaal en zelfs landelijk) – zijn hieronder aanbevelingen geformuleerd die ertoe bij kunnen dragen dat de inhoud van deze rapportage, in het bijzonder de beleidsbeslisbomen uit de hoofdstukken 5, 6 en 7, niet beperkt blijft tot een relatief kleine

groep geïnteresseerden. Voorkomen zou moeten worden dat het hier ontwikkelde beleidskader geen concrete toepassing krijgt.

Wij geven de volgende aanbevelingen, te onderscheiden naar interne en externe adviezen:

Intern

1. Communiceer deze rapportage binnen elk van de vier gemeenten en het waterschap. Doe dit zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau (dagelijks bestuur).
2. Zorg ervoor dat de vergunningverleners en handhavers, met name ook van de regionale omgevingsdiensten, leren werken met de beleidsbeslisbomen. Organiseer hiertoe bijvoorbeeld een opleidingendag.
3. Geef status aan de beleidsbeslisbomen door hier concreet naar te verwijzen in door de dagelijkse besturen vast te stellen beleidsregels.
 - Als bijlage bij deze rapportage is een tekst opgenomen voor een door elk van de bestuursorganen vast te stellen 'Beleidsregel lozingen wasplaatsen buitengebied'.
 - Pas het ontwikkelde beleidskader ondertussen al toe. Oefen ermee, ook al zijn er nog geen formele beleidsregels vastgesteld.
 - Zorg ervoor dat de toepassing van het ontwikkelde beleidskader een plek krijgt in de jaarlijks te sluiten overeenkomsten met de omgevingsdiensten.
4. Evalueer gezamenlijk de toepassing van het beleidskader nadat er de nodige ervaring mee is opgedaan. Waarschijnlijk kan dit pas in 2021.
5. Actualiseer het beleidskader naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie. Dat zal in de tweede helft van 2021 kunnen gebeuren.

Extern

6. Communiceer deze rapportage ook buiten de eigen organisaties. Van belang hierbij is dat er al landelijke belangstelling is getoond voor dit onderzoek. Concreet: stuur deze rapportage naar de relevante contactpersonen binnen de eigen samenwerkingsverbanden, provincie, STOWA, Stichting Rioned, InfoMil, Rijkswaterstaat (Helpdesk Water), Unie van Waterschappen, de VNG en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (DGWB).
7. Ga na, in onderling overleg met de verschillende organisaties, op welke manier er mogelijk nog meer bekendheid gegeven kan worden aan de rapportage. Te denken valt aan:
 - Het organiseren van een of verschillende (landelijke/regionale) bijeenkomsten;
 - Het omzetten van de rapportage naar een landelijke te gebruiken beleidskader of bijvoorbeeld een door de STOWA uit te brengen rapportage.
8. De indruk bestaat dat agrarische loonwerkbedrijven ook steeds vaker werkzaam zijn in de weg- en waterbouw. Voor bedrijven die actief zijn in deze sector gelden in het nieuwe stelsel voor het omgevingsrecht andere regels dan voor agrarische bedrijven. Het beleidskader is daarom niet toepasbaar voor deze 'gemengde bedrijven'. Het is aan te raden om in een vervolgtraject een specifiek beleidskader te ontwikkelen voor dergelijke bedrijven onder de Omgevingswet.
9. Overweeg om, in samenwerking met andere partijen, ook beleidsbeslisbomen te ontwikkelen voor andere activiteiten dan diegene waarop deze rapportage ziet. Als hiervoor gekozen wordt, neem dan zowel het huidige als het toekomstige juridische kader in beschouwing.

Bijlage 1: Betrokkenen bij het onderzoek

Projectuitvoerders

- Simon Handgraaf (Colibri Advies BV)
- Peter de Putter (Sterk Consulting BV)
- Wendy van de Leemkolk (FLO Legal)

Met dank aan Peter Spoelstra (S.P.A. Project en Advies)
voor de technische inbreng gedurende het project.

Begeleiding onderzoek

Werkgroep

- Marjolijn Bijsterveld (Gemeente Voorst)
- Huub Beekman (Gemeente Brummen)
- Marije Smit (Gemeente Ede)
- Theo Heimensen (Gemeente Barneveld)
- Danny de Groot (Omgevingsdienst De Vallei)
- Dennis Wessels (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Siefko Spaan (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Jan Wisse (Waterschap Vallei en Veluwe, projectleider)

Klankbordgroep

- Cees Morren (Gemeente Voorst)
- Paul van Dijk (Gemeente Voorst)
- Christel van Beek (Gemeente Voorst)
- Waldo Ogg (Gemeente Voorst)
- Liesbet Timan (gemeente Ede)
- Renate Degen (gemeente Ede)
- Sander Siebel (gemeente Ede)
- Bart van der Mark (gemeente Ede)
- Bert Kuijpers (Gemeente Barneveld)
- Jet Marang (Gemeente Barneveld)
- Merle Gerritsen (Gemeente Barneveld)
- Bas Baan (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Erik Wondergem (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Albert Dijkshoorn (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Henk Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Juliëtte Pelamonia (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Richard van Hoorn (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Frans de Bles (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Hedzer Gietema (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Patrick Berentsen (Omgevingsdienst De Vallei)
- Harry Schut (Omgevingsdienst De Vallei)
- Marleen Apeldoorn (Omgevingsdienst De Vallei)
- Lydia Steffens (Omgevingsdienst Veluwe IJssel)
- Oswald Spee (Omgevingsdienst Veluwe IJssel)